

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

NOVI GLAS

CENA 0,93 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

OB PRAZNIKU OSVOBODITVE

Svobode bi napil se kot medice / tako je zapel mladi slovenski pesnik France Balantič, ki je sam žrtvoval svoje življenje za svobodo v ognjenih zubljih nasprotnika. Pesnikove besede lahko danes tolmačimo kot splošno izpoved človeka v borbi za svobodo in dostojanstvo, kar je vojna in revolucionarna vihra marsikomu odvzela. Globoka simbolika ljudi in časa, ki so vse to doživljali in pretrpeli, je lahko nam vsem v stalen opomin na življenjski poti.

25. april 1945 je bil gotovo v italijanski stvarnosti in s tem tudi v naši manjšinski skupnosti velikanski izživ. Pomenil je zmago demokracije nad totalitarizmom, takrat črnim, vsekakor pa vedno za zmago vrednot svobode in človekovega dostojanstva.

Slovenci v Italiji se ob tem prazniku vedno globoko zamislimo. Prav mi smo namreč bili v temni dobi dvajsetletnega črnega režima glavna tarča fašističnega ustrahovanja in raznarodovanja. Imena, kot so Rab, Gonars, pa še Trst z zloglasnimi zapori Collottijeve bande, da imenujemo le najznačilnejše zločine, ki še danes pričajo o tej kruti stvarnosti. Pa še prej bazoviške žrtve, zločinski uboji (Lojze Bratuž), druge obsodbe in razne konfinacije, kot so bili Liparski otoki, Ponza, taborišča od Alatrija pri Frosinoneju do drugih podobnih krajev nesvobode. Vse to živo priča o Kalvariji, ki smo jo Slovenci v Italiji morali prestati in preživeti. Danes smo, hvala Bogu, še tu. Poleg tega pa še splošna prepoved slovenskega jezika, ukinitve slovenskih šol, organizacij, tiska itd. In prav zato smo tudi mi tisti, ki smo se 25. aprila v bistvu oddahnili in začeli v novo življenje.

Danes so stvari precej drugačne. Kot Slovenci smo pred dobrim letom dobili od Rima zaščitni zakon, ki pa se še ne izvaja. Desna sredina, ki danes vlada v državi, nima nikakega poslušna za vse to. Sami se moramo spet boriti, da pride do uresničitve zakonskih norm. Bo to res uveljavljeno?

V političnem življenju v državi je danes še velika zmeda. Med drugim je tudi prišla na dan zamisel - pri desnicah - da bi 25. april ne bil dan protifašističnega odpora, ampak naj bi postal nekak praznik sprave. Misel, ki bi sama po sebi ne bila napačna, če ne bi skrivala določenih zank in predvsem hotela postopno izničiti nekdanje in še vedno aktualne ideale odpornosti. Zato moramo vsi demokrate še naprej vztrajati pri odločnem zagovoru protifašističnega boja.

Tudi pri nas, v deželi Furlaniji-Juljski krajini, se politično ozračje, in to še zlasti v odnosu do slovenske manjšine, zaostruje. Na eni strani sicer npr. občinski predstavniki desnice lepo govorijo o prispevku Slovencev k skupni kulturni in socialni rasti (kot občinski odborik Coana ob nedavni predstavitvi knjige o Gorici, ki jo je izdala slovenska konzulta), na drugi pa dejanja uprave ne sledijo. Pred kratkim je občina Gorica sporočila, da bo odprla okence za furlanski jezik. **STRAN 2**

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

Náša slovenščina je torej, prepričani smemo biti, eden najlepših jezikov na svetu. Mi bi ta jezik morali ljubiti ko dragocen dar, ki nam ga je Bog dal, varovati ga skrbno vsake poškodbe in učiti se ga z vso pridnostjo in natančnostjo. Brez učenja ni znanja, brez znanja ne blagostanja, ne uspeha, ne napredka. Najboljše orgle ne bodo lepo pele tistemu, ki se ni zadosti orglati učil.

STANISLAV ŠKRABEC

ZARADI PRIHODNJEGA PRAZNIKA 1. MAJA

prosimo vse sotrudnike, naj nam pošljejo svoje prispevke najkasneje do sobote, 27. t.m. - **UREDNIŠTVO**

PROSLAVE OB 250-LETNICI GORIŠKE NADŠKOFIJE

250 LET ŽIVLJENJA

DANIJEL DEVETAK

"Goriška nadškofija je stara 250 let, in vendar jih toliko ne kaže." S to samo na prvi pogled duhovito ugotovitvijo je goriški nadškof msgr. Dino De Antoni sklenil v četrtek, 18. aprila, na večernem koncertu v avditoriju furlanske kulture v Gorici, dan, posvečen častitljivemu jubileju. Nadpastir je namreč trdno prepričan o tem, da je goriška Cerkev živa skupnost, ki vedno znova začne svojo pot, "tako mora biti, saj je njeno poslanstvo prav to, da vsakomur omogoči srečanje s Kristusom".

Vedno začeti znova, sprejemati izzive novih časov, praznovati in nadaljevati. Goriška Cerkev je doživela prejšnji teden lep praznik, ki so ga s svojo navzočnostjo obeležili ne le visoki cerkveni dostojanstveniki iz naše dežele, Koroske, Slovenije in Hrvaške, am-

FOTO BUMBACA

pak tudi številni verniki; ti so se udeležili treh pomembnejših trenutkov, ki bodo ostali zapisani z zlatimi črkami v analih krajevnih Cerkev.

PREDAVANJE

Ob 11. uri se je slavlje začelo v dvorani palače Attems, in to zato, da bi se spomnili na prvega goriškega nadškofa K.M.

Attemsa. V prostorih prestižne stavbe je msgr. De Antoni pozdravil kardinala Ceja, nadškofe in škofe iz že omenjenih dežel, ki so bile v preteklosti povezane z goriško nadškofijo, v furlanščini, slovenščini, nemščini, hrvaščini in italijanščini ter že s tem prikazal srž praznovanja in njegovega sporočila. Proslavlja-

v EU, odprtost do revnejših dežel, vzgojo in misijonsko delo. Predsednik goriške pokrajinske uprave Giorgio Brandolin je kot predstavnik civilne oblasti poudaril vlogo goriške Cerkev v povezovanju različnih narodov, jezikov in kultur ter željo teh ljudstev po miru in bratstvu.

STRAN 10

TAJNO DELOVANJE PRIMORSKE DUHOVŠČINE POD FAŠIZMOM

NE O MITU, AMPAK O NARODNEM DELU!

JURIJ PALJK

Minuli četrtek, 18. tm., so v klubu Nove revije v Ljubljani pripravili izjemno dobro obiskano tiskovno konferenco, na kateri so slovenski javnosti predstavili knjigo, ki se poglobljeva tudi na naše stvarnosti, pravzaprav je temeljnega pomena za našo stvarnost in ne nazadnje tudi za naš teden in naše bralce.

Pri založbi Nova revija je v zbirki Korenine namreč izšla knjiga *Tajno delovanje primorske duhovščine pod fašizmom* primorskega zgodovinarja dr. Ego Pelikana (na sliki), ki je v začetni knjigi zbral, preveril in objavil do sedaj nepoznane dokumente o delovanju primorskih duhovnikov v enem najtežjih zgodovinskih obdobjih za naš narod v teh krajih.

Dr. Egonu Pelikanu, ki je po rodu iz goriškega prostora, danes pa dela na Znanstveno raz-

iskovalnem središču v Kopru, gre zasluga, da je v petih letih vztrajnega dela zbral več tisoč dokumentov in nepoznatih zgodovinskih virov, ki pričajo o tem, da je bilo delo primorskih duhovnikov na narodnostnem področju temeljnega pomena za ohranitev slovenstva in slovenskega naroda v našem prostoru.

Urednik zbirke Korenine dr. Marjan Drnovšek je na tiskovni konferenci v Ljubljani povedal, da v zbirki, ki izhaja že od leta 1998 in v kateri je do sedaj izšlo že devet knjig, objavljajo zgodovinska dela. Knjige imajo izrazito znanstven značaj, saj v prilogah vsebujejo objavljene virov, so opremljene s številnimi opombami, navedbami literature in povzetki v tujih jezikih, tokrat sta povzetka v angleščini in italijanščini.

Glavni urednik založbe Nova revija Niko Grafenauer, ki si je osebno močno prizadeval,

da bi do izdaje te knjige prišlo, je povedal, da je knjiga izjemnega pomena, saj skuša na osnovi ohranjenega dokumentarnega gradiva, ki doslej še ni bilo obdelano in večinoma niti ni bilo dostopno javnosti, prikazati narodno zavest in delovanje slovenskih duhovnikov po prvi

svetovni vojni ter pod Italijo in fašizmom. Predvsem pa bi mi radi na tem mestu podčrtali, kako je pomembno, da je do izdaje knjige prišlo prav sedaj, in to tudi zaradi nerazumljivih in do nas ter vseh primorskih duhovnikov žaljivih polemik, ki so se pojavile zadnje čase v slovenskem časopisju, češ da naj bi se ustvarjal iz primorskih duhovnikov po tigrovcih še en mit brez stvarne osnove ali skoraj. Mi smo sicer vedno vedeli, kaj in kdo stoji za takim natolcevanjem, a smo danes prav zato še bolj prepričani, da smo imeli prav, ko smo v preteklosti že večkrat trdili, da so bili primorski duhovniki s svojim delom tako na verskem kot tudi na narodnem področju tisti odločilni dejavnik, ki je naš narod vodil, učil, tudi varoval, predvsem pa kot narod ohranjal skozi najtežje zgodovinske obdobje na Primorskem.

Knjiga je zato dobrodošla, saj bo gotovo naletela v javnosti na take in drugačne odzive, dobrodošla pa je predvsem zato, ker prinaša vrsto nepoznatih dokumentov, ki vnašajo nova vedenja o naši preteklosti.

STRAN 15

Gre Evropa v desno?

V prvem krogu predsedniških volitev v Franciji je na drugem mestu nepričakovano pristal skrajni desničar J.-M. Le Pen.

(**stran 2**)

- 02** Drago Legiša
ZA DELAVCI TUDI SODNIKI?
- 03** Breda Susič / intervju
ŠTEFAN PAHOR, MATEJA METLIKA, MATJAŽ JAKLIČ
- 11** Iva Koršič
PRAZNIČEN DAN ZA MARLJIVE BRALCE
- 13** Marjan Drobež
ZADNJA UGIBANJA O KANDIDATIH ZA...
- 15** Raffaella Petronio
SVETOVNI DAN PLESA

STANOVSKO POLEMIKE IN VLADNA POLITIKA

ZA DELAVCI TUDI SODNIKI?

DRAGO LEGIŠA

Reforma, ki jo namerava izvesti vlada ministrskega predsednika Berlusconi, je "atenat na avtonomijo in neodvisnost sodstva". Tako je Vsedržavno združenje italijanskih sodnikov (ANM) utemeljilo sklep, da bodo sodniki 6. junija stavkali. V zgodovini italijanske republike so sodniki stavkali samo enkrat. Bil je 3. december 1991, ko je Združenje sodnikov proglasilo stavko v znak protesta proti nekaterim izjavam takratnega predsednika republike (na tem mestu je tedaj bil Francesco Cossiga), ki je kot predsednik Višjega sodnega sveta pozval sodnike, naj se ne vmešavajo v pristojnosti drugih vej oblasti (zakonodajne in izvršne). Takrat sta stavkali dve tretjini sodnikov, ki jih je v Italiji nekaj manj kot deset tisoč. Kar zadeva stavko, ki je napovedana za začetek prihodnjega junija, upajo nekateri, da se bo pravočasno našla kompromisna rešitev, češ da si tako želijo tudi nekateri krogi vladne večine. Za Vsedržavno združenje sodnikov ni nikakor sprejemljiv predlog, naj se spremeni dose-

S 1. STRANI

OB PRAZNIKU

V redu, a kdaj bo to naredila za Slovence?

Se in še bi lahko iznašali primere in probleme, a morda na tem mestu in v tem okviru danes to ni primerno.

Vsekakor veljajo še danes pomenljive besede Srečka Kosovela, nedavno v Trstu oskrnjenega pesnika, ko poje v svoji epohalni Baladi: *Tisočkrat tisoč, / še več nas je bilo, / tisočkrat tisoč hlapcev in sužnjev, / tisočkrat tisoč ponižnih, boječih, / tisočkrat tisoč v prekletstvu tonečih, / tisočkrat tisoč z žolčem pojenih...*

Grenkoba pesnikove izpovedi je jasna. Mi pa se je moramo otresti in iti z "visoko dvignjeno glavo" na poti Evropi, o kateri nam tudi kraški poet zgovorno piše in prerokuje novo Evropo z novim človekom. Da bi tudi to res pomenilo odločilen korak v naši bodoči novi stvarnosti.

danji postopek pri imenovanju članov Višjega sodnega sveta in naj se javni tožilci ločijo od ostalih sodnikov. Gre sicer za staro zadevo, ki je pa doslej niso mogli zadovoljivo rešiti. Največjo oviro predstavlja bojazen, da bi v primeru ločitve javni tožilci bili odvisni od izvršne oblasti in bi torej obstajala nevarnost, da tožilci pri svojem delu ne bi bili neodvisni, s čimer bi bilo kršeno ustavno načelo, da je sodnik odločen le zakonom.

Zelo odločen zagovornik reforme sodstva je voditelj Severne lige, minister Umberto Bossi, ki je svojemu strankinemu pristašu, pravosodnemu ministru Castelliju dejal, naj "potroji" prizadevanja za izvedbo reforme na področju sodstva. Bossijeva jeza na sodnike je znana, saj je sam imel večkrat opravka z njimi. Marsikdo se gotovo spominja, kako je pred neka leti v Benetkah z ulice javno in na ves glas zakričal ženski, ki je bila razobesila italijansko trobojnico in je stala pri oknu svojega stanovanja, naj trobojnico vrže v straniščno školjko. Bil je seveda obsojen. Toda s sodstvom, zlasti nekaterimi tožilci, nima neporavnanih računov le prvak Severne lige, temveč tudi marsikateri vidnejši predstavnik sedanje vladne večine, med njimi celo sam predsednik vlade Berlusconi. Ta vsekakor ne more pozabiti, da mu je javni tožilec leta 1994 dostavil sodno obvestilo, ko je v Neaplju kot predsednik osrednje vlade vodil pomembno mednarodno srečanje, posvečeno boju proti kriminalu! Kasneje je sicer imel opravka s sodiščem ničkolikokrat in njegovih tovrstnih težav še nikakor ni videti konca. Povsem odprto ostaja tudi vprašanje, ki se vleče od dneva, ko je Berlusconi sklenil stopiti v politično areno. Sedanji predsednik vlade je namreč televizijski in založniški mogotec, kar pomeni, da močno vpliva na oblikovanje javnega mnenja. Poleg svojih televizij Mediaset (tri vsedržavna omrežja) ima kot predsednik vlade neposreden vpliv na tri televizijska in radijska omrežja državne družbe RAI, zaradi česar se upravičeno govori o monopolu nad svetovno informacijo. Nastal je t.i. konflikt interesov, ki ga v

vseh demokratičnih državah urejajo z ustreznimi zakonskimi ukrepi. Berlusconi je sicer obljubil, da bo zadevo uredil, kakor hitro bo prevzel oblast, a je do zdaj vse ostalo pri obljubah.

Hud kamen spotike je tudi Berlusconijev javni napad na znana italijanska časnika Baggioja in Santora ter komika Luttazzija. Na tiskovni konferenci v bolgarski prestolnici Sofiji je vse tri obtožil, da so se med kampanjo za lanske državnozborske volitve vedli "zločinski" in se "sramotno posluževali državne televizije, ki jo plačujejo vsi državljani". Hkrati je jasno razumeti, da za vse tri pravkar imenovane ni več mesta na državni televiziji. Višek pa je dosegel, ko je dejal,

da enako misli 70% Italijanov in da je zaradi omenjenih treh izgubil na volitvah 17% glasov.

Če zaključimo, moramo ugotoviti, da si Berlusconi in njegovi politični prijatelji ter zavezniki zbirajo politične nasprotnike. Po splošni stavki delavcev se napoveduje splošna stavka sodnikov, hkrati pa se zaostrojuje spor s svetovno informacije. Res je sicer, da razpolaga sedanja vlada s krepko večino v parlamentu, vendar utesnjen arogantno ravnanje predsednika vlade in mnogih ministrov prejaši slej načeti sedanjo monolitnost, saj si je težko predstavljati, da bi takšno stanje prenašale zlasti zaveznice v Evropski zvezi.

ODNOSI OB MORJU

PRISTANIŠKA NAVEZA MED TRSTOM IN KOPROM NA PREIZKUŠNJI

ALOJZ TUL

Pred nedavnim - 1. februarja 2001 - je začela poslovati naveza med tržaškim in koprskim pristaniščem za upravljanje sedmega pomola za pretvor kontejnerjev (zabojnikov). Do tega je prišlo, potem ko je dotedanji nizozemski upravljavec odstopil od zadavne pogodbe in je Trst začel iskati nove partnerje, ki bi prevzeli upravljanje sedmega pomola. Prvič se je prijavila tudi Luka Koper. Že samo to dejstvo je marsikoga presenetilo, toda po temeljiti preučitvi se je tržaška Pristaniška oblast odločila za ustreznega pogajanja, katerih končni rezultat je bila ustanovitev mešane družbe Trieste Intercontinental Containers Terminal (TICT), pri kateri je 49% delniške glavnice pripadlo Luki Koper.

Tako je Luka Koper kot večinski delničar prevzela upravljanje kontejnerskega prometa na tržaškem sedmem pomolu. Za tržaške politične in poslovne kroge je bila to zgodovinska novost, saj je s tem prvič prišla do izražaja težnja po sodelovanju med obema sosednjima pristaniščema. S približevanjem Slovenije Evropi in postopnim odpiranjem Trsta zaledju v času Illyjevega zupanovanja so razmere toliko dozorele, da je prišlo do omenjene naveze s Koprom. Po drugi strani pa je po umiku Nizozemcev ostala povezava s Koprom edina resna konkretna ponudba.

Dejansko se je tudi pokazalo, da se je koprski upravljavec resno lotil dela tako z operativnega kot strateškega vidika. Tudi ocene tržaške Pristaniške oblasti so bile v prvem obdobju delovanja pozitivne in konstruktivne. Toda po političnem zasuku v Italiji in prevladi Doma svo-boščin tudi v Trstu so se začele stvari spreminjati tudi okrog upravljanja sedmega pomola. Desničarske politične sile se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da tržaško pristanišče za svoj razvoj nujno potrebuje odprto sodelovanje z vsemi, predvsem z najbližnjim sosedom - Slovenijo. Po njihovem "tuji" ne smejo pogojevati bodočega razvoja tržaškega pristanišča, ne vedo povedati pa, kakšne druge izbire ostanejo, če izključimo sodelovanje.

STRAN 6

ZASKRBLJUJOČ VZPON DESNIČARJA LE PENA

ZA EVROPO ALI PROTI NJEJ?

BREDA SUSIČ

Razdrobljena francoska levica je "izročila Elizej Chiracu in Francijo Le Penu". Tako je rezultate prvega kroga predsedniških volitev v Franciji komentiral časnik *Corriere della Sera*. Dosedanji predsednik Jacques Chirac je prejel 19,67% glasov, skrajni desničar Jean-Marie Le Pen je zbral kar 17,02% in prehitel prvega ministra, socialističnega kandidata Lionela Jospina, ki je pristal na tretjem mestu s 16,07% in takoj napovedal svoj umik iz politike. Na balotazi 5. maja se bosta torej pomerila golistični predsednik in vodja Nacionalne fronte. Kar 28,5% Francozov se ni udeležilo volitev, kar je najvišji odstotek do sedaj.

Največja krivda za tako presenetljiv in hkrati zaskrbljujoč izid tiči torej v nekompaktnosti leveice, ki je Francozom ponudila kar 5 različnih kandidatov. Poleg Jospina so se predstavili Arlette Laguiller, ki je zbrala protestne glasove na levičarje, komunist Robert Hue, radikalna levičarka Christianne Taubira, v Jospinov zelnik pa je šel tudi bivši socialistični minister, zmerni Jean-Pierre Chevenement, ki je Jospinu odvzel kar 6,89% zelo dragocenih glasov.

Presenetljive izide pa je treba brati tudi v luči krize političnega in volilnega sistema. V zadnjih letih je bila v Franciji na oblasti hkrati zmerna desnica - s predsednikom Chiracom - in zmerna levica - s prvim ministrom Jospenom - kar je v državi počasi izbrisalo pravo politično dialektiko in ta dva pola močno približalo drug drugemu. Vsi glasovi tistih, ki so hoteli protestirati proti dosedanji oblasti, vsi glasovi obrobnihih skrajnih skupin,

razočarancev, protievropeistov itd. pa so s centra političnega kontinuuma začeli odtekati proti desni ali levi skrajnosti.

Odtujitev od politike, zaskrbljenost volilcev zaradi naraščajočega kriminala, francoski ponos in nacionalizem je na eni od teh dveh skrajnostih, to je na desnici, znal odlično izkoristiti Le Pen. Zaigral je na struno protievropeizma, tako da je poudaril francosko "grandeur" in izkoristil zbegnost ljudi pred divjo globalizacijo. Predlagal je nekaj specifičnih socialnih in ekonomskih reform in jih s preprostim jezikom znal približati ljudem. Kar se pa tiče velikega problema varnosti, ki je bila osrednja tema volilne kampanje, je našel šovinistične argumente, ki pa so zaradi njegovih navidezno umirjenih tonov tokrat prepričali volilce: naraščajoči kriminal naj bi bil povezan z naraščajočim priseljevanjem tujcev.

Le Penov rasizem, ksenofobija in šovinizem razburjajo vso Evropo. Njegov nepričakovani uspeh na volitvah so vsi evropski državniki, od Blaira do Schröderja in Coxa ter Prodi, označili za zelo zaskrbljujoč. Med najbolj alarmiranimi pa je Izrael: notranji minister Yishai je francoske Jude povabil, naj se preselijo v Izrael, da bi se umaknili nevarnemu naraščanju antisemitizma.

Verjetno pa tudi Francozi sami niso pričakovali takega izida, sicer bi verjetno - kot je v *Repubblici* komentiral Bernardo Valli - marsikdo od tistih 30%, ki so raje ostali doma, odšlo na volišča. Vsi pričakujejo, da se bo zato na balotazi in na političnih volitvah junija večina odločala drugače.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

VELIČINA ISKRENEGA OBŽALOVANJA

Prav gotovo je bil vse pozornosti vreden prihod nemškega predsednika v Marzabotto in njegovo obžalovanje za nacistični pokol civilistov pred skoraj šestdesetimi leti. Johannes Rau je pred svojci žrtev izjavil, da zaradi tega dejanja občuti "sramoto, bolečino in zgroženost, ki jo je težko izraziti z besedami." Na vsak način poteza, ki je vredna vsega občudovanja in spoštovanja. Človeštvo bo dosegalo višje stopnje sožitja le, če bo prepoznavalo svoje napake in krivde v preteklosti. In teh napak in krivd v preteklosti je toliko, da jih zlepa ne bo mogoče osvetliti in se jih očistiti. Ne gre seveda za običajne krivde in napake, gre za žrtve oziroma nešteto žrtev. Gre za žrtve in za njihove svojce, ki so jim z izgubo najbližjih vojne dodobra in boleče obeležile življenje. Ob tem se je seveda mogoče spomniti opravičila, ki ga je niti ne tako dolgo tega izrekel papež Janez Pavel II. judovskim žrtvam in njihovim svojcem.

Daleč smo od prepričanja, da bi tovrstno opravičevanje lahko kaj kmalu postalo pravilo, saj je iskrenega obžalovanja krivde na kolektivni ravni zelo malo. Prepričani pa smo, da je vsako pristno obžalovanje izjemno dragoceno in da brez njega sploh ni mogoče v drugačno in bolj človeško prihodnost. Bolj človeško od tiste preteklosti, ki nas je prizadejala z velikimi in uničujočimi množičnimi obračuni. Iskreno obžalovanje zagotovo marsikaj lahko popravi za nazaj, toliko več pa za naprej. Tragične poti je pač treba opustiti in jasno ugotoviti, da so

bile zmotne in bi bile torej zmotne tudi v prihodnosti. In prav kar se tiče vprašanja vojne, se zdi, kot da bi bili še vedno na pričetku. Osebnost odgovornost in osebno krivdo v normalnih okoliščinah že znamo opredeliti, kolektivna odgovornost pa je dosti trši oreh. Kar je v normalnih okoliščinah na primer uboj, v vojni nenadoma več ni. Vojno vodijo v večini primerov narodi oziroma države in obračunavanje s sovražnikom, kot da ne bi bilo osebno. Bistveno pa je, da so v obeh primerih žrtve in v vojnah je žrtev toliko, da to že presega vsako predstavlivo dojemanje. Zato se pogostoma zdi, da vojne ne sproži človek, ampak neka višja sila, toda resnica je, in tega ne smemo nikoli pozabiti, da jo je sprožil, vodil in usmerjal prav človek.

Kako naj se torej spopademo z vojno, kako naj napovemo vojno vojno, da je ne bi več bilo? Prav gotovo z resnicoljubnim in neizprosnim pogledom na vse, kar se je že zgodilo, torej s prepoznavanjem svojega deleža in z obžalovanjem, ker se je zgodilo vse tisto, kar vemo, da se je zgodilo. Samo na ta način bomo lahko polagoma postajali vojni kos in bomo od nje močnejši. Samo na ta način se ji ne bomo pustili zavesti in ne bomo stopili v požar, ki pokonča vse, kar sploh obstaja. Nastop nemškega predsednika je zato spodbuden v najglobljem pomenu besede. Temnih senc preteklosti ni priporočljivo ščititi, ker v tem primeru ne bodo nikdar premagane.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZETTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALIK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA 42€, SLOVENIJA 46€

INOZEMSTVO 62€, PRIORITETNA POŠTA 83€

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

FISC

INTERVJU / ŠTEFAN PAHOR, MATEJA METLIKA IN MATJAŽ JAKLIČ

MLADI V EVROPO PO IZKUŠNJE ZA DELOVANJE V ZAMEJSTVU

BREDA SUSIČ

Mladi v odkrivanju skupnih poti (MOSP) so od svojega nastanka pred dvanajstimi leti prepričani, da mora biti mladina aktivna in angažirana v družbi. Obenem pa mislijo, da je ena glavnih prednosti mladit, da so zelo kreativni in da se radi zabavajo. Cilj MOSP-a je torej postal ponujati dejavnosti, ki bi poudarjale omenjene značilnosti mladit, jih s pomočjo le-teh spodbujati k vsestranski rasti ter na nev-siljiv način spodbujati narodno zavest in vrednote krščanske omike. Gre za kar zahtevno nalogo, ki pa jo mospovci zasledujejo počasi, a vztrajno, z majhnimi in večjimi pobudami: od debatnih večerov do srečanj s sovrstniki iz Slovenije, od rednih dejavnosti po interesnih krožkih (mednarodni, gledališki, časnikarski krožek) do prirejanja odmevnih pobud, kakršne so npr. Draga mladit, selekcije zamejskih rock skupin za nastop na festivalu Rock Oto ec in Zamejski rock festival, pa še bi lahko naštevati. Ena izmed dejavnosti, za katero so se pri MOSP-u v zadnjih letih še posebno navdušili, je gojenje stikov z mladimi drugih manjšinskih skupnosti širom po Evropi.

potrudili in dokazali velike sposobnosti in ogromno voljo do dela. Verjamem, da so ob koncu seminarja imeli veliko zadoščenja, kajti nikogar ni bilo, ki ne bi bil zadovoljen z organizacijo seminarja, nasprotno, med vsemi udeleženci je vladalo splošno navdušenje. Želje po vrnitvi domov naenkrat ni bilo več! Kot sem omenil, smo mi, Tržačani, navezali oz. ohranili najtesnejše stike prav s fykersi. Poleg njih pa smo se družili še z nekaterimi člani HAK-a, t.j. organizacije Gradiščanskih Hrvatov iz Avstrije, in z Retoromani iz Švice, ki z nami vred v YEN-u veljajo za najbolj "odštekane". Navezali smo tesnejše stike s koroskimi Slovinci (bile so prisotne namreč samo pripadnice ženskega spola), s pripadnikom nemške manjšine na Poljskem in pa s predstavnikom Srbov na Hrvaškem.

Kako je potekal program?

Matjaž: Tudi s programom smo bili načeloma zadovoljni. Edino, kar nam ni šlo ravno po godu, je bilo prezgodnje vstajanje - glede na zabavo, ki so se vlekli pozno (a ne prepozno) v Frizijske noči - in pa na pomanjkanje prostega časa med dnevom, saj tega ni bilo več kot pol ure zaporedoma. Še bolj kot s programom pa sem bil osebno zadovoljen z opravljenim delom. Tu ne mislim na svoje osebno delo, pač pa predvsem na delo odbora YEN-a in vseh, ki so sodelovali v delavnici, ki se je ukvarjala ravno z programiranjem delovanja YEN-a. Poleg te delavnice, ki je bila nekoliko "resnejša" in kjer smo še kar garali, je bilo na voljo še drugih šest delavnic. V teh pa so se udeleženci lahko naučili marsikaj: od žongliranja do reciklaže in simulacije dela v politični stranki. Zelo bi pohvalil tistega, ki mu je padla na misel ideja o Exchange Marketu, ki je res uspel. Še sami organizatorji niso mogli verjeti lastnim očem, ko so se po dveh urah vrnili s sestanka in v zraku občutili razgretost in navdušenje vseh udeležencev. Zanimiva je bila seveda tudi ekskurzija, "lov na frizijske znamenitosti".

V katere delavnice ste se vključili člani zamejske odprave? Kaj ste odnesli od tega dela po skupinah?

Štefan: Skušali smo se vključiti v čim različnejše skupine, tako da bi odnesli čim več in istočasno spoznali čim več novih ljudi. Osebo sem se vključil v delavnico "Energy in balance". Tukaj smo se pogovarjali o porabi energije v našem zahodnem svetu in kako bi lahko s to energijo varčevali. Ideja je bila, da bi se udeleženci te skupine zavedali, da je to resnično velik problem za celoten svet in svetovno prebivalstvo. V drugem delu te delavnice pa smo izvedli konkreten načrt, kako bi lahko v vsakdanjem življenju varčevali in bolje uporabljali energetske vire. Drugi so se vključili v politične delavnice, športne, in v YEN delavnico, kjer se je debatiralo in delalo specifično za boljše organizacijo YEN-a. Kar je v teh delavnicah

najvažnejše, je, da se še po končanem delu sprašuješ o stvareh, ki si jih tam odkril in spoznal. Tako ustvarijo v mladit krepkejšo zavest v določenih problematikah. Istočasno pride v teh delavnicah do boljše stika z ostalimi udeleženci, saj se delo odvija v manjših skupinah.

Kaj bi lahko povedali o Friziji in o tamkajšnji manjšinski skupnosti? Katere razlike in podobnosti z našo manjšino si opazil?

Matjaž: O Frizijcih bi lahko povedal marsikaj, saj jih imam nekako za svojo drugo manjšino. Imam to srečo, da jih dobro poznam in poznam precej njihovih tradicij in navad, ki so drugačne od naših. Razlika med nami in njimi je predvsem ta, da oni nimajo države, domovine, na katero bi se lahko naslonili. Mi imamo za seboj Slovenijo, oni so le Frizijci na Nizozemskem. Včasih sem opazil, da je nekateri sram biti Frizijci, ker med ostalimi Nizozemci obstaja stereotip, da so Frizijci kmetje, t.j. preprosti ljudje in podobno. Velik del Frizijcev ima tudi zelo majhno ali nima celo nobene narodne zavesti. Nimajo nobenega hrepenenja po lastni državi. Poleg tega je zanimivo, a obenem tudi žalostno, da samo približno 50% Frizijcev zna brati frizijščino, še veliko manjši odstotek ima sposobnost pisati po frizijško, kljub temu da jih velika večina govori frizijško. Zanje ni samoumevno, da je frizijščina materni jezik, večkrat imajo za materni jezik tistega, ki se ga prej navadijo govoriti, ki ga bolj uporabljajo oz. ki so ga navajeni uporabljati - kar je po mojem napačno.

Mospovci se takih srečanj udeležujejo že vrsto let. Kakšen je po vašem mnenju smisel gojenja stikov z drugimi manjšinami?

Mateja: Smisel srečevanja z drugimi manjšinami je nedvomno izme-

njava izkušenj, pridobivanje novih idej in prijemov, ki jih nato lahko izvedeš v svoji stvarnosti. Na srečanjih spoznaš manjšino, ki so v slabši situaciji kot mi, in manjšino, ki so v boljši - sicer je teh v Evropi res malo. Če se primerjamo z drugimi, smo mi res na dobrem, vsekakor pa to še ni razlog, da se sedaj usedemo in se zadovoljimo. Ko se srečaš z drugimi manjšinami, je tudi prijetno to, da se ne počutiš več sam, da čutiš, da so tudi drugi, ki se borijo za svoje pravice, ki so enake tvojim. Zavest, da je v Evropi oziroma na svetu veliko ljudi z enakimi ali podobnimi problemi, mi daje občutek velikega olajšanja, moči in volje za delovanje na katerikoli ravni v našem zamejstvu. Zelo pomembno vlogo igra nedvomno tudi prijateljstvo z drugimi mladimi, ki mislijo podobno kot ti: to ti daje še večji zagon za delo.

Kaj pa stiki z mladimi iz Slovenije? MOSP je ena redkih mladinskih organizacij v zamejstvu, ki goji in si želi rednih stikov z mladimi iz matice...

Štefan: Stiki s Slovenijo so morda težji in bolj komplicirani kot pa stiki, ki jih imamo z manjšinami. Dejstvo je, da se v YEN-u vsi skupaj čutimo del neke stvarnosti, ki je zelo ogrožena. Vsi se dobro zavedajo, da smo si različni v kulturi, jeziku, navadah. To pa po drugi strani daje vtis, da smo vsi skupaj tudi zelo zanimivi. Za Slovenijo pa morda nismo tako zelo zanimivi. Navsezadnje govorimo isti jezik in imeli naj bi iste navade. Tako se zgodi, da morda ni tiste volje do odkrivanja. To je problem, ki ga bomo morali prekrčiti na kakšen način, predvsem ker bo v kratkem fizična meja izginila in bo nesmiselno govoriti o zamejstvu in zamejcih. Zavedati se bomo morali, da smo del enega samega kulturnega prostora. Draga mladit bi po mojem

morala biti prav most, ki bi pomagal do boljših stikov med mladimi zamejci in mladimi iz matice.

Nekateri trdijo, da si Draga mladit, ki jo že 11 let prirejata skupaj z drugimi mladinskimi organizacijami iz Slovenije, ni znala prikupiti mladit, oziroma da ni našla prave ciljne publike. Kaj pravite vi na te kritike?

Štefan: Ne bi rekel, da si ni znala prikupiti mladit. Morda je bila Draga mladit zanimiva le za določen ožji krog mladit. Ne glede na politično pripadnost, kot bi marsikdo gotovo mislil, ampak na obliko, s katero se je Draga mladit predstavljala. Vse skupaj je bilo na zelo visoki, skoraj akademski ravni. Mladi pa niso vsi za tako obliko. Verjetno se Draga mladit ni znala opredeliti za obliko, ki bi pritegnila več mladit in jim dala nekaj novega, tako da bi iz te skupine mladit potem rasle nove generacije angažiranih ljudi. Mislim, da bi morala biti Draga mladit predvsem zanimiva za mlade od 19. do 26. leta. Dati bi morala neke smernice, ideje... Morala bi nuditi priložnost za debato in pogovor, za izmenjavo idej. Saj je v bistvu to tudi bila, samo da nekoliko previsoko nad pričakovanji in možnostmi mladega človeka. Kar je seveda pomenilo manjše število udeležencev in odmik nekaterih, ki so bili zainteresirani, so se pa ustrašili. Po pravici povedano, smo mladi, ki smo sledili od začetka Dragi mladit, morda nekoliko izgubili občutek za mlajše, za tiste, ki niso zrasli v Dragi mladit in zato smo jih nekoliko zanemarili. Draga mladit gre naprej. Volja do dela na tej ravni je še naprej živa. Razmišljamo o novih oblikah in kako bi Draga bila bolj privlačna. Radi bi vključili tudi Slovence iz Avstrije. Naša ideja je ta, da bi ustvarili forum za vse mlade Slovence. Forum, ki bi združeval, dajal možnost sočasnja itd. Mislim, da bi bila zares škoda, če stvar ne bi šla naprej.

V kratkem se bodo začele selekcije za rock skupino iz zamejstva, ki se bo udeležila Rock Otočca. Zopet pa načrtujete tudi Zamejski rock festival, ki je postal zelo popularna prireditel med široko množico mladit. Menda so na letošnjem festivalu na obzoru nekatere novosti...

Štefan: Novost je ta, da bi se datum festivala premaknil na konec junija. Za to smo se odločili zaradi bolj ugodnih vremenskih razmer v tem obdobju in tudi zaradi prednosti, ki jo daje dejstvo, da so skupine takrat na koncu sezone, ne pa na začetku. Več skupin vadi pozimi, poleti pa ne. Tudi letos bomo organizirali dvodnevni festival, saj je število skupin kar precej naraslo v primerjavi s prvimi leti. In tudi letos mislimo povabiti eno znano skupino iz Slovenije. Mislim, da je ta pobuda ena izmed najbolj zanimivih za mlade iz zamejstva. V svojih rock skupinah se mladi zares izražajo prosto in brez kakšnegakoli pogojevanja od zgoraj, od starejših, od društev... Zato smo se tudi odločili, da je festival ne-tekmovalne narave, tako da se skupine in izvajalci lahko posvetijo samo kreativnosti, ne da bi se ozirali na vtise, ki bi jih morali podajati strokovni komisiji ali publikli. Hočemo, da so izvajalci prosti: če hočejo šokirati publiko, naj jo, če hočejo igrati zelo ubrano in tradicionalno, naj to brez skrbi storijo... Mislim, da je prav to bistvo rock glasbe. Zelo zgrešeno bi bilo, da bi se postavljala neka pravila, kaj lahko kdo igra in česa ne, in kako naj bi se to zdelo. V tem smislu lahko rečem brez vsakega strahu, da je Zamejski rock festival trenutek v naši kulturni stvarnosti, kjer najbolj pride do izraza ustvarjalnost in umetnost mladit.

POZIV SVETEGA OČETA

IZJAVA KOMISIJE PRAVIČNOST IN MIR

MIR SVETI DEŽELI!

Papež Janez Pavel II. je minulo nedeljo, 21. t.m., med molitvijo angelskega češčenja ponovno spregovoril o nevzdržnem nasilju v Sveti deželi, kjer divjajo krvavi spopadi med Palestinci in Izraelci in jim za zdaj še ni videti konca, saj so propadla vsa dosedanja mirovna pogajanja, pravzaprav poskusi, da bi do mirovnih pogajanj sploh prišlo.

Sv. oče je v svojem nagovoru od mednarodne javnosti zahteval, naj poseže v nasilne spopade med Palestinci in Izraelci in naj prepreči nadaljnje prelivanje krvi. Sprtim stranem je dejal, naj že vedno najdejo v sebi "pogum za mir", medtem ko je o spopadih v Sveti deželi povedal, da že same slike, fotografije in drugo slikovno gradivo govori dovolj in preveč o uničevalnem nasilju, ki se ne zaustavi niti pred najsvetejšimi stvarmi. Zato se papež ni naveličal pozivati vse sprte strani k miru in je tudi zahteval, naj "ponovno in takoj vrnejo baziliko Rojstva Jezusovega v Betlehemu romarjem in molitvi, Bogu in človeku torej".

"Še posebej mi je pri srcu bazilika Rojstva Jezusovega v Betlehemu, kamor se v duhu in mislih vračam vsak dan, saj sem na tem kraju med jubilejnim romanjem doživel in podoživel nepozabne trenutke. Skoraj dvajset dni je ta bazilika, in sosednje stavbe tudi, v Betlehemu prizorišče spopadov, izsiljevanj in neznosnih medsebojnih obtožb; ta bazilika je kraj, ki je svet mnogim, kot so to tudi drugi sveti kraji, in bi jih zato morali vrniti osnovnemu namenu, ki je molitev. Baziliko Rojstva Jezusovega je treba vrniti romarjem, Bogu in človeku!"

Papež je zaključil z željo, "da bi se Izraelci in Palestinci naučili živeti v miru in bi Sveta dežela postala spet posvečena dežela in dežela miru."

ZA ZAŠČITO DRUŽINE IN NEDELJSKI POČITEK

Komisija Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci je februarja leta 2001 opozorila na škodljivost liberalizacije obratovalnega časa trgovin. Od tedaj se razmere niso izboljšale, ampak so še slabše, zato komisija vnovič opozarja na to škodljivo stanje, pa tudi na izsiljevanja in grožnje, ki jih je danes v nekaterih trgovskih podjetjih še več. Gre za očitne krivice, ko se lastniki in vodstva teh podjetij na svoji poti za dosego cilja ne ozirajo na temeljne človekove pravice in jim človekovo dostojanstvo ni mar.

V trgovinah se delovni čas podaljšuje v noč, delo ob nedeljah pa postaja nekaj stalnega. S popolno liberalizacijo odpiralnega časa trgovin je vlada v to prisilila tudi tiste trgovce, ki sicer tega ne bi počeli. Na široko se kršijo zakonska določila o dnevnem in tedenskem počitku.

Znano je, da v trgovini na drobno delajo pretežno ženske in da imajo večinoma pogodbe o delu sklenjene za določen čas. Delovno razmerje za določen čas ustvarja že samo po sebi manjšo socialno varnost. Pogoji za zaposlitev so za ženske dostikrat ponižujoči, posebno, če delodajalec, v nasprotju z ustavo in zakoni, povezuje delovno razmerje s tem, da se delavke odpovedo materinstvu.

Sodobni način življenja in dela že sam po sebi ni naklonjen družini. Zato skoraj povsod družinsko življenje zamira, družinski člani se doma le še srečujejo, za skupno življenje nimajo niti možnosti niti časa. Starši nimajo časa za otroke, stiki med družinskimi člani se rahljajo in krhajo. Posledice so razbite družine ter razdrojeni in slabo vzgojeni otroci. Ob tem pa Slovenci še vedno po-

stavljamo družino med najpomembnejše vrednote in več kot tri četrtine mladostnikov meni, da sta za njihovo življenje zelo pomembna oba starša. Zato je oblast dolžna ukrepati tako, da blazi neugodne vplive na družinsko življenje. Z liberalizacijo odpiralnega časa trgovin pa je povsem po nepotrebnem in samo v interesu določenih trgovinskih lobijev na škodo naroda še okrepila škodljive vplive na družinsko življenje.

Res ima Slovenija dobro organiziran in tudi za evropska merila dolg porodniški dopust, toda vedno manjše število žena ga sploh kdaj izkoristi. Imamo dobro razvito mrežo vrtcev, toda v mnogih se število varovancev zmanjšuje. V osnovnih šolah je vedno manj učencev. Slabe možnosti za pridobitev stanovanja in vedno zahtevnejši pogoji za ohranitev služb mlade družine odvrčajo od odločitev za otroke. K tem slabim okoliščinam se sedaj dodaja podaljšani in nedeljski delovni čas, ki družino še bolj razbija in njene članke medsebojno odtuja. Tudi to prispeva k temu, da se prebivalstvo Slovenije zmanjšuje, da je toliko razbitih družin in otrok, ki so prepuščeni ulici in izpostavljeni kriminalu, nasilju in narkomaniji.

Komisija Pravičnost in mir vnovič opozarja na dejstvo, da mora država z ustreznimi ureditvami ščititi družino in družinsko življenje kot temeljno celico vsake družbe. To izrecno zahteva tudi Ustava Republike Slovenije (53. člen). Potrebno je ustvarjati čim bolj ugodne možnosti za to, da bodo starši in otroci živeli v slojni družinski skupnosti, ki bo imela čas zase in za razvijanje medosebnih

odnosov. Temu so namenjene večerne ure in še posebej nedelja, ko imajo družinski člani možnost, da vsaj en dan v tednu preživijo skupaj. Uvajanje nočnega in nedeljskega dela, kadar to ni nujno potrebno, je tako nesprejemljivo, zato ga je treba omejiti na najmanjšo možno mero.

Ekonomski rast je potrebna in zaželena, saj varuje ljudi pred materialno revščino, vendar sama po sebi ni dovolj; njeni rezultati morajo biti usmerjeni k izboljšanju blaginje vseh ljudi in na vseh ravneh njihovega življenja, torej tudi k zmanjšanju brezposelnosti, boljši izobrazbi, boljšemu zdravju, večji socialni varnosti in ne nazadnje k večjemu zadovoljstvu in srečnejšemu družinskemu življenju prebivalcev Slovenije.

Zato Komisija Pravičnost in mir poziva:

- Državni zbor Republike Slovenije in pristojno ministrstvo, da pripravi novih predpisov o obratovalnem času trgovin upošteva ustavno dolžnost o varstvu družine ter nedeljsko in nočno delo v trgovinah omeji na najkrajši možni čas;

- varuha človekovih pravic, da namenijo posebno pozornost varovanju družine kot temeljne ustavne dobrine in človekove pravice;

- delodajalce, da tam, kjer je le mogoče, ukinejo nočno in nedeljsko delo, predvsem pa, da omogočijo zaposlenim staršem nedeljski počitek z družino;

- šole in vzgojne ustanove, da omogočijo otrokom, da prek otroških parlamentov in peticij povedo svoje mnenje o nočnem in nedeljskem delu staršev;

- verne in vse druge ljudi dobre volje, da spoštujejo temeljne človekove pravice tudi tako, da se odpovedo nedeljskim nakupom.

PROF. DR. ANTON STRES,
PREDSEDNIK KOMISIJE
PRAVIČNOST IN MIR

SVETNIK TEDNA

26. APRIL

SILVESTER ČUK

ŠTEFAN, ŠKOF V PERMU

V Letu svetnikov je za današnji dan predstavljen sv. Štefan, ki ga kot "največjega misijonarja" Cerkve v Rusiji slavijo pravoslavni in v Rimom zedinjeni grškokatoliški Slovani. Na svojem svetniškem seznamu ga ima tudi katoliška Cerkve, ki ga postavlja za zgled pravega širjenja krščanske vere.

Rodil se je okoli leta 1340 v mestu Veliki Ustjug v Severni ruski nižini. Njegov rojstni kraj je že spadal pod oblast moskovskega kneza Simeona. Proti vzhodu se širi do Urala Permska pokrajina, katere prebivalci so ugrofinskega porekla; sami se imenujejo Komi, Rusi pa jim pravijo Zirjani (ali Permiani). Med njimi je načrtno misijonsko delo začel šele Štefan Permski, ki si je v mladosti pridobil le osnovni pouk v branju in najpotrebnejšem znanju. Bil pa je izredno nadarjen za jezike. To so spoznali menihi v mestu Rostov, slavnem ruskem verskem središču vzhodno od Moskve.

Predstojnik tega samostana je sam z uspehom učil Štefana grščine, obvladal je menda tudi hebrejščino, njegova največja želja pa je bila, da bi razvozal vse skrivnosti jezika Zirjanov. Rad bi namreč šel temu ljudstvu oznanjati evangelij. Predstojniki so to njegovo namero odobraval in mu omogočili, da se je pogovarjal z ljudmi iz Permske pokrajine, ko so prihajali v Rostov. Štefan je razvozal zirjansko preprosto pisavo in jo spopolnil. Za to govori, ko je izumil nov črkopis, ki se mu je zdel bolj uporaben. V tem črkopisu je napisal bogoslužne knjige in najpomembnejše dele Svetega pisma, prevedene iz ruščine. Za misijonsko delo se je pripravljal z ostrimi postmi in s prisrčno molitvijo. Štefan je razvozal zirjansko poslanca in bi blagoslovil njegovo delo.

L. 1379 je Štefan prejel škofovsko posvečenje in bil poslan med Zirjane kot blagovestnik. Škof v Kolomni, pod čigar oblast so spadale misijonske pokrajine pod Uralom, mu je dal potrebna pooblastila in potrdil njegove sodelavce. Sredi velikih težav in nadlog, s katerimi se je moral pri svojem misijonskem delu spopadati, je škof Štefan ohranjal popoln dušni mir in ovire premagoval tudi z veliko iznajdljivostjo in ne samo z gorečo molitvijo. Njegovo zaupanje v božjo pomoč je bilo brezmejno. Ko so drugi mislili, da ni izhoda in rešitve, se je večkrat pokazalo, da s Štefanom zmaga Kristus, ki ga je Štefan ljubil bolj kot svoje življenje. S tem je tudi osvojil srca poganskih Zirjanov. Veliko jih je sprejelo vero v Kristusa.

Med človeškimi sredstvi pa je največ pomenilo to, da je škof Štefan - podobno kot kasneje naš svetniški škof Baraga med ameriški Indijanci - gladko govoril zirjanski jezik in da je vzgojil skupino duhovnikov iz vrst domačinov. V mestu Ustvimsku, središču zirjanskega ozemlja, je sezidal veliko cerkev Gospodovega oznanjenja, manjše cerkve pa še drugod. Za te cerkve je sam slikal svete podobe ali ikone z resničnim umetniškim darom. Njegovo apostolsko delovanje je natančno popisal Epifanij Premodri, Štefanov meniški sobrat iz Rostova in njegov spremljevalec pri misijonskem poslanstvu. Ob koncu svojega misijonskega dela med Zirjani je mogel škof Štefan graditi že prve samostane, ki naj bi privabili trajni božji blagoslov nad spreobrnjene domačine. Ni mu uspel načrt, da bi s črkopisom položil temelje zirjanskemu knjižnemu jeziku, pač pa se je z zlatimi črkami vpisal v versko zgodovino teh krajev in ljudi.

Svetniškega in gorečega misijonarja škofa Štefana Permskega je doletela smrt 26. aprila 1396 na enem izmed potovanj v Moskvu. Svetniško čast so mu uradno potrdili leta 1549.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU AZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

5. VELIKONOČNA NEDELJA

"Ni prav, da zanemarjamo Božjo besedo, ker strežemo pri mizi" (Apd 6, 2).

"Zemlja je polna Gospodove dobrote" (Ps 33, 5).

"Kamen spotike in skala pohujšanja" (1 Pt 2, 8).

"Kdor je videl mene, je videl Očeta" (Jn 14, 9).

"Tvoje obličje, Gospod, iščem" (Ps 27, 8), je bilo geslo 2. Goriske škofijske sinode (1996-1998). V njem je zaobjeto vse naše najgloblje hrepenenje po gledanju skrivnostnega Boga. A povsod naletimo na meje našega spoznanja, naše volje in naših oči. Radi bi ga videli, izkusili, kakor Mojzes v gorečem grmu (2 Mz 3, 2 nss), a ga ne moremo dojeti. Govori pa nam zlasti po Sv. pismu, toda, ko bi ga radi pobjele videli, se nam umakne v nedostopno luč (1 Tim 6, 16).

Če vprašujemo kakor apostol Filip: "Gospod, pokaži nam Očeta", tedaj nas Jezus ošteje, češ da ga ne vidimo zaradi naše nevere. Ne razumemo, kako da je Sin v Očetu in Oče v Sinu (Jn 14, 8-11) in da biva celo v nas (Jn 14, 20, 23).

Apostoli so spoznali, da ni prav, da zanemarjajo Božjo besedo, zato ker so stregli vdovam, sirotam in drugim potrebnim (Apd 6, 2), čeprav so razumeli Jezusovo zahtevo po služenju (Mt 20, 26-28). Saj je on sam postal meso-človek; izničil se je (Flp 2, 6-11). Apostolom je naročal, naj bodo zadnji, strežniki drugim. Naj dajo celo svoje življenje za druge (Jn 15, 13 nss), po njegovem zgledu. Tako, da tisti, ki oznanja besedo, ni nad tistim, ki streže. Od časa do časa se lahko pojavi mnenje, da je materialni svet od hudega in ne od Boga. Ali da je duh kakor v ječi telesa. Tudi to je Jezus obrnil na glavo, je pa naredil za središčno točko našega verovanja (1 Kor 15).

Celo sodil nas bo po tem, ali smo ali nismo skrbeli za lačne, žejnega ipd. (Mt 25, 35-36; 41-43), za čisto materialne stvari.

Nikjer in nikoli se Bog ne kesa ali popravlja svojih storitev, čeprav mu je žal, da človek kvari vse, kar je telesnega in vidnega, ne samo duhovnega. Bog ne ločuje človeka na dušo in telo, marveč gleda nanj, na nas vse kot na celoto. Sam Jezus želi in si pričakuje, da tudi človek, apostoli nahranijo pet tisoč mož v puščavi. Seveda nas skuša, a končno se ves zavzame za nas, da nas nahrani, kakor množico v puščavi (Jn 6, 6 nss Mt 14, 16-21).

Vzhodna teologija zelo poudarja, kako Bog ljubi in posvečuje materijo (Gl. npr. S.N. Bulgakova in še prej vzhodne Cerkvene očete).

Jezus ni samo učil, še prej je začel delovati, reševati človeka greha in njegovih posledic: bolezni in smrti.

Ko so v prvi Cerkvi uvedli diakonat Štefana in drugih šest mladih mož, so hoteli le uskladiti in urediti vse krščansko verovalje, ki po Besedi, po Jezusu, ni nikoli postavljalo enega nad drugega. Božja beseda je namreč vse prešinjala z ljubeznijo do pomoči potrebnega človeka. Niso se pohujševali nad ubogim in zavrnjenim Jezusom. Skrbeli so namreč, da ni med njimi revnega (Apd 2, 44-45; 4, 32, 34-37). Kajti vsak je po svojih močeh in popolnoma svobodno prispeval za skupno blaginjo. Le varanja in laži niso prenesli (g. kazen Ananije in Safire, Apd 5, 1-11). Dana beseda, obljuba, jim je bila sveta, bila je vodilo za skupno življenje v slogi.

Sv. Pavel nastopa proti držji, ki prepoveduje uporabo materialnih dobrin (Rim 14; 1 Kor 8). Saj je Jezus vse posvetil, kar je človek po navdihu hudega duha pokvaril. A nas vse vabi, naj bi služili Bogu po pameti. Naj bi nas vse vodil Duh pravičnosti, poštenja in ljubezni, tudi v politiki (Rim 12, 1; 1 Pt 2, 5; Mr 7, 14-23).

Toda takega Boga, ki zahteva vso pravičnost, vse spoštovanje do vsega stvarstva, Boga, ki nosi od vekomaj v sebi ves načrt sveta in zlasti ljudi, premnogi ne marajo. Takim je Jezus, Bog-človek, kamen spotike in skala pohujšanja. Bojijo se luči, ker ta razkriva vso hudobijo, ki prihaja od znotraj, iz hudobnega srca (Mr 7, 20, 21, 23). Po Petru nas vabi k luči, naj delamo, opravljamo poštena dela pred vsemi, ker nas je Bog poklical iz teme v svojo čudovito luč (1 Pt 2, 9).

Toda, kako naj vidimo Boga? Kako naj vemo, kakšen je? Jezus nam odgovarja, naj gledamo Očeta v njem. Ker je le on pot, resnica in življenje. Tudi po delih, ki jih Jezus opravljaj, naj verujemo in vemo, da jih dela Oče (Jn 14, 6, 9, 10-11).

Veren človek bo celo opravljal večja dela, kot jih opravlja Jezus (Jn 14, 12). A kako naj to umemo? Tako, da trdno verujemo, da je Bog tisti, ki dela vse v vseh (1 Kor 12, 6). Toda v svoji ljubezni se poniža in daruje samega sebe; zaupa se nam. Čeprav je vse odvisno od Boga, je hotel, da je obenem vse odvisno tudi od človeka. Ko oče da sinu vsoto denarja za delo ali študij in jo sin uporabi po plemenitem namenu, je to zasluga obeh, četudi je končno vse očetovo. Tudi zato, ker Jezusa ni več mogoče gledati s telesnimi očmi. Je namreč čas vere, Jezusove telesne odsotnosti, je čas Duha, njegovo delovanje je za večje, intimnejše življenje z Bogom. Ni več toliko čudežev, kot so se delili po apostolih, marveč vedno popolnejše delovanje Očeta na skrivnem, v globini, v srcu, živo hrepenenje po dokončni svobodi v zedinjanju z njim, ko bo Bog vse v vsem (1 Kor 15, 28). Še nikoli ni bilo toliko pravega pričevanja mučencev kot v preteklem stoletju. Samo v Španiji so ponekod, v več krajih v l. 1936-37 poklali stoočestvo duhovnikov s škofom vred, torej celo škofijsko duhovno vodstvo. Drugod po svetu ni bilo boljše. Tudi pri nas ne. Blagor tistemu, ki gleda na vse to z očmi vere, v Svetem Duhu.

L. 1956 je na nemškem katoliškem shodu v Kölnu sloviti p. Hugo Rahner, brat znanega teologa p. Karla, pred številnimi poslušalci, med katerimi je bil prisoten dobeseden del vlade s kancl. Adenauerjem vred, trdil, da je prava Cerkve v Sibiriji, v taboriščih trpljenja. Kakor je bila prej v Nemčiji in Italiji.

Evangelist Marko zaključuje svoj evangelij s temle poučkom: "Gospod je z njimi sodeloval ter besedo potrjeval z znamenji, ki so jih spremljala" (Mr 16, 20).

Sv. Jožef Delavec, zavetnik Cerkve, mož Device Marije, ki jo bomo sinovsko častili s šmarnicami, nas uči gledati Boga v vztrajni veri trd ega vsakdana. Uči nas diakonata, dela za druge, po poslušanju Božje besede.

Xmille.

5

.....
ČETRTEK,
25. APRILA
2002

V **Italiji** je vaš podpis podprl v njihovem evangeljskem in karitativnem poslanstvu 38.000 škofijskih duhovnikov. In ni se končalo tu. Nadaljeval je v popotovanju upanja pri več kot 6.000 posegih, ki nosijo tudi vaše ime.

8x
mille
CHIESA CATTOLICA

CEI Conferenza Episcopale Italiana

Odloči se in nameni Osem od tisoč katoliški Cerkvi s tem, da podpišeš v posebno okence na svojem obrazcu davčne prijave 730-1 ali Unico 2002

Davkoplačevalci, ki niso dolžni predstaviti davčne prijave, lahko vseeno sodelujejo, pri izbiri Osem od tisoč s svojim obrazcem CUD. Dovolj je, da podpišejo v okencu **Chiesa cattolica** in nato na dnu obrazca, potem naj zaprejo obrazec CUD v belo ovojnico in nanjo zapišejo svoj priimek in ime ter davčno številko z napisom "Scelta per la destinazione dell'Otto per mille dell'Irpef - Anno 2002". Pismo naj oddajo ali na pošti ali v banki do **31. julija** letos. Vse potrebne **informacije** za podpis na obrazcu CUD se lahko dobijo na zeleni telefonski številki **Numero Verde 800 256 937**.

OB PODELITVI NAGRADE ZDUS MIRANDI CAHARIJA

"DOKLER BO IGRALEC, BO TEATER!"

BREDA SUSIČ

"V življenju je potrebna zdrava ambicija (povprečnosti si nihče ne sme dovoliti), zaljubljenost v lasten poklic, pogum, da se lotiš nečesa novega, če ti to, kar si delal do sedaj, ni več všeč. Za žensko pa je potrebna tudi svoboda in lasten prostorček, v katerem se lahko posvetiš izključno sama sebi." To mi je Miranda Caharija, priljubljena igralka, ki se je preizkusila v gledališču, filmu, televiziji in radiu, "off-records" zaupala, ko sem jo obiskala na domu v Nabrežini za pogovor, potem ko je bila 12. aprila deležna prestižne nagrade Združenja dramskih umetnikov Slovenije za življenjsko delo. Pravi recept za uspeh, ki ga je sama preizkusila, ki pa ga med snemanjem intervjuja iz skromnosti ni želela vsiljevati. Iz skromnosti tudi ni želela naštevati vseh prestižnih nagrad in priznanj, ki jih je bila deležna v minulih letih tako na gledališkem in filmskem kot tudi na pevskem področju. Naj torej mi naštejemo vsaj nekatere: Severjevo nagrado za vlogo Veronike v Župančičevi *Veroniki Deseniški*, na Borštnikovem srečanju nagrado za song v igri *Dva bregova* Antona Leskovaca (1975) in nagrado publike za gledališko vlogo v igri *Sedma - kradi malo manj* Daria Foja (1978), na filmskem področju je za vlogo Eve prejela priznanje Društva slovenskih filmskih delavcev Metoda Badjura, priznanje na Celjskem filmskem festivalu, bila je nagrajena v Beogradu, v Nišu (Zlata klapa), v Pazinu (Ruža Pazinke), prejela je srebrno plaketo na festivalu Laceno d'oro v Avellinu, na festivalu v Pulju je bila absolutna moralna zmagovalka, čeprav nagrade ni prejela, ker ni imela jugoslovanskega državljanstva - pa še bi lahko naštevati.

Izšolali ste se v igralski šoli Slovenskega stalnega gledališča in začeli nastopati zelo zgodaj, najprej v otroških igrah, kmalu pa so vam ponudili tudi zahtevnejše vloge - bili ste Ofelija v Hamletu že pri 19 letih! Kaj je bilo odločilno za uspeh in za zadoščenje, ki jih je bilo v Vaši karieri kar dosti?

Najprej je to, da mora igralec delati, veliko delati. Sprejeti mora razne vloge, od komičnih do dramatičnih.

FOTO KROMA

Kdaj sem začela misliti na ta poklic? Rekla bi, da se ne spomnim, kdaj sploh nisem mislila na ta poklic. Imela sem veselje že kot otrok. Začela sem že kot mlada in sem imela srečo, da sem veliko igrala: igrala sem v otroških igrah, od *Pepelke*, *Trnuljčice*, *Sneguljčice*, do *Jurčka*. Pa tudi v zahtevnejših vlogah, ki jih ni bilo malo. S tem je izkustvo nagrajeno. Seveda sem delala z ljudmi, ki so imeli veliko izkušnje, z ljudmi velikega talenta in od njih sem se učila, sprejemala vse nasvete.

Dali ste telo in glas nepozabnim ženskim likom, če naštejemo le nekatere, na primer v Veroniki Deseniški, Materi korajži, v Primorskih zdrahah, Tetovirani roži, Srečanju, Filumeni Marturano, Evi v filmu, ki vam je prinesel veliko priznanj in slave, pa še bi lahko naštevali... Katerega aplavza se najraje spominjate?

Vsak aplavz je nagrada za igralca, za vse delo, ustvarjanje, iskanje. Ne bi razlikovala med vlogami in aplavzi, čeprav so bile seveda vloge, ki so mi bile bolj pri srcu, in tiste, ki so mi bile manj všeč. Publika je bila moja zvesta spremljevalka od začetka do danes. V zvezi s tem imam spomin, ki mi je poseben pri srcu. Zelo rada sem igrala otroške igrice. Spominjam se predsta-

ve v Cankarjevem domu, ko sem igrala *Jurčka*. Bilo je ogromno ljudi, ogromno otrok. Na koncu se je usul aplavz. Mlajša hčerka je sedela v dvorani in ne vem, kaj jo je prišlo - naenkrat je skočila na oder, češ "to je moja mami", in pol dvorane je šlo za njo... In aplavz... Nepozabno! Mislim, da taki trenutki res ostanejo v spominu.

Vaš odnos s publiko je bil torej vedno pozitiven in celo topel. Kaj pa vam pomeni kritika?

Zame je kritika predvsem publika. Do sebe sem jaz najstrožji kritik, vedno pa sem mislila, da je igralec igralcu najbolj objektivni kritik. Jaz bi o kritiki rekla to, kar pravi Oskar Wilde: "Ste že slišali otroka, ki bi rekel očetu, postal bom kritik?"

Nekoč je bil igralec izobčen iz družbe, življenje mu je bilo težko. Mislim, da se časi niso veliko spremenili in da je igralec še vedno nekako potisnjen na rob. Veliko je tistih, ki ne razumejo in ne vejo, kaj in kdo je igralec. Igralec je teater! Igralski poklic ima svoj čar. V tem poklicu je važen človek: postvarjaš skozi sebe, skozi življenje, ustvarjaš vzdušje, se razdajaš... Zame je bilo vedno važno, da sem pripovedovala zgodbo nas, žensk, da sem pripovedovala o čustvih, emocijah. Zame je bilo zanimivo, ko sem čutila, da se gledalec sooči, se zrcali v meni. Vsekakor je pravo pravilo in jamstvo za dober uspeh vedno dober tekst. To naše delo

je - kot mi je vedno pravil moj oče - poseben poklic! Isto mislim še danes. To je očarljiv poklic, ki ga ne moreš primerjati npr. z uradniškim poklicem, ker, če ne, postane dolgočasno, brez rasti in brez napredka. Zato nisem nikoli nikomur pustila in ne pustim, da mi vzame veselje do mojega poklica.

Delali ste v gledališču, na radiu in za film ter televizijo. V katerem od teh ambietov se počutite najbolj doma?

Privlačno mi je bilo pravzaprav vse. Predvsem pa je bil privlačen naš teater; film in televizija sta me fascinirala in sem zato ogromno delala tudi na teh področjih. V zvezi s tem bi poudarila, da čim večji je razpon igralca, tem večji je njegov talent in možnost uveljavitve. Z različnimi vlogami lahko igralec pokaže svojo kreativnost, temperament. To delo je mene zabavalo, seveda pa so tudi trenutki, ko si utrujen... Spominjam se zelo prisrčnega intervjuja, ki ga je imel Marcello Mastroianni, ki je rekel: "Jaz sem se celo življenje zabaval, ko sem igral. In še plačali so me za to." Jaz pa bi rekla, da vse to ne drži v našem slovenskem merilu... Ena je predvsem stvar, ki muči in kvari ustvarjalnost igralca: to so vedno eni in isti problemi, ki spremljajo naš teater že od začetka moje kariere. To so "številke"! Igralec na odru ne govori številke, ampak besede.

Kaj pomeni ustvarjati v zamejstvu? Delali ste tudi izven našega prostora in se uveljavili - ste kdaj čutili, da bi Vas zamejstvo omejevalo ali utesnjevalo? Kakšna je po Vašem mnenju bodočnost slovenskega gledališča tu pri nas?

Ne, nikoli nisem imela takega kompleksa. Mogoče je to odvisno od vzgoje: meni se je vedno zdelo, da delati doma, v tem ambietu, kjer imamo dve različni kulturi, je plus, ne pa minus. Slovenstvo me nikoli ni omejevalo: v stilu oddaje "Za smeh in dobro voljo", bi lahko rekla, da mi je bilo všeč, ki je kdo rekel, da, če bi bili Slovenci črni, bi bilo v Trstu tri četrti prebivalcev mulatov... Vezana sem ne samo na teater sam na sebi, ampak tudi na kraj, kjer živim. Ko se na primer z avtom peljem s Kontovela in ko imam lep razgled na mesto, na morje, se zavedam, kako sem na vse to navezana.

Za naše gledališče pa je pomemben stik s publiko, z ljudmi. Zanima me bodočnost tega teatra, ker bodočnost je teater, bodočnost je igralec. Zato moramo poiskati naše ljudi, naše talente, mlade, ker bodočnost so oni: dokler bo igralec, bo teater!

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 26.4. DO 2.5.2002)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, 90.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Spored: - **petek, 26. aprila** (v studiu Anka Černic): Z vzhoda do juga: Različni glasovi sveta: potovanje med kraje in ljudi, da bolje spoznamo pisanost našega planeta. - **Gostja je Najet Essaraj**. - Priluh-nimo zborovski glasbi: Koroške ljudske pesmi. - Za prijeten konec tedna: slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba.

- **Sobota, 27. aprila**: Košarkarska tekma.

- **Ponedeljek, 29. aprila** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni mozaik z Andrejem.

- **Torek, 30. aprila** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 1. maja** (v studiu Danilo Čotar): Izbor majniških pesmi.

- **Četrtek, 2. maja** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Cecilijanka 2001. - Glasba iz studia 2.

RADIO OGNJIŠČE

Osrednja informativna oddaja je vsak dan ob 15. uri. Med novicami so tudi take, ki jih drugi "neodvisni" mediji izpuščajo. Vsako soboto je od 17. do 18. ure oddaja *Slovinci in Italiji*, ki jo ureja in vodi Martina Slavec. Oddaja sledi aktualni problematiki v zamejstvu z zanimivimi pogovori. Uro pred oddajo so čestitke in pozdravi naših poslušalcev, kjer lahko svojo čestitko brezplačno pošljete v eter. Telefon: 00386 56281114.

Nova oddaja *Graditelji* je na sporedu vsako nedeljo ob 10.30. Predstavlja najpomembnejše primorske graditelje slovenskega doma, ki so vse svoje moči zastavili za obrambo slovenstva. Dokumentarno feljtonska oddaja predstavlja zamlčane in pozabljene Primorce, med katerimi je veliko duhovnikov.

Radio Ognjišče lahko poslušate na UKV frekvencah 107,5 - Sveta Gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst). **POZOR**: Oddajnik na Tinjanu je po novem močnejši, tako da je sluhnost na Tržaškem boljša kot prej!

Z 2. STRANI

PRISTANIŠKA

Tako so se postopoma začeli spreminjati odnosi med upravljalno družbo Tict in tržaško Pristaniško oblastjo. Slednja je namreč, očitno na pritisk omenjenih krogov, uradno uvedla neobičajen nadzor nad poslovanjem podjetja, da bi ugotovila, ali Luka Koper kot terminalist na tržaškem pomolu in upravitelj konkurenčnega pristanišča spoštuje cilj tržaškega pristanišča kot osrednjega centra za kontejnerski promet v severnem Jadranu. Nadzor še poteka, izsleda pa naj bi pokazali, ali koncesionar zasleduje omenjeno strategijo ali se je promet v Kopru povečal, v Trstu pa zmanjšal, ter ali so železniški prevozi v Sloveniji cenejši. Nazadnje je Pristaniška oblast uvedla še preiskavo zoper Tict v zvezi z zamudami pri plačilu zajemnine in obveznosti do delovne sile.

Vse to je prisililo družbo Tict, da je na deželnem upravnem sodišču v Trstu vložila tožbo zoper tržaško Pristaniško oblast, ki jo dolži kršenja številnih obveznosti iz koncesijske pogodbe in zakonodaje od nje zahteva povrnitev povzročenih škod. Iz tega je razvidno, da spora ne bo več mogoče poravnati z dialogom.

Spričo tega postaja očitno, da nekateri krogi hočejo izriniti Luko Koper s sedmega pomola, in to v času, ko tržaško pristanišče doživlja upadanje prometa. Če je temu tako, potem je politična oz. nacionalistična zaslepljenost neozdravljiva.

ŠTUDENTSKA ZALOŽBA V LJUBLJANI / KNJIŽNA ZBIRKA CLARITAS

KNJIGA O TRSTU IN NJEGOVI OBMEJNI IDENTITETI

Študentska založba v Ljubljani je v svoji zbirki Claritas izdala pred kratkim tri nove knjige, med temi tudi prevod znane knjige o Trstu in njegovi identiteti. Poleg knjige o Trstu sta izšli še *Naravna zgodovina religije*, ki jo je napisal David Hume, prevedel pa Frane Jerman, ter knjiga *Izokrat, Lisija, Demosten, Ciceron, Evmenij-Antologija antičnega govornišva*, v katero je spremno študijo prispeval Matej Hriberšek, medtem ko je antična besedila in spremne besede posameznim temeljnim besedilom o govorništvu napisal Matjaž Babič, knjigo pa je uredil pesnik in mislec Brane Senegačnik.

V knjižni zbirki Claritas pri Študentski založbi v Ljubljani, ki se je na slovenskem knjižnem trgu izjemno hitro uveljavila predvsem z izjemnimi pre-

vodi, originalnimi deli in pa predvsem zaradi intelektualne svežine in širine, izdajajo temeljna dela za poznavanje današnjega časa, saj je doslej izšlo že 20 knjig tujih in domačih mislecev, zgodovinarjev in književnikov, ki so bili in so vidnejši akterji evropskega in slovenskega razumskega sveta.

Prav gotovo je za nas zelo pomembna izdaja knjige o Trstu. Izvirnik tega pri nas zelo poznanega in tudi pomembnega ter večkrat citiranega dela je izšel že leta 1982, avtorja pa sta profesor moderne zgodovine na univerzi v Pavii Angelo Arata ter Claudio Magris, profesor nemške literature na tržaški univerzi in priznan književnik ter eden tistih tržaških izobražencev, ki še vedno verjamejo v pojem Srednje Evrope. V sloven-

ščino je knjigo prevedla Marija Luisa Cenda.

Knjiga ohranja svojo aktualnost in pomembnost, o čemer je urednik in avtor predstavil v besedilu dr. Igor Škamperle zapisal naslednje: "Profesorja sta napisala dobro in prijetno berljivo knjigo o Trstu, ki je v Italiji naletela na živahen odziv in prebudila občutek za srednjeevropsko in kulturno kompleksno identiteto Trsta, ki nastopa kot simbol prepletanja tradicij, zgodovinske preteklosti in uto-pije. Razloga, ki opravičujeta izid njune knjige v slovenščini, sta vsaj dva: bralcu ponudita pogled na konfliktno tržaško zgodovino z italijanskega zornega kota, ki ga zaradi samoumevnega upoštevanja zgolj svojega pogleda precej manj poznamo oz. ga slovenski bralec sploh ni navajen slišati. Drugi razlog pa je v tem, da nam knjiga predstavi živahno kulturo, ki je, prežeta z večnarodno identiteto, dajala pečat tržaškemu mestu od zelo plodnih zadnjih desetletij habsburške monar-hije skozi prekucniško dvajseto stoletje do našega časa. Značilna za Trst sta

kozmopolitska naravnost, ki so jo v govorici tržaškega dialekta ustvarjala vsakodnevna srečavanja oseb različnih narodov, Italijana in Slovenca, Nemca in Juda, Grka in Hrvata. Avtorja nista pozabila na imena, ki so integralni del slovenske zgodovine, a so hkrati integralni del tržaške identitete in moderne evropske zavesti. S kratkim in doživljajsko zgoščenimi ocenami jih omenjata tako, da bralec dobi občutek, kako tesno so bili prepleteni s svojim okoljem, v katerem so živeli in delali in kako pristranska ali kar nemogoča bi bila tista kulturna zgodovina, ki bi tržaško zgodbo obravnavala z omejenim nacionalnim ključem."

Pisatelj in danes tudi predavatelj na ljubljanski univerzi dr. Igor Škamperle, sicer velik poznavalec renesanse, ki je po rodu Tržičan, je tudi sicer eden rednih sodelavcev knjižne zbirke Claritas, istočasno pa tudi eden redkih izobražencev srednje generacije iz naše srede, ki danes živijo in delajo v Ljubljani in vzporedno ohranjajo žive vezi s prostorom, iz katerega so izšli.

DP

KNJIGA DR. EGONA PELIKANA

TAJNO DELOVANJE PRIMORSKE DUHOVŠČINE POD FAŠIZMOM

Dr. Egon Pelikan je v četrtek, 18. t.m., v Klubu Nove revije v Ljubljani na predstavitvi knjige *Tajno delovanje primorske duhovščine pod fašizmom* prebral besedilo, ki ga v našem tedniku objavljamo v celoti, tudi zato, da si naši bralci vsaj približno ustvarijo zgodovinski okvir, v katerega je avtor s knjigo in objavljenimi dokumenti posegel.

Na predstavitvi se bom osredotočil na širše idejni kontekst, v katerega posega knjiga.

Knjiga, ki je pred nami, obravnava vprašanja, ki se nanašajo na skoraj pol stoletja zgodovine Slovencev - od prve svetovne vojne, do konca druge vojne.

Predmet moje analize je - v nekakšnih najširših konturah - soočanje Slovencev s tremi velikimi ideologijami prve polovice preteklega stoletja (političnim katolicizmom, fašizmom in komunizmom).

Vsebinska rdeča nit knjige je relacija nacionalno vprašanje - politični katolicizem.

Globalno gledano, sta zgodovina Katoliške cerkve na Slovenskem in zgodovina slovenskega naroda v tem času vzajemno in usodno prepletena. Če na kratko in v grobem omenim glavna obdobja, ki se jih dotikam v knjigi: 1. Obdobje nacionalnega preporoda, v zvezi s katerim noben resen zgodovinar ne bo odrekal duhovščini temeljne zasluge za slovensko nacionalno emancipacijo, saj druge, posvetne inteligence narod skoraj ni imel.

S 1. STRANI

NE O MITU

Gre za delo strokovnjaka, zgodovinarja, ki je zbral gradivo in ga umeštil v čas in naš prostor. Prav gotovo bo to njegovo delo deležno takih in drugačnih ocen, tudi s strani zgodovinarjev, ki so o tem obdobju že bili pisali, a sedaj objavljenih dokumentov niso poznali. Prav tako pa smo prepričani, da bo knjiga vzbudila tudi novo zanimanje za obdobje, ki je tako zaznamovalo naše prednike, ne nazadnje tudi našo stvarnost in posredno vse nas, ki nam na srečo ni bilo dano doživeti teh hudih časov.

Če bodo seveda o knjigi pisali in podrobno prikazali njene odlike, morda izpostavili tudi njene šibke točke, predvsem zgodovinarji, pa smo pri našem tedniku vseeno mnenja, da gre za temeljno delo o primorski duhovščini pod fašizmom, tako delo, mimo katerega odslej ne bo mogel nihče.

Predvsem pa smo veseli, ker bo knjiga gotovo povod za nove osvetlitve, za nova raziskovanja, za nove študije zgodovinarjev, ki bodo osvetlili vlogo primorskih duhovnikov, primorske krajeve Cerkve, slovenskega naroda in ne nazadnje tudi naših prednikov pod fašizmom in med vojno.

Pri *Novem glasu* se zavedamo, da smo tudi nasledniki dela primorskih duhovnikov in primorskih krščanskih politikov in še posebej zato cenimo opravljen delo, kot tudi upravičeno pričakujemo, da bodo o knjigi najprej spregovorili zgodovinarji sami, predvsem pa se veselimo dejstva, da bodo v njej naši bralci našli dovolj gradiva za lastno poznavanje naše preteklosti.

Nova revija pripravlja tudi pri nas predstavitve knjige *Tajno delovanje primorske duhovščine pod fašizmom*, eno v Gorici in eno v Trstu, o čemer bomo naše bralce seveda sproti obveščali.

Voditelji primorske sredine leta 1930: zadaj od leve drugi Anton Kacin, tretji Janko Kralj, šesti Franc Pegan. Sede: Polde Kemperle, Engelbert Besednjak, Jože Biteznik, Virgil Šček, Anton Vuk

2. Potem obdobje "slogaštva", ko sta Cerkev in politični katolicizem v tem smislu postopno izgubljala primat, ker je nastajal sloj slovenske posvetne inteligence, ki se je vzgajala v urbanih centrih - Dunaju, Pragi, Parizu itd. in je bila v veliki meri liberalno orientirana ... čemur je sledil kulturni boj in t.i. farška gonja.

3. Obdobje triumfalistične ofenzive političnega katolicizma na Slovenskem ob koncu stoletja in v času pred prvo svetovno vojno.

Takrat je družbena akcija političnega katolicizma uravnotežena - v smislu idejne utemeljitve, ki jo predstavlja delovanje Antona Mahničarja na eni strani in poznejša konkretna (prosvetna, gospodarska, socialna itd.) akcija Janeza Evangelista Kreka. Krekovo delovanje je uravnotežilo slovenski politični katolicizem, da ni ostal zgolj pri vztrajanju na ideoloških postulatih, ampak se je lotil konkretne družbene, gospodarske in nacionalne akcije, ki mu je zagotovila politično prevlado v družbi...

4. In nazadnje čas med obema vojnama, ki predstavlja ključno in osrednje obdobje, s katerim se ukvarjam v knjigi.

V Kraljevini Jugoslaviji je to obdobje stagnacije in poskusa "zgolj obvladovanja" slovenske družbe. To je bil čas idejne krize, ki je bila značilna tako za evropski kakor slovenski politični katolicizem. Kljub ogromnemu strankarskemu, cerkvenemu, družbenopolitičnemu aparatu, Katoliški akciji itd., se v času družbene in gospodarske krize na Slovenskem (in v Evropi), politični katolicizem usmerja v antisocializem, antidemokratizem, antisemitizem, antikomunizem itd. Anti-usmeritev naj bi nadomestila pomanjkanje idejne tvornosti. Pri tem se naslanja na dogmatske interpretacije papeških okrožnic in se v vprašanju avtonomije posameznika, družbenih podsistemov itd. obnaša integralistično. Vzor ideologov in voditeljev slovenske katoliške intransigentne desnice, ki v taboru slovenskega političnega katolicizma v tridesetih letih povsem prevlada, je družbena realnost oz. družbena ureditev, ki jo v tedanji evropski stvarnosti predstavljajo diktatura generala Franca v Španiji, Salazarjeva diktatura na Portugalskem, Dollfussova diktatura v Avstriji ali celo kolaboracionistični marionetni režim maršala Petaina v Franciji, po njeni kapitulaciji. Komunizem širi v tem času na Slovenskem približno 200 ljudi, a zaradi idejno-

politične netvornosti nasprotnega političnega tabora mu proti koncu tridesetih let vse bolj uspeva mobilizacija različnih sredinskih (danes bi rekli levosredinskih) družbenih skupin...

V tem času tabor političnega katolicizma - najprej idejno, a vse hitreje tudi politično - zapuščajo posamezniki, demokrati (kot npr. Izidor Cankar, Andrej Gosar, Edvard Kocbek, Vodnik, Koblar itd. itd.), ki se pozneje, v času vojne, znajdejo praviloma v OF in na koncu - če rečemo z ironijo - približajo naravnost tja, od koder so bežali...

Moja zgodba o primorski duhovščini se odvija v dvajsetih in v tridesetih letih, konča pa se s prikazom pogleda "s primorske strani" na katastrofo slo-

Politični katolicizem na Slovenskem je zato potrebno obravnavati tudi glede na njegov razvoj po posameznih pokrajinah. Pretiran centralističen pogled in presojanje slovenskih razmer zgolj na "kranjskem primeru" nas lahko hitro zapelje v napačno sklepanje o enoznačni idejnopolitični usmeritvi političnega katolicizma na Slovenskem. Glede na analize političnega katolicizma po posameznih evropskih državah (tudi sam uporabljam oznake desnica, levica in sredina - delitev je seveda sporna danes, ni pa bila v tridesetih letih), lahko tudi v vseslovenskem prostoru jasno prepoznamo tri osnovne idejnopolitične usmeritve znotraj slovenskega katoliškega političnega tabora: - Katoliško desnico, ki se je v svojih idejnih usmeritvah približevala fašistični negaciji evropske demokratične tradicije in v tridesetih letih prevladala v katoliškem taboru (mislim na ljudi kot npr. Ciril Žebot, Ivan Ahčin, Ernest Tomec, Lambert Ehrlich itd.).

- Potem Katoliško levico, ki je pozneje prešla povsem na marksistična stališča (npr. Franc Šmon, Edvard Kocbek, Angelik Tominec in drugi) in

- Demokrate (tj. "idejnopolitično sredino"), ki se opredeljuje za demokratični parlamentarni sistem, privatno lastnino, tržno ekonomijo in avtonomijo posameznika, družbenih podsistemov itd. Teh je sicer najmanj, pa ne tako malo, kot se zdi, saj je demokratična tradicija iz Krekovega časa vsaj delno onemogočala radikalno idejno usmeritev k marksizmu na eni in fašizmu na drugi strani (npr. Virgil Šček, Andrej Gosar, Engelbert Besednjak, Jakob Solar, Franc Saleški Finžgar, Izidor Cankar in še mnogi drugi). Sem je potrebno prištevati tudi t.i. "primorsko

enkratno idejnopolitično kontinuiteto.

Glede na to sedaj povedano, se knjiga tudi vsebinsko deli na dva dela.

Prvi del prikazuje tajno organizirano delovanje primorske duhovščine in njeno usklajeno obrambo pred nastopi fašistične oblasti in cerkvene hierarhije proti slovenski in hrvaški manjšini v Julijski krajini. Organizacijska struktura Tajne krščansko-socialne organizacije je nastala s povezavo politične organizacije slovenskih krščanskih socialcev in stanovske organizacije slovenske in hrvaške duhovščine; - tj. krščansko-socialnega Političnega društva Edinost in Zbora svečnikov sv. Pavla. Organizacija se je usmerila v tajno narodnoobrambno delovanje z jasno deklariranimi iredentističnimi cilji. Predstavljeno je konkretno, vsakdanje delovanje tajne organizacije, ki je v praksi delovala s poklicno (plačano) mrežo zaupnikov, propagando, šolskim odsekom, knjigarnami, tajnim tiskom itd. To delovanje je bilo odločilnega pomena za ohranitev slovenskega in antifašističnega značaja Primorske v času med vojnama, kar potrjujejo tudi arhivi prefektur, kvestur in ne nazadnje arhiv Ministrstva za notranje zadeve, tedanje vlade v Rimu. Najpomembnejšo vlogo pri delovanju Tajne krščansko-socialne organizacije so (v praktičnem smislu) igrali prav slovenski duhovniki in mit o "kaplanu Martinu Čedermacu" se nam šele zdaj, po odprtju arhiva Engelberta Besednjaka in arhiva krščansko-socialne organizacije, izteka v logično in smiselno celoto, oz. zgodbo z razumljivim in tudi zelo konkretnim zgodovinskim ozadjem.

Poleg dokumentov iz omenjenega - do sedaj nepoznanega arhiva - sem imel možnost pregledovati tudi italijanske arhive v Rimu, od koder izhaja drugi večji del dokumentov in tudi večina fotografskega gradiva, ki je v knjigi. Sliko o dogajanju v Julijski krajini, ki je pred nami, oblikujeta tako dva poglavita zorna kota (od treh). Na eni strani je sestavljena iz dokumentacije italijanskih oblasti in policije, na drugi strani pa iz dokumentov, ki so nastali na strani slovenskih krščanskih socialcev in primorske duhovščine. Manjka seveda še tretji, najbrž najpomembnejši zorni kot, tj. dokumenti, ki se nedvomno v veliki množini nahajajo v vatikanskih arhivih. Na te pa bo potrebno še počakati - bodo pa zato (zdaj) še najbolj zanimivi...

Ob tem je zanimivo tudi, da do danes niti posamezni akterji narodnoobrambnega dela pod fašizmom niti primorska duhovščina niso povsem jasno spregovorili o svoji lastni vlogi in o organiziranosti v odporu proti fašističnemu raznarodovanju v času med vojnama. Koliko je bil temu vzrok upor slovenskih duhovnikov svetopisemskemu napatku o dajanju "cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu kar je Božjega", ki je bilo v tistem času vsekakor kršeno (čeprav znotraj Katoliške cerkve gledajo na takratna aktualna vprašanja danes bistveno drugače), koliko gre molk pripisati pritisku povojne politike v Jugoslaviji (ki je skušala monopolizirati narodnoobrambni in antifašistični odpor), koliko so nekateri akterji tistega časa molčali zaradi svojega specifičnega položaja za "železno zaveso" (mislim na predstavnike medvojnega krščansko-socialnega gibanja in duhovščine, ki so po drugi svetovni vojni ostali v Italiji) in koliko je bila taka drža morda ne nazadnje tudi v interesu slovenskega dela cerkvene hierarhije, lahko ostane na tem mestu odprto vprašanje.

Sestanek duhovščine kraških župnij. Od zgoraj: France Malalan, Ivan Shiffer (Sežana), Andrej Fulan (Sv. Križ), Frančišek Cvejn (Boršt), Emil Sašelj, Anton Štemberger, Jožef Košir, Andrej Zink, Aleksander Martelan, Anton Krizman, Nace Počivalnik, Ivan Theuerschub, Matija Škabar. Sedijo: France Zlobec, Franc Bonač, Franc Gustin...

venskega političnega katolicizma v Ljubljani... Zaradi vrste specifik političnega katolicizma na Primorskem se ta v tridesetih letih opredeljuje do bistvenih družbenih vprašanj - in nacionalnega vprašanja - bolj napredno, demokratično in racionalno (glede na razvoj na Kranjskem - če uporabim današnje in tedanje, nekoliko bolj geografsko-poljudne oznake), kar ga postavlja v posebno luč tako znotraj zgodovine slovenskega naroda pod fašizmom, kakor in še posebej znotraj razmerja Katoliške cerkve - fašizem, s čimer slovenski politični katolicizem v fašistični Italiji sega daleč v evropske dimenzije omenjene relacije, kakor tudi v evropske dimenzije antifašizma.

sredino" oz. primorske krščanske socialce in primorsko duhovščino.

Prepričan sem, da brez razumevanja teh temeljnih idejnih razlik znotraj slovenskega katoliškega tabora tudi ni mogoče razumeti nastopa primorskih krščanskih socialcev in primorske duhovščine v času med obema vojnama, v času med drugo svetovno vojno in tudi v času hitro po njej. To delovanje, ki je imelo, kot rečeno, svoje idejno izhodišče in utemeljitev v idejnopolitični usmeritvi gibanja Janeza Evangelista Kreka v sploščni sicer še skupnem vseslovenskem razvoju v habsburški monarhiji, se je pozneje na Primorskem pod fašizmom razvilo v zelo specifično, lahko rečemo,

DOLINA / VISOK ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

MILAN BEVK 90-LETNIK

Prejšnji torek oz. sredo (23. oz. 24. t.m., ker sta na uradnih dokumentih dva različna datuma!) je v Dolini, v krogu svojih dragih, praznoval svojo devetdesetletnico Milan Bevk. V Dolini, kjer živi, in menda tudi v širšem krogu, ga ni treba posebej predstavljati, saj je daleč naokrog znan in cenjen.

Vipavec po rodu, saj se je rodil v Lokavcu pri Ajdovščini, je še kot otrok izgubil starše, tako da je moral že v zgodnji mladosti sam skrbeti za preživljanje. Izučil se je za trgovca pri znani lokavski družini Špacapan, kjer je ostal do odseljenja vojaškega roka. Nato ga je starejša sestra, ki je že služila v Trstu, prepričala, da si je v samem mestu poiskal novo zaposlitev. Veletrgovec Primc, ki je imel trgovine in skladišča v samem centru mesta, ga je z veseljem sprejel v službo, kjer je ostal do poroke, ko se je s življenjsko družico Vido preselil na njen dom v Dolino, kjer sta pričela s samostojno trgovino.

no živil, kar sta opravljala tako v domači vasi kot v centru Trsta do zaslužnega pokoja.

Milan Bevk se je poleg zaposlitve zanimal in pomagal tudi pri narodnoobrambnem delu. Že na Vipavskem je sodeloval z delodajalko pri protifašističnih pobudah; v Dolini je med vojno zasedal važnejše funkcije v krajevni OF, po vojni pa ga je Zavezniška vojaška uprava imenovala za prvega povojnega dolinskega župana, kar je opravljal do prvih volitev leta 1949. Po upokojitvi se je, kot vedno navdušen pevec, pridružil pevskega zboru upokojencev v dolinski občini. Danes, ko ga je zdravje že precej prizadelo, živi na svojem lepem domu ob svoji družici Vidi, ki, kljub ne več rosnim letom, skrbi zanj ob pomoči sina in hčerke z družinami; sam pa se najbolj razveseli, ko ga obiščejo vnuki in pravnuki.

Na mnoga zadovoljiva in srečna leta, dragi Milan!

ANTEK

DEVIN-NABREŽINA / ZANIMIVA POBUDA

PROJEKT RILKE IN ODPRTA MEJA

Občina Devin-Nabrežina in družba Seed spa prirejata od 26. do 28. t.m. t.i. študijsko potovanje (Study Tour) v okviru projekta Rilke-Ecos Overture. Projekt, ki ga financira Evropska zveza, je namenjen razvoju podeželskega in kmečkega turizma. Skupaj z občino Devin-Nabrežina sodelujejo v tem projektu še špansko mesto Malaga, Val di Cornia v Toskani ter Soška in Vipavska dolina v Sloveniji. Predstavniki teh partnerjev devinsko-nabrežinske občine se bodo tako konec tega tedna mudili pri nas na študijskem obisku, kjer se bodo seznanili s tipičnimi proizvodi, ponudbo in pobudami krajevnih podjetnikov.

Obisk bo potekal istočasno z odvijanjem tradicionalne pobude Odrpote meje. V okviru slednje bo na področju devinsko-nabrežinske občine od aprila do junija steklo več srečanj: tako bodo odprli razstavo domačih umetnikov, predstavili

bodo nov promocijski video občine, podelili bodo literarno nagrado Giorgio Depangher in praznovali 25-letnico jadranskega društva Laguna. Poleg tega bodo tudi odprli občinsko knjižnico v Ribiškem naselju, na ogled pa bo tudi fotografska razstava Devin in angeli.

Študijski obisk partnerjev iz Španije, Italije in Slovenije v projektu Rilke bo sovpadal z deveto izvedbo Pohoda prijateljstva v okviru Odrpote meje, ki bo potekal v soboto, 27. t.m., od Gorjanskega do Mavhinj. Ob tej priložnosti bodo na trgu v Mavhinjah postavili tudi kiosk o projektu Rilke: tu bodo gostje iz Malage, Toskane, Ajdovščine in seveda tudi domačini ponujali obiskovalcem svoje najboljše proizvode oz. pridelke (vino, med, sir, olje idr.). Kiosk bo odprt v soboto, 27. t.m., od 15. do 22. ure, v nedeljo, 28. t.m., pa od 11. do 22. ure.

PO OBISKU TRŽAŠKEGA ŽUPANA V KRIŽU

DOMAČINI PRECEJ SKEPTIČNI GLEDE DIPIAZZOVIH OBLJUB

BREDA SUSIČ

"Nocoj smo prisluhnili raznim zahtevam oz. potrebam prebivalcev Križa. Predstavnikom zahodnokraškega rajonskega sveta so bile vse te zahteve že znane, vseh pa mi je bilo, da so jih tudi vaščani sami neposredno predstavili županu. Na nekatere probleme je dal zelo jasne odgovore, za druge pa, kot na primer za dvojezičnost in dvojezične napise - za katerimi se skriva morda tudi neko politično ozadje - ni bilo še jasnega odgovora, ampak je bila izražena dobra volja, da se bo tudi to lahko čimprej rešilo." Tako Bruno Rupel, predsednik Zahodnokraškega rajonskega sveta, ki je v sredo, 17. aprila zvečer v domu Alberta Sirka v Križu priredil javno srečanje s tržaškim županom Robertom Dipiazzom. Kot znano je v tej vasi, ki z roba kraške planote gleda na Tržaški zaliv in ki je razdeljena med tri občine (devinsko-nabrežinsko, zgornjo in tržaško), vrsta odprtih vprašanj. Ta gredo od pomanjkanja nekaterih osnovnih uslug do tistega, ki je v zadnjih mesecih dvignilo v medijih oz. v javnosti največ prahu: problem dvojezičnih tablic in smerokazov v vasi. Nova desnosredinska občinska uprava je kmalu po izvolitvi v slovenski vasi na mesto, kjer so prej stale dvojezične table, postavila nove italijanske. To je pri vaščanih sprožilo ogorčenje, protest in konkretno reakcijo: zbrali so skoraj 600 podpisov pod petico, ki od župana zahteva jasen odgovor na vprašanje, zakaj ni upošteval veljavne zakonodaje, mednarodnih sporazumov in evropskih konvencij, ki ščitijo že pridobljene pravice Slovencev, torej tudi pravice do dvojezičnih smerokazov.

"Župan se je precej izmikal, kot je delal doslej, ampak je vsaj prišlo do prvega premika, s tem da je rekel, da je prav, da se snamejo enojezične table, ki jih je njegova uprava postavila na mesto dvojezičnih. Ta problem je nas v društvu najbolj težil. Obljubil je, da jih bo snel in nato počakal, da postavi dvojezične. Mi smo sicer vztrajali, da takoj postavi dvojezične namesto enojezičnih, vendar se on sklicuje na zaščitni zakon, češ da bi moral biti prej imenovan paritetni odbor. Verjetno hoče torej s tem zavlačevati, s čimer seveda ne moremo biti zadovoljni! Je pa vsaj majhna pridobitev to, da je obljubil, da bo snel enojezične smerokaze." Predsednik SKD Vesna Igor Gustinčič ni skrival svoje kritičnosti in skepse, kot ju ni niti večina udeležencev javnega zborovanja, ki so do zdajnega koticčka napolnili dvorano. V Križu se je nabralo toliko nerešenih problemov, da je skoraj težko verjeti, da jih na občini nihče ni opazil. Veliko zanimanje za srečanje z županom pa gre pripisati predvsem problemu dvojezičnih tabel v vasi, ki so postale pravi simbol za domala omalovažujoč odnos tržaške uprave ne samo do slovenske vasi, pač pa do vsega slovenskega življa v tržaški občini sploh.

FOTO KROMA

DVOJEZIČNI NAPISI V KRIŽU IN NA CELOTNEM OZEMLJU TRŽAŠKE OBČINE

Ko je takoj na začetku srečanja Igor Gustinčič županu v slovensčini prebral omenjeno petico in zahteval odgovor, je Dipiazza zagotovil, da mu je ohranjanje različnih kultur na teritoriju pri srcu, še posebno sedaj, ko se Slovenija vključuje v Evropsko unijo, in da ima vse namene se držati zaščitnega zakona, po katerem bo paritetni odbor jasno določil, kje naj se izvaja dvojezičnost, kje pa ne. Dokler teh navodil ne bo, sam ne bo storil nikakršnega koraka v smer dvojezičnosti. To pa je opravičil s trditvijo, da, če bi postavil dvojezične table v Križu, mu nihče ne garantira, da se mu ne bo odprlo nešteto podobnih "front", na primer na Opčinah, pri Sv. Ivanu, v Lonjerrju, ker bi lahko prav tako zahtevali dvojezične smerokaze. Povabil je torej Križane, naj tudi sami potrpežljivo počakajo, saj je zakon že odoben in je njegovo izvajanje tik pred zdajci. Ko ga je mlad vaščan opozoril, da je s postavitvijo enojezičnih tabel v Križu zaščitni zakon že kršil, ker ta določa, da se nikjer ne sme zmanjšati nivo pravic, ki jih manjšina že uživa, se je Dipiazza spretno izognil odgovoru.

Ko pa mu je zahodnokraški svetovalec Oljke-Slovenske skupnosti Henrik Lisjak postavil vprašanje, zakaj pa ni poskrbel, da bi se srečanja udeležila občinska prevajalka, je župan odkril svoje karte in pokazal, da mu je dvojezičnost oziroma spoštovanje pravice Slovencev, da se javno izražajo v svojem jeziku, sedma briga. Dejal je namreč, da so ti problemi zanj le politikantstvo, ki nima nobenega opravila z realnimi problemi teritorija in njegovih prebivalcev. Lisjaku je namreč zviška odgovoril, da je čas volilne kampanije mimo in da je sedaj čas vladanja - kot če bi zavračal že

idejo samo, da so lahko tudi to realni problemi neke vaše in narodne skupnosti, ki živi v tržaški občini.

OSTALA ODPRTA VPRAŠANJA KRIŽA

Vsi problemi, ki so se torej tikali dvojezičnosti, so ostali na mrtvi točki - ali skoraj (zdi se namreč, da bo uprava odstranila enojezične table v pričakovanju na sklep paritetnega od-

lize pa ACEGAS nanjo ni pozabil samo toliko, kolikor morajo zanj vaščani vseeno odšteti visok davek, kljub temu da v vasi greznične mreže enostavno ni.

Župan je obljubil pomoč tudi glede zagotovitve večje varnosti na pokrajinski cesti - kjer se je pripetilo že več smrtnih nesreč - glede obnove prostorov, kjer je vaška ambulanta, in ureditve igrišča za otroke. Nekoliko težje bo rešiti vprašanje prometa, ki ohroti vas, ko se zaradi kake nesreče preusmeri z obalne ceste na Kras. Prav tako ostaja zelo pereč problem ceste, ki pelje ravno z obalne ceste v Križ in ki bi morala biti zaprta in popravljena, ker se ponekod že usuva in ogroža hiše - ravno ob primeru nesreč na obalni cesti pa mnogi vozniki ne spoštujejo prepovedi in po njej vseeno vozijo. To je obenem povezano še s tem, da so mestni redarji v Križu povsem odsotni in da so torej v takih trenutkih vaščani prepušteni samim sebi.

Odbornik za javna dela Rossi je našel vrsto posegov in obnovitvenih del, ki se jih bo na območju zahodnega Krasa lotila uprava, od kate-

rih pa se Križa tiče samo ureditev struktur ob nogometnem igrišču in ob rekreacijskem središču, ki že več let propada. Vsa ostala sredstva pa so namenjena delom v naselju Sv. Nazarija, na Proseku in Kontovelu (kjer bodo med drugim prenovili cerkvi) ter vzdrževanju občinskih cest.

Nazadnje je župan obljubil, da se bo v Križu vrnil polti, to je v času Kriškega tedna, s konkretnimi načrti in odgovori v rokah. Kot je ob koncu za nas komentiral Igor Gustinčič, "je bilo srečanje vsaj v nečem pozitivno, čeprav je župan v nas pustil vtis, da je človek, ki dosti obljublja, potem pa... bo treba videti, kaj bo uresničil."

POHIŠTVO

Korsic

RAZNOVRSTNO POHIŠTVO
PO ZELO UGODNIH CENAH

DO 50% POPUSTA

POHITITE DO RAZPOLOŽLJIVOSTI ARTIKLOV

TRST - UL. S. Cilino 38, tel. 040 54390,
fax 040 350150

41. občni zbor Zveze slovenske katoliške prosvete

TOREK, 16. APRILA 2002, KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ V GORICI

Na letošnjem občnem zboru Zveze slovenske katoliške prosvete, ki je potekal v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž dne 16. aprila, so bili prisotni tudi predstavniki sorodnih slovenskih organizacij s tostran in onstran meje. Tako so prinesli svoj pozdrav Franka Žgavec v imenu Kulturnega centra Lojze Bratuž, prof. Lojzka Bratuž v imenu Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice, predsednik Slovenske prosvete iz Trsta Marij Maver, za Zvezo slovenskih kulturnih društev je občni zbor pozdravila Alenka Florenin, za Numizmatično društvo Janez Vajkard Valvasor pa Saša Quinzi.

PRESEDNIŠKO POROČILO

Lanski občni zbor Zveze slovenske katoliške prosvete je potekal ob začetku proslave 1000-letnice prve pisne omembe Gorice, letošnji pa sovpada z zaključnimi prireditvami. Naša Zveza se je aktivno vključila v ta praznovanja in poskrbela za nekaj kar odmevnih prireditev. Posebno velik trud je zahtevala postavitev Povšetovega dela Gorica, glej v režiji Adrijana Rustje in glasbeni opremi Hilarija Lavrenčiča. Tudi spominska medalja, ki jo je izdala Zveza v sodelovanju z numizmatičnim društvom Valvasor je bila lepo sprejeta.

Pred nekaj dnevi pa je bila predstavljena na goriški občni zajetna publikacija *Gorica 1001-2001, Slovenci v Gorici*, ki jo je izdala Slovenska konzulta pri goriški občini. Ta pomembna slovenska pobuda, ki prča o naši prisotnosti in organiziranosti v mestu, je skoraj edina, pri kateri je sodelovala goriška občina. Vse uradne prireditve občinske uprave so popolnoma prezrle našo skupnost in njeno ustvarjalnost. Gorica je po zaslugi mestne uprave zamudila lepo priložnost, da bi se ob 1000-letnici predstavila širšemu prostoru z bogato kulturno in zgodovinsko dediščino ter večjezično in narodnostno značilnostjo. Občina tudi ni hotela obogatiti prireditev s skupnimi pobudami s Solkanom in Novo Gorico.

Tudi pri odprtju obnovljenega gledališča Verdi nečemo upoštevati naše bogate kulturne ustvarjalnosti. Sedanja občinska uprava je Gorico utestnila in skuša na razne načine ovirati pobude, ki niso v skladu z njeno politično usmeritvijo.

Na goriški občini si slovenski jezik utira pot z neverjetnimi težavami in ovirami. Gorica je edina občina v goriški pokrajini, ki se še ni izrekla o izvajanju državnega zakona št. 482 iz leta 1999 o zgodovinskih jezikovnih manjšinah v Italiji in s tem preprečuje, da bi se Slovenci in Furlani lahko posluževali določil tega zakona, ki je v videmski pokrajini že zaživel. Goriška pokrajina, ki je pristojna, da na podlagi stališč občin določi območje, kjer se zakon izvaja, je v to lahko vključila samo občine Doberdob, Krmin, Ronke, Sovodnje, Števerjan in Tržič. V Gorici smo Slovenci samo davkoplačevalci. S tem se dela velika krivica ne samo Slovencem, ampak tudi tistim Italijanom, ki bi se radi na osnovi tega zakona udeležili tečajev slovenščine, predvsem na šolah.

Podobna usoda velja za zaščitni zakon. Vse uprave, od občin do države, se namreč izgovarjajo, da ga ne morejo izvajati, ker ni še paritetnega odbora, ki mora izreči svoje mnenje o številnih zakonskih členih in določilih. Istočasno

društev v zadnjem letu, lahko z zadovoljstvom ugotovimo, tudi na podlagi poročil, podanih na tem občnem zboru, da je bilo opravljenega veliko in kvalitetnega dela, ki krepi našo narodno zavest in odpornost do večkrat nena-

Z leve: podpredsednica ZSKP Franka Padovan, predsednik Damjan Paulin, tajnica Anka Černic in blagajnik Božidar Tabaj

pa iste uprave protizakonito zavlačujejo z imenovanji svojih predstavnikov v ta pomembni organ. Dežela pa sploh ni upoštevala zakonskega določila, da morajo biti njeni štirje slovenski predstavniki v komisiji izraz najprezentativnejših krovnih organizacij, in je izvolila tudi take slovenske člane, ki predstavljajo same sebe. Edini kriterij, ki ga je pri tem upoštevala, je pripadnost strankam desnega loka.

Najmar ob tem potrpežljivo čakamo v nedogled na boljše čase? Ne! Prevečkrat smo bili že opeharjeni! Trgovski dom v Gorici se mora vrniti slovenskim ustanovam, goriška občina mora takoj ustanoviti urad za odnose s slovenskimi občani, nehajo naj se razlastitve slovenske zemlje in zaselkov.

Slovenska kulturna skupnost je v teh dneh doživela hud napad, ko so v Trstu oskrnili kip Srečka Kosovega. Ogorčeno in odločno protestiramo in obsojamo taka vandalska dejanja, ki ne sodijo v civilizirano družbo. V Gorici se kaj podobnega ne more zgoditi iz enostavnega razloga, ker za naše kulturne prednike ni prostora v mestnih parkih.

Če pogledamo na delovanje Zveze in včlanjenih

klonjenega okolja. Za to gre zasluga in pohvala članom odbora Zveze, ki so se posebno prizadevali za uveljavitev naše organizacije, odbornikom in predsednikom včlanjenih društev in zborov, ki s stalnim in navdušenim delom utrjujejo slovensko prisotnost v domačem kraju. Zahvala tudi zborovodjem, režiserjem in animatorjem ter zunanjim sodelavcem za nasvete in pomoč. Beležimo seveda tudi nekaj sivih področij in problemov. Goriško društvo Mirko Filej je v zadnjem letu zaspalo, v Doberdobi so težave pri uporabi župnijske dvorane, v Podgori in Rupi nimajo primernih prostorov za delovanje.

Za naše uspešno delo je izredno pomembno tudi sodelovanje s kulturnimi organizacijami v zamejstvu in v domovini. Važno so tudi razne kulturne izmenjave.

Zavedati se moramo pomembnosti skupnih pobud. Z združenimi močmi lahko marsikaj dosežemo, česar posamezna društva ali skupine ne zmorejo. To smo pokazali z gledališko, baletno in glasbeno uprizoritvijo Gorica, glej in upam, da bomo to potrdili tudi letos jeseni ob 40-letnici Kulturnega centra Lojze Bratuž.

Od zadnjega rednega občnega zbora Zveze, ki je bil 3. maja lani, se je širši odbor sestel na osmih rednih sejah, na katerih smo programirali delovanje in pregledali opravljeno delo. Na sejah je bilo vedno sklenjeno število članov.

ZBOROVSKA DEJAVNOST

V redno delovanje naše Zveze spada revija goriških pevskih zborov *Cecilijanka*, ki je potekala v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v soboto, 17., in v nedeljo, 18., novembra lani. Na slednjo, ki je bila 43. po vrsti, se je prijavilo 22 zborov. Tako je na *Cecilijanki* pelo dvanajst goriških zborov, štirje tržaški, po eden iz Koroške, Benečije in

pripravljajo tudi drugi zbori, ki so člani Zveze. V letošnji sezoni sta pripravila slavnostni koncert ob 35. letu delovanja MoPZ Mirko Filej, ob 50. letu neprekinjenega dela pa MePZ Lojze Bratuž.

Zveza slovenske katoliške prosvete sodeluje tudi s sorodnimi organizacijami, kot so Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice, Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Celovca. S slednjimi izmenjuje nastope na *Cecilijanki* oz. na reviji *Koroška poje*. Tako je na reviji *Cecilijanka* pel mešani pevski zbor iz Radiš, na reviji *Koroška poje* 3. marca letos pa mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice.

Vsako leto se eden naših zborov udeležuje tudi *Tabora slovenskih pevskih zborov* v Šentvidu pri Stični v Sloveniji. 15. junija letos bo na Taboru zastopal našo Zvezo mešani pevski zbor Podgora.

V tej sezoni ne smemo mimo raznih pomembnih obletnic. Pred 100 leti se je rodil skladatelj Lojze Bratuž, pred 50 leti je umrl skladatelj Vinko Vodopivec, pred štiridesetimi leti profesor Mirko Filej, pred desetimi leti pa Ubald Vrabec. Letos poteka tudi štirideset let, odkar je bil v Gorici odprt Katoliški dom, današnji Kulturni center Lojze Bratuž. Vseh teh obletnic se bo Zveza, v sodelovanju s Kulturnim Centrom, spomnila z vrsto manifestacij in prireditev, ki bodo potekale v prihodnjih mesecih, in sicer: 9. junija bo odkritje doprsnih kipov Lojzeta Bratuža in Mirka Fileja v spominskem parku pred Kulturnim centrom in koncert zborov Bratuž in Filej. Za 27. oktober pa je načrtovana izvedba spevoigre Kovačev študent Vinka Vodopivca ob njegovi 50. obletnici smrti.

GLEDALIŠKA DEJAVNOST

Poleg pevske je v društvih, ki so člani Zveze, zelo razgibana tudi gledališka dejavnost. V času od zadnjega občnega zbora do danes so bile na odskih deskah naših dvoran odigrani dve krstni celovečerni predstavi in dve enodejanki. Dramski odsek društva Štandrež je 12. januarja letos v Štandrežu uprizoril Bevkovo dramo *Kaplan Martin Čedermac*, dramska družina društva Sedej iz Števerjana pa je 6. aprila letos prikazala kriminalko Agathe Christie *Umori na otoku (Deset zamorčkov)* ter 6. maja lani enodejanko *Dobrodošli, kdaj pojedete dom?* Frana Govekarja. Prav tako so maja lani štandreški igralci prvič odigrali na Vrhu enodejanko *Tata vse ve*. Dramski odsek društva Štandrež in dramska skupina društva Sedej iz Števerjana sta lansko leto sodelovali tudi na Festivalu gledaliških amaterskih skupin v Mavhinjah. Prva z delom *Namišljeni zdravnik*, za katero so prejeli nagrado za najboljšo sceno ter nagradi za najboljšo moško in najboljšo stransko moško vlogo. Števerjanci pa z delom *Dobrodošli, kdaj pojedete dom?* Poleg tega je društvo Štandrež organiziralo abonma gledaliških amaterskih skupin s petimi predstavami.

Že četrto leto je ZSKP organizirala s Kulturnim centrom Lojze Bratuž niz veseloiger ljubi-

teljskih odrov pod naslovom *Iskrivi smeh na ustih vseh*. To je posrečeno izvedena zamisel, ki jo z veseljem obiskuje veliko število ljubiteljev odrske dejavnosti. Predstave so se zvrstile v Kulturnem centru Lojze Bratuž od 20. januarja do 3. februarja. 20. januarja smo imeli v gosteh dramsko skupino iz Štandreža z dvema enodejankama, in sicer *Tata vse ve* in *Čudna bolezen*. 27. januarja je skupina društva Vrbje iz Celja uprizorila veseloigro *Charlijeva teta*. V četrtek, 31. januarja, so ob nagrajevanju *Mladi oder* štandreški igralci odigrali enodejanko *Človek brez smeha*. Niz veseloiger so sklenili Popotni komedijanti iz Trsta s predstavo *Trije tički*. Vse predstave so bile v veliki dvorani Kulturnega centra razen zadnje, ki je bila v telovadnici centra.

Zveza slovenske katoliške prosvete goji vezi in sodelovanja tudi na gledališkem področju. Tudi letos so vključili v Novogoriški abonma gledališko skupino iz Štandreža, ki je sodelovala z dramo *Kaplan Martin Čedermac*.

Poleg že omenjenih odrskih gledaliških skupin skrbijo in gojijo gledališko dejavnost z otroki in mladostniki v vseh ostalih društvih članih Zveze. Tako se vrsti vsako leto Miklavževanje v Gorici, Števerjanu, Štavrju, Štandrežu, Rupi, Doberdobi in Ronkah.

Poleg teh običajnih se otroci pridno pripravljajo še na božične igre, mamičine dneve in vesele otroške popoldneve ter recitacije in podobno, kar pride v poštev predvsem pri domačih praznikih in recitalih, ki so še posebej pomembni pri rasti naše kulture.

NATEČAJ MLADI ODER

Natečaj *Mladi oder* organizirata, v sodelovanju, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta. Nagrajevanje *Mladi oder* je letos potekalo v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici 31. januarja. Ob tej priložnosti smo nagradili otroške, mladinske in odrasle odre ter skupine, ki delujejo v osnovnih šolah. Priznanja so prejele otroške skupine iz Števerjana, Štavrja, Štandreža, Doberdoba in Pevme, mladinska skupina iz Rupe-Peči ter odrasle skupine iz Gorice (Oder 90), Števerjana (Sedej) in Štandreža.

DAN SLOVENSKE KULTURE

Zveza slovenske katoliške prosvete sodeluje že vrsto let pri organizaciji osrednje zamejske proslave ob Dnevu slovenske kulture. Osrednji proslavi sta bili v Kulturnem domu v Trstu v soboto, 23. februarja, v Kulturnem centru Lojze Bratuž pa v nedeljo, 24. februarja, pod naslovom *V jasni zvoka*. Posvečena je bila 100-letnici rojstva Lojzeta Bratuža in 10-letnici smrti Ubalda Vrabca. Scenarij in režijo je podpisala Maja Lapornik. Na tej prireditvi so sodelovali MePZ Lojze Bratuž pod vodstvom Bogdana Kralja, Matej Klanjšček in Božidar Tabaj, kot člani naše Zveze, ter gimnastična skupina 1. razreda Družboslovnega in znanstveno-tehnološkega liceja Simon Gregorčič iz Gorice.

STRAN 4*

1*

ČETRTEK,
25. APRILA
2002

DOBERDOB

SKD HRAST

12. maja je MePZ Hrast nastopil v Bazovici na dobrodelnem koncertu. 20. maja je bil nastop na prazniku doberdobskih krvodajalcev v Jamljah. 1. in 4. junija je zbor sodeloval pri oblikovanju praznovanj tisočletnice Gorice Gorica, glej. 9. junija je zbor sodeloval na pevski reviji v Foljanu.

15. junija je bil v Kulturnem domu v Gorici nagradni koncert VII. tekmovanja radijskih posnetkov revije Primorska poje 2000 v Gorici. MePZ Hrast je namreč dosegel prvo mesto v B kategoriji za prosti program z 91,6 točkami in drugo mesto v C kategoriji za ljudsko pesem z 90,80 točkami. Naslednjega 16. junija pa je sledil nastop na 21. reviji ljudskih pesmi v Quinto di Treviso (TV).

7. in 8. julija je MePZ Hrast nastopil na 40. mednarodnem tekmovanju C.A. Seghizzi v Gorici. Zbor se je prijavil v monografskem programu, ki je potekal v centru Bratuž, in v zgodovinskem, ki pa je bil v avditoriju. V obeh kategorijah je zbor dosegel zavidljivo šesto mesto. Poleg tega je še nastopil na tekmovanjem folklornem koncertu, kjer mu je žirija podelila posebno priznanje za predstavljen

Maurizio Peric

program. Zbor je še prejel nagrado Feniarco kot najbolje uvrščeni zbor iz Italije, nagrado kot najboljši deželni zbor in še nagrado RAI-a.

Od 10. do 21. avgusta so bili v koči sv. Jožefa v Žabnicah tradicionalni študijski dnevi. 13. avgusta so se pevci vrnili v Doberdob, da bi pospremili na zadnjo pot soustanovitelja in prvega predsednika društva Romana Lavrenčiča. Na Veliki šmaren

je zbor v njegov spomin pel na Sv. Višarjah pri maši, ki jo je daroval nadškof De Antoni.

5. septembra je društvo organiziralo pred župnijsko dvorano v Doberdobu celovečerni koncert. Predstavila sta se harmonikaša Goran Ruzžier in Mirko Ferlan, ki tudi pojeta v zboru Hrast.

Na valovih spomina je bil naslov spominskega večera, ki so ga v nabit polni župnijski dvorani v Doberdobu 9. novembra priredili prijatelji in kolegi Radia Trst A v sodelovanju z domačima društvoma Hrast in Jezero v spomin na Franko Ferletič ob 10-letnici njene prezgodnje smrti. Še prej je bila v domači cerkvi maša, ki jo je daroval župnik Ambrož Kodelja. Kulturni spored so poleg MePZ Hrast oblikovali še ženski zbor Jezero, prof. Lucana Budal, ki je podala misel o pokojni Franki, trio SCGV Emil Komel, hčerka Mateja Černic, ki je prebrala Frankin zapis o Doberdobu. Sledila je predstavitev zvočne kasete, ki vsebuje radijske posnetke njenih oddaj Glasovi življenja ob spremljavi diapozitivov fotografskega oddeska PD Jezero. Večer je povezovala Alenka Florenin. Na koncu je spregovoril še ravnatelj slovenskih programov Radia Trst A Igor Tuta.

17. novembra je bil nastop na reviji Cecilijanka. 5. decembra pa so naši malčki dočakali

sv. Miklavža z igrice Čarobni trenutek na besedilo Franke Ferletič. Za režijo sta poskrbeli Marta Ferletič in Mateja Černic. Igrica je bila nagrajena na natečaju Mladi oder.

26. decembra je mešani zbor sodeloval na božičnem koncertu v goriški stolnici.

In že smo v letu 2002. 6. januarja je zbor nastopil na koncertu v Nabrežini. Sooblikovali smo namreč tradicionalni blagoslov na dan sv. Treh kraljev. V večernih urah je sledil božični koncert v Tolmeču, ki ga je organiziralo tamkašnje društvo. Zbor je prikazal nabožno polifonijo in niz slovenskih božičnih.

11. januarja je bil v KC Bratuž novoletni koncert, ki ga je organizirala Zadruga banka Doberdob, Sovodnje. Poleg zbora Hrast sta sodelovala še instrumentalna skupina Arsatelier in sopranistka Alessandra Schettino. Celotni glasbeni večer je dirigiral Hilarij Lavrenčič.

26.1. je bilo v Fiumicellu 29. Glasbeno srečanje. Poleg domačega zbora je sodeloval tudi mešani zbor iz Vicenze. MePZ Hrast se je predstavil z nizom skladb, ki prikazujejo naš slovenski prostor. 27.2. je zbor nastopil v mestnem gledališču v Trzinu na Prešernovi proslavi, ki jo je organiziralo društvo Trzič. 9. marca pa je že bil nastop na reviji Primorska poje v Biljah.

obvestila o prireditvah in raznovrstnih kulturnih dogodkih. Razgibane glasbene oddaje so označene z različnimi naslovi: Glasbeni lističi, Priluhni zborovski glasbi, Poletje z Andrejem, Za prijeten konec tedna, S harmoniko v poletne noči itn.

Naše oddaje so zdaj slišne po vsej Furlaniji in naši ljudje, ki so kar v lepem številu razkropljeni po deželi, si lahko ob njih privoščijo uro domačnosti. Bogat in prijeten izbor slovenske glasbe privabi k poslušanju naše oddaje tudi mnoge italijanske in furlanske poslušalce. Upamo, da bodo v kratkem postavljeni oddajniki za Benečijo, Tersko dolino in Režijo.

Cepav danes sodobni načini obveščanja srdito izpodrivajo radio, ostaja kljub vsemu pomembno sredstvo. Na etnično mešanem ozemlju nudi prostor za srečanje različnih jezikov in kultur. Tak prostor, ki je odprt v različne smeri, si je počasi ustvarila videmska postaja, ki torej nima zamen v svojem nazivu besede spazio - prostor.

Danilo Čotar

pomaga z izborom raznovrstne glasbe. Na kratko omenim nekaj glavnih naslovov: rubriki Ali veste, da... in Svetnik tedna, posnetke s kulturnih prireditev pod naslovom Zvočni zapis in še novost, to so intervjuji z naslovom 103 besede o zanimivih argumentih in z zanimivimi protagonistami. Pogled v dušo in v svet so kratka razmišljanja, ki osvetlujejo vprašanja, dogodke in pojave iz sodobnega življenja, zgodovine, znanosti in narave. Večkrat v tednu so na sporedu izčrpa

GORICA

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKI ODSEK

Na lanskem občnem zboru smo namignili, da bi bilo prebrano poročilo lahko zadnje, ker je negotovost na goriški radijski postaji Radio Voce dosegla višek. Na škofiji so se potem res odločili, da lastnega radia ne bodo več vzdrževali, in pogodili so se z videmsko postajo Radio Spazio 103 za predajo frekvenc. Možnost te povezave, ki se je zdaj uresničila, smo nakazali že na občnem zboru l. 2000. Tako smo se sredi lanskega poletja vendar rešili iz večletne negotovosti. Pod imenom Radio Glas smo zadnjič oddajali 14. julija 2001. Po enem tednu prekinitve zaradi priprav na novo sodelovanje smo na Radiu Spazio 103, ki oddaja iz Vidma, začeli z enournno slovensko oddajo na ponedeljek, 23. julija.

Dovolite mi le dve besedi o tem videmskem radiu. Kakor v Gorici tako je tudi v Vidmu nadškofija želela imeti svoj prostor v radijskem obveščanju. Leta 1992 je kupila frekvenco Radia Spazio 103 iz Čente, ki je obstajal že 10 let. K pobudi so pristopili tudi zasebniki in ustanovili družbo z omejeno odgovornostjo. Z odkupom še drugih frekvenc je postajala s časom pokrila vso Furlansko nižino, Karnijo, Kanalsko dolino in zdaj še goriško pokrajino. Odkrite so se Nadiške in Terske doline. Videmski radio oddaja 24 ur na dan, posreduje precej oddaj v furlanščini in zdaj tudi v slovenščini. Decembra je vodstvo radia pripravilo tiskovno konferenco na sedežu goriške nadškofije, kjer so odgovorni prikazali načrte in delo radijske postaje. Na tej tiskovni konferenci smo prikazali tudi vlogo slovenskega oddeska in naše poročilo so na kratko povzeli nekateri goriški časniki, v celoti pa ga

je objavil tednik Voce Isontina. Od meseca januarja tega leta oglašamo tedenski spored slovenskih oddaj v Novem glasu.

Način oddajanja se je za nas korenito spremenil. Več kot 20 let smo vodili vse oddaje v živo in imeli neposreden telefonski stik s poslušalci. Zaenkrat to ni več mogoče, ker oddaje snemamo v goriškem studiu na mini plošče in jih odpošljemo v Videm že en teden prej. Stik s poslušalci seveda pogrešamo, a za zdaj ni druge rešitve.

Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob nedeljah od 20. do 21. ure. Stalnih sodelavcev je zdaj šest, tako da je vsak odgovoren za en dan. Oddaje so razporejene po naših običajnih vzorcih. Vsak nudi poslušalcem, kar more, in si pri tem

Marko Černic

SKPD Mirko Filej oz. gledališka skupina Oder 90 je v lanskem sezoni postavila na oder komedijo Strogo zaupno v režiji J. Hrovata. S tem delom smo se predstavili goriškemu občinstvu v ok-

GORICA

SKPD MIRKO FILEJ

viru revije amaterskih gledaliških skupin Iskri smeh na ustih vseh. Z delom smo gostovali v Štmaru, Sloveniji, in sicer v Rakitni, Begunjah pri Cerknici, Medani, Sv. Treh Kraljih, Žireh, v Sovodnju pri Škofji Loki in v Viru pri Domžalah. V letošnji sezoni nismo našli nikoli nič, zaradi smole, ki smo jo imeli v kadrh društva. Načrtujemo pa, da bomo novembra spravili na oder novo komedijo. Poleg tega bo naše društvo sodelovalo na proslavi ob spomenu 40-letnice smrti Mirka Fileja, po katerem se tudi naše društvo imenuje.

GORICA

MOPZ MIRKO FILEJ

Po reviji Primorska poje v župnijski cerkvi v Štandreu je moški zbor Mirko Filej nastopil na otvoritvi fotografske razstave prof. Emila Doktorica, ki je bila 31. maja v prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Zbor je sezono 2000/2001 zaključil z nastopom na prireditvi Gorica, glej.

29. septembra je zbor skupaj z mešanim zborom Rupa-Peč gostoval v Bertokih pri Koprni na prazniku krajevne skupnosti.

V letu 2001 je zbor praznoval 35. obletnico delovanja. Ob tej priložnosti in ob 1000-

letnici Gorice je priredil koncert v sodelovanju z zborom Koledva iz Kroke ter z mešanim zborom Gotis di Nobis iz Cassacca pri Vidmu. Koncert je bil 28. oktobra v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

Kot vsako leto je tudi letos zbor pel pri maši za rajne pevce, ki je bila 5. novembra na Jazbinah. V istem mesecu je zbor nastopil na reviji Cecilijanka.

20. januarja so pevci sodelovali pri maši staroslovanskega obreda v cerkvi sv. Ignacija na Travniku v Gorici.

SKRD JADRO

Lucija Germani

Že od svojega nastanka sodeluje društvo Jadro z ronskimi občinskimi upravami, ki so nas vedno upoštevale in cenile. To so nam tudi v septembru potrdili na posebnem srečanju novozvoljeni občinski predstavniki. Lani smo tudi sodelovali v treh občinskih komisijah: v komisiji za občinsko knjižnico (kjer deluje slovenski oddelček), v oni za socialno-vzgojno področje in v slovenski občinski konzultii. Posebno skrb je društvo posvečalo razvoju slovenske osnovne šole in vrtca. Za 45 malčkov smo pripravili dvotedensko predšolsko središče v občinskih prostorih v Selcah. Poleg tega je društvo poseglo pri ronski občinski upravi za rešitev vsakoletnih težav pri prevozu dijakov v srednjo šolo v Doberdob. Med letom smo za šolsko mladino organizirali srečanje s čevljarjem iz Sovodenj in uspešen natečaj, posvečen 200-letnici rojstva Franceta Prešerna Izberi svojo pesem srca in jo ilustriraj.

Sledile so razne akcije, s katerimi smo hoteli javnost opozoriti na potrebo po izgradnji nove šole, po razpoložljivosti slovenskih knjig in časopisov v kaki ronski knjižarni in po vidljivosti slovenskih TV programov.

V sklopu prizadevanj za spodbujanje slovenskega jezika in kulture v italijanskem večinskem okolju je lani društvo priredilo 14. tečaj slovenščine za odrasle, ki ga je vodila Luisa Gergolet. Ravno v tem času pa poteka 15. izvedba, ki jo vodi Sonja Božič. Društvo priskoči tečajnikom na pomoč, s tem da jim priskrbi slovenske časopise in knjige društvene knjižnice.

Pri društvu Trinko iz Čeda smo predstavili svoje publikacije in delovanje. Sodelovali smo tudi pri polaganju vencev padlim v Ronkah in Trzinu ob prisotnosti predstavništva konzulata in delegacije iz Nove Gorice.

Društveno delovanje je segalo tudi na pevsko področje. Na januarskem tradicionalnem božičnem koncertu za mir na svetu v cerkvi sv. Lovrenca je nastopil MePZ Lipa iz Bazovice; ženski pevski zbor iz Ronk je pel v Trzinu pri običajni novembrski maši za naše rajne. Zanimiv je bil tudi nastop gojencev Glasbene matice v občinski sejni dvorani v Ronkah.

Za rekreacijo članov je društvo organiziralo spomladansko romanje na Trsat in v Opatijo ter voden izlet po Sloveniji, ki je bil obenem namenjen tudi tečajnikom slovenskega jezika. Imeli smo tudi martinovanje v Doberdobu. Sv. Miklavž pa nas je obiskal v Trzinu, kjer so mu otroci pripravili priscen sprejem s pomočjo učiteljice vrtca in osnovne šole ter čarodeja iz Nove Gorice. V naših prostorih poteka tudi klekljarski tečaj našega oddeska, ki je lani obhajal 15. leto delovanja, z običajno zaključno razstavo del v sklopu vaškega praznovanja sv. Štefana. Na sedežu smo imeli dva filmska večera. Najprej je bil gost Dario Frandolič, ki je predstavil dvojezični videofilm Beautiful Kreplje, nato pa inž. Pino Rudež, ki je predvajal razne krajše avtorske videofilme. Na Prešernovi proslavi, ki jo je društvo priredilo v občinski sejni dvorani v Ronkah, so sodelovali pesniki F. Benedičič, J. Paljk, I. Petkovšek in L. Visintin; A. Rupel je predstavil pesniško zbirko Znamenja, priložnostno misel pa je imel Ivan Žerjal.

V istih prostorih smo imeli v gosteh tudi znanega umetnika in geomantika Marka Pogachnika.

Društvo goji stike s PD Kras iz Opatjega sela in s predstavniki občine in šole iz Metlike, s katero so Ronke pobratene. O življenju in delovanju slovenskega človeka v Laškem poroča tudi almanah Jadro 2001 v letošnji jubilejni izdaji. Tudi s tem glasilom krepimo Slovenci narodno zavest.

Velik dosežek društva Jadro predstavlja tudi izdaja druge zbirke razsodb o pravici glede rabe slovenščine pred sodno oblastjo in javno upravo. Koristnost zbirke se je izkazala med lanskim popisom prebivalstva pri vsestranskih bitkah za slovenske pole. Zbornik smo predstavili oktobra v Kulturnem domu in novembra v Jeremitišču, kjer smo organizirali okroglo mizo na temo Popis 2001: kaj storiti?

Damijana Čevdek

10. marca je zbor nastopil v cerkvi na Kostanjevici pri Gorici, kjer je članica ljubiteljskega gledališča iz Teharij pri Celju izvajala sonetni venec Ljubke Šorli Venec spominčic možu na grob.

POD G O R A

PD PODGORA

V okviru PD Podgora delujejo MePZ Podgora in MoPS Akord pod vodstvom Mirka Špacapana ter otroški pevski zbor pod vodstvom Katje Bandelli.

Zbor Podgora je 13. maja 2001 pel med mašo po starokonzilskem latinskem obredu v cerkvi Re Nati v Vidmu. 27. maja je nastopil na Reviji Marijinih pesmi v Solkanu.

23. septembra je zbor romal na Sv. Višarje, se tam srečal s skupino slovenskih tržaških romarjev in pel med bogoslužjem.

V soboto, 6. oktobra, je PD Podgora organiziralo v sodelovanju z župnijo sv. Justa v Podgori koncert Marijinih pesmi. Na koncertu so sodelovali: MePZ Podgora, Cerkevni mešani zbor Solkan in MePZ Ars Musica iz Gorice.

28. oktobra je zbor pel na Misijonski prireditvi v Štandrežu. 1. novembra je nastopil na svečanosti pred spomenikom v Podgori, med daritvijo na pokopališčih v Podgori, Miru in Gorici. Udeležil se je vsakoletne revije Cecilijanke v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici in italijanske Cecilijanke v cerkvi sv. Ignacija v Gorici.

11. decembra je zbor pel na božičnici v Občinskem gledališču v Trzinu. Pel je pri polnočnici in med slovensko božično mašo v podgorski cerkvi.

Delovanje v letu 2002 je zbor Podgora začel 13. januarja z nastopom v cerkvi Re Nati v Vidmu z izvedbo starokonzilske latinske maše. 28. februarja je

nastopil na Prešernovi proslavi v Števerjanu.

PD Podgora je 10. marca organiziralo v domači cerkvi Filejevo proslavo s predstavitev upodobitve Mirka Fileja, delo domače likovnice Albine Pintar. Sledil je nastop Otroškega pevkega zbora ter MePZ Podgora, MoPZ Akord, MePZ Francišek Borgia Sedej, Malega tamburaškega orkestra iz Števerjana ter otrok OŠ Dobrovo. O Mirku Fileju so pogovorili Joško Kragelj, Martin Kranner, Anka Černic in Mirko Špacapan. MePZ Podgora je 6. aprila pel na reviji Primorska poje v Drežnici.

V organizaciji domačega društva in Zveze cerkvenih pevskih zborov je bila 7. aprila v podgorski cerkvi maša zadušnica za Bogomira Špacapana ob peti obletnici njegove smrti. Zbor Podgora je izvajal Mašo za očeta Bogomira, ki jo je uglasbil pokojnikov sin Mirko Špacapan. Priložnostni govor je imela Lojzka Bratuž. Maši je sledil koncert velikonočnih pesmi, na katerem so peli MePZ Štandrež, MoPZ Fantje izpod Grmade, Vokalna skupina Sovodenjska dekleta ter Cerkevni pevski zbor iz Šentjurja pri Celju.

14. aprila je zbor nastopil na koncertu Marijinih pesmi in med slovesno sv. mašo v baziliki sv. Dominika v Bologni.

Skupina Akord je nastopila 27. maja 2001 na otvoritvi seže novega društva Trzič. Iste dne tudi v Villi Russiz-Koprivno, ob odprtju vinskih kleti. 1. in 4. junija so Podgorski fantje peli v Kulturnem centru L. Bra-

Sabina Antoni

tuž na predstavi Gorica, glej! 8. julija se je skupina Akord udeležila mednarodnega zborovskega tekmovanja C.A. Seghizzi. 19. oktobra je pela v restavraciji Daneu na Opčinah, 10. novembra na Prazniku koštanja v Podgori, 18. novembra na reviji Cecilijanka, 7. decembra na sedežu Slovenskega kongresa v Ljubljani pri odprtju razstave števerjanskega slikarja Davida Pintarja. Udeležila se je Srečanja oktetov Primorske, ki je bilo 9. decembra v Zgoniku. Decembra je skupina pela na božičnicah v Štmavru in goriški stolnici.

28. februarja 2002 je skupina Akord nastopila na Prešernovi proslavi v Števerjanu, 15. marca pa na reviji Primorska poje v Braniku.

G O R I C A

MEPZ LOJZE BRATUŽ

Po skoraj letu dni smo zopet tu, da potegnemo črto nad opravljenim delom, razmislimo o zadoščenjih, uspehih ali morda neuresničenih pričakovanjih.

Mislím, da lahko letošnje poročilo upravičeno pričnem v duhu zmerne optimizma.

Gotovo se kdo med vami spominja, da smo se v svojih poročilih iz prejšnjih let marsikdaj potožili. Pri mestnem mešanem zboru so bile namreč težave kar precej stalne in tudi resne. V zadnjem letu pa smo le malce zadihali.

Lepo je videti, da prihajajo pevci na vaje in odhajajo od njih dobre volje in zadovoljni. Skupina se počasi glasovno krepi in spoznava. Za to je poleg potrpljenja, vztrajnosti in dela potreben tudi čas.

Prvi nastop zbora v letošnji sezoni je bil dne 1. junija, ko smo sodelovali pri slavnostni predstavi ob 1000-letnici prve pisne omembe Gorice. Ponovitev te predstave, ki jo je organizirala Zveza slovenske katoliške prosvete, je bila zopet v Kulturnem centru Lojze Bratuž dne 4. junija lani.

Po poletnem premoru smo 18. novembra nastopili na tradicionalni jesenski pevski reviji Cecilijanka. Dne 23. novembra smo bili zopet na odru velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž: na

Miloš Čotar

povabilo Mohorjeve družbe smo pripravili pevski pozdrav ob proslavi stopetdesetletnice ustanovitve te iste družbe in predstavitev knjižne zbirke naše goriške založniške hiše za leto 2002.

V letu 2001 je zbor slavil svojo petdeseto obletnico. To je nedvomno pomembna obletnica, zato smo jo hoteli tudi po svojih močeh čimbolje zabeležiti.

Profesorica Verena Koršič Zorn je z velikim potrpljenjem, ki jo odlikuje pri takem

delu, in z ljubeznijo, ki jo čuti do našega zbora, pregledovala in zbiralala podatke, novice in drugo gradivo iz vseh teh petdesetih let. Njeno delo se je tako "utelesilo" v bogato brošuro. Praznik za naše polstoletno delovanje je bil 13. decembra. V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž smo pripravili koncert, ob tej priložnosti pa smo dobili tudi različna priznanja: naj omenim Jubilejno priznanje Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in priznanje naše Zveze slovenske katoliške prosvete. Isti večer so bile tudi podeljene zaslužnim pevcem Gallusove značke.

Rad bi se na tem mestu iskreno zahvalil najprej Zvezi slovenske katoliške prosvete za pomoč pri izdaji brošure in za prisotnost ob našem prazniku. Zahvala naj gre tudi tistim društvom, ki so s svojo prijazno prisotnostjo počastile naš pomembni jubilej. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Po božičnem premoru je bila v novem sončnem letu za zbor prva obveznost sodelovanje na osrednji proslavi ob dnevu slovenske kulture. Tako smo nastopili dne 23. februarja v Kulturnem domu v Trstu in dan kasneje, 24. februarja, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Dne 3. marca smo zastopali našo Zvezo na pevski reviji Koroška poje v Celovcu, dne 17. marca pa smo nastopili na reviji Primorska poje v Idriji.

Š T A N D R E Ž

PD ŠTANDREŽ

Dramska skupina je 20. maja lani nastopila v Jeremitišču v okviru Srečanja pod mlajen, ki ga je organizirala jeremitarška skupnost. Publiko je predstavila enodejanka Čudna bolezen.

5. junija sta Majda Zavadlav in Božidar Tabaj gostovala na Vrhu sv. Mihaela in predstavila novo veseloi gro Tata vse ve; z isto sta nastopila 24. junija v Jeremitišču.

Od 21. junija do 1. julija se je v Mavhinjah odvijal IV. Zamejski festival amaterskih dramskih skupin. Na festival se je prijavila tudi naša dramska skupina z dvema igrama in prejela nagrade za najboljšo sceno, najboljšo moško vlogo in najboljšo stransko moško vlogo.

Po poletnem premoru je skupina nastopila 1. septembra v Škrbini z enodejanko Čudna bolezen, 14. oktobra v okviru Primorskih dnevov v Selah na Koroškem z enodejanko Jaz sem Berto; 4. novembra v Sovodnjah in 9. novembra v Desklah s komedijo Namišljeni zdravnik.

2. decembra sta Majda Zavadlav in Božidar Tabaj gostovala v Biljah z enodejanko Jaz sem Berto in 8. decembra z isto v Zalogu pri Ljubljani.

Enodejanko Čudna bolezen so ponovili še 14. decembra zjutraj v Novi Gorici in popoldne v Komnu.

Januarja letos je bila v župnijski dvorani v Štandrežu premiera dramske skupine z Bevkovo dramo Kaplan Martin Če-

dermac, v režiji Emila Aberška in ob strokovni pomoči Janeza Starine.

20. januarja so naši amaterji oblikovali prvo gledališko popoldne niza veseloiger Iskrivi smeh na ustih vseh, v organizaciji KCLB in ZSKP iz Gorice. Zbrani publiko so predstavili dve enodejanki: Tata vse ve in Človek brez smeha.

27. januarja so dramo Kaplan Martin Čedermac ponovili v veliki dvorani Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici na nedeljskih gledaliških srečanjih.

Konec januarja je bilo v dvorani KCLB v Gorici nagajevanje Mladi oder. Nagrado sta prejela naša dramska skupina za celovečerno igrano Namišljeni zdravnik in enodejanko Tata vse ve ter OŠ Fran Erjavec iz Štandreža za igrano Nebeški računalnik. Po nagajevanju sta na oder stopila Božidar Tabaj in Majda Zavadlav in prikazala veseloi gro Človek brez smeha. Isto so ponovili tudi 15. marca na Vrhu sv. Mihaela in 17. marca v Lokovcu skupaj z enodejanko Čudna bolezen.

2. februarja so z enodejanko Tata vse ve gostovali v Nabrežini, 7. februarja v zavodu sv. Družine v Gorici in 11. aprila v KCLB v Gorici skupaj z enodejanko Človek brez smeha. Na dan Slovenske kulture je skupina gostovala v mali

dvorani Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici z enodejanko Jaz sem Berto.

Dramo Kaplan Martin Čedermac so ponovili 6. februarja v Štandrežu, 17. februarja v KCLB v Gorici, 10. marca v Boljuncu in 24. marca v Vrhu pri Žalcu.

MePZ Štandrež je junija lani nastopil pod vodstvom Patricke Quaggiato v Jeremitišču na predstavitvi publikacije Jeremitišče-štandreški zaselek skozi srednji vek do danes. Novembra pa je, pod vodstvom mladega dirigenta Davida Bandellija, nastopil na reviji Cecilijanka v KCLB v Gorici.

Decembra je rajonski svet v sodelovanju z domačimi društvi priredil Praznik miru in prijateljstva v štandreški cerkvi. Poleg nastopa učencev OŠ Fran Erjavec iz Štandreža, učencev OŠ iz Vrtojbe in MePZ O. Župančič je zelo dobro zadel tudi naš MeZ. Udeleženci lepega srečanja so se nato zadržali na družabnosti pred cerkvijo.

1. marca je bila v štandreški župnijski dvorani proslava ob dnevu Slovenske kulture, ki jo kot vsako leto prireja naše društvo in OŠ Fran Erjavec. Na programu je bil nastop učencev OŠ Fran Erjavec s pesmi in recitacijami. Pečat prireditvi so dali nastop MePZ Štandrež in razmišljanja g. župnika

Martina Nanut

Karla Bolčine. 7. aprila je zbor nastopil v Podgori na koncertu velikonočnih pesmi ob peti obletnici smrti Bogomira Špacapana.

Tradicionalni Praznik špagljev je bil lani konec maja in v začetku junija. Prvo soboto popoldan je bil na programu slikarski ekstempore za osnovno in srednješolsko mladino. Naslednji dan nastop otroškega zbora Štmaver, baletne skupine centra E. Komel, skupine Hip Hop Sportnega združenja Olympie in Show dance društva Briški grič iz Števerjana.

Naslednjo nedeljo je bilo srečanje pritkovalcev. Zaključni del praznika Špagljev je bil vršil v nedeljo, 10. junija, v župnijski dvorani. Program je popestrila števerjanska dramska družina z enodejanko Dobrodošli, kdaj pojedete domu, nato

je sledilo nagajevanje ekstempore in fotografskega natečaja. Na koncu pa sta na oder stopila člana dramske skupine in prikazala novo enodejanko Tata vse ve.

1. junija je ZSKP ob tisočletnici prve omembe Gorice postavila na oder zgodovinsko-scensko uprizoritev Gorica, glej. Pri predstavi so sodelovali tudi nekateri člani zbora in dramske skupine.

7. junija sta naše društvo in Jeremitarška skupnost predstavila publikacijo Jeremitišče - Štandreški zaselek skozi srednji vek do danes. Predstavitve je bila v Jeremitišču na Zornovi domačiji, kjer so ostanki nekdanje kapele.

Društvo je lani prvič razpisalo abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2001. V abonmajski sezoni so sodelovale dramske skupine iz zamejstva in matične domovine. Prva predstava je bila 7. oktobra v župnijski dvorani. Publiko sta se predstavila člana dramske skupine Majda Zavadlav in Božidar Tabaj z enodejanko Jaz sem Berto.

20. oktobra smo imeli v gosteh dramsko skupino K.D. Svoboda iz Zaloga pri Ljubljani s komedijo Norčije v spalnicah. Naslednja predstava je bila 11. novembra; gostovala je amaterska dramska skupina Vrba iz Vrbi pri Žalcu. Odigrali so komedijo Mož, ki se ne upa. Predzadnja abonmajška predstava je bila 15. decembra. Nastopala sta Strašna Jožeta iz Šmartnega ob Paki pri Celju z

enodejanko Prihranjen dolar. Z dramo Kaplan Martina Čedermac dne 13. januarja se je abonma končal.

Redni občni zbor društva je bil 4. oktobra v mali dvorani župnijskega doma. Na dan vseh svetih so se člani društva spomnili vojnih žrtev s postavitvijo vencev na ploščo pred župnijsko dvorano in na pokopališče. 10. novembra pa smo organizirali martinovanje, 5. decembra pa je bilo v župnijski dvorani miklavževanje.

Štandreški rajonski svet je priredil prvo kiparsko kolonijo, ki je potekala v Jeremitišču od 20. do 27. oktobra 2001 z namenom, da bi obogatili štandreški prostor, ki je dandanes ogrožen zaradi urbanističnih posegov.

V okviru praznovanja župnijskega zavetnika sv. Andreja je župnija v sodelovanju z domačimi društvi in rajonskim svetom organizirala Štrudelado po vaških ulicah, in to 25. novembra. Konec decembra je bila v Štandrežu Baklada - nočni pohod po štandreških ulicah. 3. marca pa je bil v cerkvi mogočen koncert, na katerem so mariborski izvajalci predstavili oratorij v čast A.M. Slomšku za soliste, zbor in orkester.

10. marca je bilo odprtje razstave domačina Janeza Nanuta ob 20-letnici njegove smrti. Razstava je bila vključena v niz Spoznavajmo domače ustvarjalce; ta prikazuje vsako leto likovna dela domačinov.

3*

ČETRTEK,
25. APRILA
2002

RUPA - PEČ

PD RUPA-PEČ

V sklopu prosvetnega društva Rupa-Peč delujeta mešani in otroški pevski zbor.

Začnimo pri MePZ Rupa-Peč, ki je v Kulturnem domu v Vrtojbi skupaj s pobratenima zboroma iz Vrtojbe ter Doba-ve pel 26. maja. 1. in 4. junija je zbor sodeloval na proslavi 1000-letnice prve pisne omembe Gorice. Skupaj z otroškim zborom je 24. junija sodeloval na 50-letnici občine Sovodnje ob Soči. 27. in 31. avgusta je PD Rupa-Peč organiziralo izlet v Rim. Izletnike je v slovenščini pozdravil tudi sam papež.

30. septembra je imel MePZ koncert v Bertokih. Sodeloval je tudi na misijonu župnije sv. Marka v Rupi med 21. in 28. oktobrom. 1. novembra je zbor pel pri spomenikih padlim ter na pokopališčih v Rupi in na Peči. 4. novembra so pevci šli na izlet v Škofjo Loko. Peli so pri sv. maši v cerkvi sv. Jakoba.

Na predvečer praznovanja sv. Martina so se člani in prijatelji udeležili društvene večerje, na martinovo pa peli na popoldanski molitvi ter pri blagoslovu kmečkih pridelkov.

MePZ je nastopil na reviji Cecilijanka v Gorici in na vsakoletnem koncertu božičnih pesmi v stolni cerkvi v Gorici.

Društvena sezona se je v l. 2002 otvorila 3. februarja z izle-

Danjela Devetak

tom na sneg v Cerkljo. MePZ Rupa-Peč pa je 3. marca nastopil na reviji Sovodnjska poje. Otroški zbor je 24. marca pel v Sovodnjah na reviji Pomlad so naše mame.

29. marca je PD organiziralo v Rupi kulturni večer, katerega recital je bil posvečen spominu Lojzeta Bratuža ob 100-letnici rojstva. Večer so sooblikovali govornik Marko Vuk, MePZ in OPZ Rupa-Peč.

Otroški pevski zbor se je 29. marca udeležil srečanja otroških in mladinskih zborov Zlata grla v Sovodnjah.

ŠTMAVER - PEVMA

KD SABOTIN

V letu 2001 je društvo speljalo naslednje pobude:

V mesecu maju sta MoPZ Štmaver in društvo organizirala dvodnevni izlet k jezeru Maggiore in Orta.

OPZ Štmaver je 26. maja sodeloval na prireditvi Balonček in Sonček v Kulturnem domu v Gorici. 27. maja pa je pel na prazniku Špargljev v Štandrežu.

Mednarodni pohod treh mostov je potekal 27. maja. Društvo sodeluje pri organizaciji tega pohoda z Rajonskima svetoma Pevma-Štmaver-Oslavje in Placuta ter s Solkansko skupnostjo.

1. in 4. junija je MoPZ Štmaver sodeloval na zgodovinsko-scenski uprizoritvi v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici ob 1000-letnici Gorice - Gorica, glej. OPZ je 2. junija nastopil na prvem srečanju otroških in mladinskih zborov Zlata grla v Kulturnem centru Danica na Vrhu sv. Mihaela.

V mesecu juliju se je v sodelovanju z Rajonskim svetom, župnijo in društvom Naš Prapor odvijalo že tradicionalno praznovanje sv. Ane v Pevmi. Bakladi v dobrodelne namene je sledil nastop dramske družine Števerjan z enodejanko Dobrodošli, kdaj pojete domu?

13. oktobra je društvo ob priložnosti pohoda na Sabotin v sodelovanju z ribiškim društvom Čarnik iz Gorice in ribiško družino Tolmin iz Slovenije, pripravilo kulturni večer z naslovom Spoznajmo soško postrv in lipana. Predavanje s prikazom diapozitivov in videokasete je imel dr. Dušan Jesenšek. Sledila je otvoritev razstave Soška postrv. Večer sta s petjem dopolnila ŽePZ Jezero iz Dobredebe in MePZ Štmaver.

14. oktobra se je odvijal 12. jesenski Pohod na Sabotin s sveto mašo ob ruševinah cerkve sv. Valentina. Verski obred je spremljal domači moški pevski zbor. Pohod je društvo organiziralo v sodelovanju z Rajonskim svetom, Goriskim centrom za arheološke in zgodovinske raziskave in župnijo sv. Mavra in Silvestra.

Skupna zahvalna nedelja je bila 11. novembra v Pevmi. Društvo je skupaj s kmeti iz Pevme, Oslavja in Štmavra pripravilo voz s kmečkimi pridelki.

Na miklavževanju je 7. decembra nastopil domači otroški pevski zbor, mladinski odsek pa je pripravil igrice V gostilni.

Božično srečanje smo praznovali 23. decembra v Štmavru. Na kulturnem večeru, ki ga je organiziralo društvo skupaj z rajonskim svetom, je bil slovesno odkrit prapor krajevne skupnosti Pevma-Štmaver-Oslavje. Blagoslovil ga je župnik Vojko Makuc. Program so bogato popestrili OPZ in MePZ Štmaver ter vokalna skupina Akord iz Podgore.

MePZ je se nastopil na Cecilijanki, pel je pri spomeniku padlim v Pevmi in na pokopališču v domači vasi in v Pevmi.

Lovrenc Peršolja

Opz je nastopil tudi na Mali Cecilijanki, na Božični akademiji v Kulturnem domu v Gorici in na božičnem koncertu v stolni cerkvi v Gorici.

6. januarja 2002 je bilo 7. nagajevanje jaslic s filmskim posnetkom, diapozitivi in razstavo slik jaslic, ki so sodelovali na tekmovanju.

Društvo je tudi letos pod pokroviteljstvom Rajonskega sveta in s sodelovanjem ljudi tudi iz bližnjih vasi pripravilo pustni voz z naslovom Alkoholne vizije. Pustna zasedba je sodelovala na raznih pustnih povorkah: 27. januarja v Gorici in 10. februarja v Sovodnjah, kjer je zasedla 1. mesto, ter na Opčinah in v Trziču. Na pustni torek so otroci v pustnih maskah obiskali vse vaščane.

Praznovanje sv. Valentina v sodelovanju z župnijo sv. Mavra in Silvestra ter pod pokroviteljstvom ZSKP je trajalo tri dni: 15. februarja je bila otvoritev razstave z naslovom Ljubezen do narave umetnika Georgija Burgnicha. Razstavo je predstavil Danilo Čotar. Večer je otvorila pevka skupina Musicum, zaključil pa MoPZ Štmaver. Razstavljena dela, in sicer ptiči in druge živali iz lesa, so bila na ogled do 24. februarja.

16. februarja je bil kulturni večer z naslovom Otroci in poezija. Nastopili so otroški zbor Štmaver pod vodstvom Nadje Kovic in ob spremljavi Tanje Kovic ter mladi domači recitatoriji pod vodstvom Irene Ferlat. Proslavo so otroci ponovili pri sv. Ivanu na povabilo Skupnosti družin Sončnica, snemal pa jo je tudi Radio Trst A.

V nedeljo, 17. februarja, je potekala tradicionalna šagra sv. Valentina s slovesno sv. mašo v domači cerkvi.

3. marca je MoPZ pod vodstvom Nadje Kovic nastopil na reviji Primorska poje v Hrvatinih.

Med pobude društva spadajo tudi rekreacija in družabnosti, kot npr. turnirji v nogometu, organizacija pokalov Trota, martinovanje in silvestrovanje.

Društvo izdaja štirikrat letno glasilo Števerjanski vestnik,

ŠTEVERJAN

SKPD F.B. SEDEJ

Od zadnjega občnega zbora ZSKP iz Gorice je bilo speljanih veliko pobud, ki so bogatili kulturno dejavnost društva F.B. Sedej iz Števerjana. V okviru našega društva delujejo razne skupine, ki neutrudno pestrijo večere skozi celo leto.

Med raznoraznimi skupinami je MePZ, ki je 2. junija lani pel v Krminu. 1. in 4. junija je sodeloval na proslavi ob 1000-letnici omembe Gorice. 8. junija je pripravil celovečerni koncert v Sedejevem domu. Mesece septembra se je začela pevka sezona 2001/2002. 21. oktobra se je zbor udeležil revije Primorski dnevi na Koroškem v Globasnici. Novembra je zbor pel na tradicionalni reviji Cecilijanka. 28. novembra je, v okviru proslave ob 70. obletnici smrti goriskega nadškofa Frančiška Borgije Sedeja, pel v KC L. Bratuž v Gorici. V nedeljo, 9. decembra, je s cerkvenim programom nastopil v Cerovem. Takrat je nastopila tudi dramska družina z enodejanko Dobrodošli, kdaj pojete domu! 16. decembra je otvoril svečanost ob 50-letnici obnove upravnega samostojnosti Števerjanske občine. 20. januarja letos je zbor, z božičnim programom, oblikoval sveto mašo v Drežnici. 10. marca se je zbor odzval povabilu društva Podgora in nastopil na Filejevi proslavi.

Na programu sta še Primorska poje, v petek, 19. aprila, v Izoli in zaključni koncert neke v mesecu maju, ob praznovanju 50-letnice ustanovitve MePZ. Čaka nas tudi priprava na zlato mašo domačega župnika Antona Lazarja. Kot cerkveni zbor redno sodeluje pri nedeljskih svetih mašah in oblikuje razne praznike cerkvene leta. Zbor vadi pod taktirko prof. Vladimirja Čadeža, kot dolgoletni organist pa sledi zboru neutrudni domačin Herman Srebrnič.

Otroški zbor redno vadi pod vodstvom Valentine Humar. Sodeloval je na reviji Mala Cecilijanka. 14. aprila letos se je udeležil revije Zlata grla 2002 v Sovodnjah. Pripravljala se na praznovanje materinskega dne, ki ga bo oblikoval s petjem in recitalom.

V okviru društva deluje tudi Dramska družina, ki je maja lani postavila na oder enodejanko Dobrodošli, kdaj pojete domu! v režiji Emila Aberška. Igro so ponovili osemkrat doma in v bližnji okolici. Sodelovali so tudi na gledališkem Festivalu v Mavhinjah. Letos so na oder postavili novo kriminalko Aghate Christie Zločini na otoku (Deset zamorčkov).

Režijski vodja je bil tokrat izkušeni gledališki in filmski igralec Sergej Ferrari. Naj omenimo, da je s samo 26 vajami igralce kar dobro izuril. Premiera je bila v soboto, 6. aprila, s ponovitvijo v nedeljo, 7. aprila, v Sedejevem domu. V igri nastopa kar deset igralcev, ki so pridno vadili in se že pripravljajo na raznorazna gostovanja.

Mladinski krožek je tudi v tem letu organiziral Športni teden in nogometni turnir Med zaselki. Priredil je vsakoletni natečaj Moje jaslice in pustni sprej po vasi. Stalne pobude so še razni izleti: Velika noč in velikonočni ponedeljek ter 15. avgust.

Društvo izdaja štirikrat letno glasilo Števerjanski vestnik,

Franka Padovan

v katerem redno obravnava vaško kroniko, od duhovne misli do delovanja samega društva in širše politike. Vsebuje tudi razvedrilno in kuhinjsko stran.

Vsako leto se pridno pripravlja tudi Mala dramska družina. Redno vadi za prihod svetega Miklavža in papestri Materinski dan. Otroke pripravlja in vadi Kristina Corsi. Za božičnico v domači vasi je otroke pripravila Andrejka Hlede s pomočjo Katje Dorni, z recitalom na temo o nastanku božičnega praznovanja. Za trud in delo je skupina tudi letos prejela nagrado Mladi oder.

Kot je že tradicija, prireja društvo vsakoletni piknik v mesecu maju, ob praznovanju cerkvenega zavetnika svetega Florijana. Tudi takrat je nastopila dramska družina z enodejanko Dobrodošli, kdaj pojete domu! 11. novembra smo v goste povabili vokalno skupino Nomos iz Trsta. Koncert se je odvijal v domači cerkvi s programom nabožnih pesmi. Večer se je nadaljeval v dvorani Sedejevega doma s tradicionalno tombolo ob priložnosti zahvalne nedelje. Božičnico so 6. januarja oblikovali otroci z recitalom, sledili sta nagajevanje Športnega tedna in natečaj Moje jaslice in tradicionalna novoletna tombola. 28. februarja letos je društvo, v okviru Prešernove proslave, obeležilo spomin 70-letnice smrti nadškofa Frančiška Borgije Sedeja, po katerem je društvo tudi poimenovano. V gosteh sta bila vokalna skupina Akord in MePZ Podgora. Oba vodi dr. Mirko Špacapan. Priložnostni govornik je bil prof. Tomaž Pavšič, ki je prisotnim orisal lik Sedeja, edinega slovenskega nadškofa.

Vrh vsega našega delovanja je seveda Festival narodno-zabavne glasbe. Lani je bil 31. po vrsti in je potekal od 6. do 8. julija med Borovci. Na dveh tekmovalnih večerih je nastopilo 20 ansamblov, nedeljski gost pa so bili Čuki, priznana slovenska glasbena skupina. Vse tri večere sta povezovala izkušena poklicna napovedovalca Betka Šuhel in Janez Dolinar. V prostorih Sedejevega doma je razstavljal svoje umetnine gorški slikar Robert Faganel. Obiskovalcem je bil na voljo obširen bilten o Festivalu in delovanju samega društva. Tekmovanje je spremljal dobro založen buffet s pijačo in jedmi na žaru, ob katerem se obvezno razvije vsak večer po nastopu praznik pozno v noč. V mesecu januarju je izšel razpis 32. Festivala Števerjan 2002, ki bo letos potekal od 5. do 7. julija.

S 1. STRANI

TAJNIŠKO POROČILO

Dan pred osrednjima proslavama je bilo v Trstu in Gorici srečanje oz. pogovor z umetnikom Frankom Vecchietom, katerega se je udeležilo lepo število ljubiteljev umetnosti.

Poleg osrednjih proslav ob Dnevu slovenske kulture v Trstu in Gorici so prireditve ob tej priložnosti potekale tudi po dvorinah naših društev.

1000-LETNICA GORICE

V tem letu se izteka niz proslav in prireditev, posvečenih 1000-letnici prve omembe Gorice in Solkana. Zveza je za ta jubilej pripravila primerno kulturno prireditev. V petek, 1., in ponedeljek, 4. junija, je postavila na oder delo Janeza Povšeta Gorica, glej. To je zgodovinsko-scenski prikaz, ki spremlja tisoč let bivanja Slovencev v tem kraju, in to od preseljevanja Slovanov, edikta Otona III. pa do današnjih dni. Pri projektu so sodelovali zbori, gibalno-plešna skupina, recitatorji in bralci. Delo je režiral Adrijan Rustja, koreograf je bil Janez Mejač, za scensko in odrsko postavitev sta poskrbela Hijacint Jussa in Mario Leopoli, za kostume Snežica Černic, za luči Niko Klanjšček in Miloš Čotar, za odrom pa mojstri Joško in Franko Kogoj in Gabrijel Figelj. Glasbene vložke je napisal Hilarij Lavrenčič, ki je tudi dirigiral. Za to obletnico je Zveza v sodelovanju z deželnim numizmatičnim društvom J. V. Valvasor izdala medaljo. Predstavitev slednje in predavanje v zvezi s tem je bilo v Pokrajinskem muzeju na goriskem gradu 10. maja 2001. Studijo pod naslovom ... villa quae Sclavorum lingua vocatur Gorica... je predstavil dr. Peter Štih. Predavanje o prvi omembi Gorice pa je imel dr. Andrej Štekar,

dr. Saša Quinzi pa je predstavil medaljo, ki je bila izdana ob tisočletnici Gorice. Osnutek medalje je izdelal Pavel Medvešček. Slednja predstavlja na eni strani Gorico in Novo Gorico z letnicama, na drugi strani pa pergameno z ediktom Otona III.

19. junija je Zveza sodelovala z vsemi slovenskimi gorškimi društvi in ustanovami pri organizaciji in izpeljavi koncerta Vlada Kreslina, ki je bil na goriskem gradu in je bil zelo dobro obiskan.

SODELOVANJE S KOROŠCI

Že vrsto let sodeluje naša Zveza z Krščansko kulturno zvezo iz Celovca. Z njo poteka običajne izmenjave ob Koroških dnevih na Primorskem in Primorskih dnevih na Koroškem. Tako so v letošnji sezoni potekali Primorski dnevi na Koroškem, in sicer od 14. do 21. oktobra lani. 20. oktobra so nastopili na Koroškem Štandrežci z enodejanko Jaz sem Berto, društvo Sedej pa je 21. 10. gostovalo v Globasnici z enodejanko Dobrodošli, kdaj pojete domu? s pevskim zborom in ansamblom. V Borovljah je bila na ogled razstava del slikarja Roberta Faganela. Na Primorskih dnevih je z glasbenim nastopom sodeloval tudi Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel.

POKLON PADLIM IN POKOJNIM KULTURNIM DELAVCEM

Tudi v preteklem letu so se člani odbora Zveze poklonili žrtvam v Gonarsu s polaganjem venca ob 1. novembru. Članice Zveze so se tudi spomnile in se poklonile pokojnim kulturnim delavcem in žrtvam vojne v mestu in vseh okoliških vaseh.

3. junija lani je umrl dolgoletni predsednik Zveze dr. Kazimir Humar, decembra pa smo se poslovili od pokojnega Cirila Koršiča, dolgoletnega predsednika Nadzornega odbora Zveze.

V TREBČAH, ZGONIKU IN PRI SV. IVANU

NIZ KONCERTOV REVIE PRIMORSKA POJE

Po koncertu, ki je bil že pred časom v Marijinem domu v ul. Risorta, so na Tržaškem v zadnjih treh tednih potekali kar trije koncerti zaporedoma v okviru tradicionalne pevske revije Primorska poje. Petje je tako donelo v ljudskem domu v Trebčah, v športno-kulturnem centru v Zgoniku in v Marijinem domu pri Sv. Ivanu.

Prvi koncert je potekal v ljudskem domu v Trebčah v petek, 5. t.m. Ob tej priložnosti so pred domačim občinstvom nastopili Moški pevski zbor upokojencev z Brega pod vodstvom Antona Glavine, Ženski pevski zbor Jezero iz Doberdoba pod vodstvom Daria Bertinazzija, Ženska pevska skupina Resa iz Ilirske Bistrice pod vodstvom Irene Rep, MePZ Alojzij Mihelčič iz Harij pod vodstvom Saše Boštjančiča, MePZ Mačkolje pod vodstvom Iva Lešnika in Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec iz Ljubljane, ki ga vodi Gregor Klančič. Prisrčni pevski večer, ki sta ga med drugimi soorganizirala Zveza slovenskih kulturnih društev in domače društvo Primorec, je izzvenel tudi kot počastitev spomina Ignacija Ote, katerega se je v svojem nagovoru spomnil predsednik ZSKD za Tržaško Rinaldo Vremec.

Drugi koncert pa je bil v nedeljo, 14. t.m., v športno-kulturnem centru v Zgoniku. Nastopili so MoPZ Lijak iz Vogrškega (Marij Pavlica), Oktet Sraka iz Štandreža (umetniški vodja Bogdan Kralj), MoPZ Pergola iz Sv. Petra (Miran Zadnik), MoPZ Andrej Paglavc-Briški Grič iz Podgore in Števerjana (Marjan Ciglič), Dekliški zbor Danica z Vrha sv. Mihaela (Patricija Rutar Valič), MePZ Tabor Kalc 1869 iz Knežaka (Vilko Majerič) in MoPZ Provox iz Nove Gorice (Ivan Mignozzi). Tudi ta koncert je soorganizirala ZSKD, poleg le-te pa še domače društvo Rdeča zvezda iz Saleza.

Tretji in zadnji tržaški koncert v okviru Primorska poje (revija se bo zaključila v soboto, 27. t.m., s koncertom v avditoriju v Portorožu ob 20. uri) pa je bil v nedeljo, 21. t.m., v Marijinem domu pri Sv. Ivanu. V tem primeru sta bila glavna organizatorja srečanja Zveza

FOTO KROMA

FOTO KROMA

cerkvenih pevskih zborov iz Trsta v sodelovanju z domačim Marijinim domom. Ob tej priložnosti so zapeli Ženska pevska skupina Domovina iz Ospa pod vodstvom Irene Cunja, MePZ DU Izola pod vodstvom Angela Turka, MoPZ Franc Zgonik iz Branika, ki ga vodi Marij Pavlica, Oktet Vrh, vedno iz Branika, ki ga vodi Simon Ličen, Vokalna skupina Prijatli iz Sela pod vodstvom Roka Bavčarja, kriški ŽPZ Vesna pod vodstvom Walterja Lo Nigra in MePZ Jože Srebrnič iz Deskel, ki ga vodi Adela Jerončič.

FOTO KROMA

POMEMBNO DUHOVNO IN KULTURNO SREDIŠČE

BAZOVCI OBNAVLJAJO SLOMŠKOV DOM

Pred 38 leti (otvoritev je bila 11. 10. 1964. leta) je zdaj že pokojni bazovski župnik msgr. Marjan Živic skupaj s svojimi župljani dal zgraditi t.i. Slomškov dom. Župnijske prostore so poimenovali po prvem mariborskem škofu Antonu Martinu Slomšku, ki ga je pred skoraj tremi leti papež Janez Pavel II. proglasil za blaženega.

Od vsega začetka do danes je bilo v tej stavbi nekoliko pevskih vaj, sestankov in predavanj, in to ne le v župnij-

skem, ampak tudi medžupnijskem merilu. Tako so bili v tej hiši sestanki Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, razna srečanja za skavte in zakonce, razne igre in druge prireditve, marsikdaj v njem prespijo tudi kakšne skavtske skupine.

Dom ima v pritličju večjo dvorano, v kateri so do nedavnega imeli pevske vaje kar trije domači zbori: otroški zbor Slomšek, mladinski zbor Bazovica in mešani zbor Lipa. V tej dvorani so ne le župnijski sestanki, am-

pak ima v njem sedež tudi domače Kulturno društvo Slomškov dom, v njem se že drugo leto enkrat mesečno zbiramo na svojih sestankih slovenski tržaški duhovniki.

V prvem nadstropju je zasilno urejeno kaplanovo stanovanje; saj je znano, da je pokojni župnik Živic imel več let svojega pomočnika ali kaplana. Poleg tega stanovanja je tu še kapela, kjer se opravljajo tedenske svete maše, zlasti v zimskem času. Vedno v zgornjem

delu je še manjša dvorana in na podstrešju še ena soba, kjer je bil nekdanji otroški vrtec.

Kot vsaka hiša je zdaj prišla na vrsto tudi ta, da jo nujno popravimo in obnovimo. Gre za redna popravila v zvezi s streho in zunanjim ometom. Ob tej priložnosti bomo vso hišo toplotno-termično izolirali z namenom, da bi lahko v bodočnosti kaj prihranili pri ogrevanju.

Ker bo stroškov precej, se domači župnik priporoča vsem Bazovcem in drugim župljanom, da prispejajo na pomoč s svojim prispevkom. Prosili so tudi Zadržno kraško banko na Opčinah in Svet slovenskih organizacij. Vsem se iskreno zahvaljuje mo za pomoč; Bog Vam povrne.

ŽŠ

OBVESTILA

V SPOMIN na pred kratkim preminulo prof. Nado Žerjal-Zaghet prireja mladinski pevski zbor Pueri cantores pod vodstvom Edija Hribarja koncert, ki bo v petek, 26. aprila, ob 20. uri v župnijski cerkvi pri Sv. Ivanu. Na sporedu bosta Pergolesijev *Stabat Mater* in *Aleluja* iz Händlovega oratorija *Mesija*.

V SKLOPU predavanj na temo *Sveto pismo, mit ali resnica*, bo v četrtek, 2. maja, ob 20. uri v župnijski dvorani na Proseku, predaval prof. dr. Jože Krašovec o procesu prevajanja nove izdaje Svetega pisma v slovenščino. Vabljeni!

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v soboto, 11. maja, zanimiv izlet v Pazin-Beram in v Pulj. V Beramu si bomo ogledali čudovito cerkvico (freske itd.), v Pulju pa areno in druge zanimivosti. Vpisovanje v trgovini Fortunato, ul. Valdirivo 23 v Trstu, od 23. aprila do 4. maja oz. do zapolnitve mest. Pojasnila na tel. št. 040 639949 (Bole) in 040 43194 (Martelanc) v večernih urah.

ODBORNIKI SLOVENSKE Vincencijeve konference bodo v maju na razpolago v uradu drugi ponedeljek, 13. maja, in četrti ponedeljek, 27. maja, od 15. do 17. ure.

V IMENU Duhovske zveze tržaških slovenskih duhovnikov organizira njen predsednik Žarko Škerlj šestdnevno potovanje z avtobusom v Španijo od ponedeljka, 15., do sobote, 20. julija. Ogledali si bomo španska mesta Barcelono, Montserrat in Saragozo ter nazaj grede še Avignon in Grenoble. Vključeni so vsi polni penzionari in ogledi z vodiči. Cena je 660

evrov. Ker je zanimanje veliko, se vpišite čimprej, najbolje kar naravnost v Bazovici (telefon, telefonska tajnica in fax št. 040 226117). Zadnji rok je konec meseca maja. Lepo vabljeni.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi v ponedeljek, 29. aprila, na predstavitev knjig Ivana Artača *Nebo je žarelo* in Žarka Škerlja *Najlepša roža sveta*, ki sta izšli pri založbi Mladika. Predstavil ju bo Ivo Jevnikar. Večer bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, ob 20. 30.

DAROVİ

ZA OBNOVO Slomškovega doma v Bazovici: ob spominu na svoje pokojne Grgič darujeta Marija in Danica Marc 25 evrov; ob spominu na svoje pokojne Marc darujeta Marija in Danica Marc 25 evrov; ob spominu na svoje pokojne daruje Karla Mahnič 20 evrov.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: v spomin na g. Petra Šorlija ob 100. obletnici rojstva daruje Marko Udovič 100 evrov; v spomin na vse pokojne iz družine Zupančič darujeta Gracija in Riketa 30 evrov; v spomin na drago prof. Nado Žerjal daruje družina Rustja 50 evrov.

Prisrčno se zahvaljujeva vsem sorodnikom, duhovnikom g. Nemaču in g. Giursiju, prijateljem, pevcem in celotni župnijski skupnosti, da so nama podarili tako lep praznik ob zlati poroki.
S hvaležnostjo,
MIRJANA IN NINO PAROVEL

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

OBVEŠČA CENJENE ČLANE, DA BO

REDNI OBČNI ZBOR

V DRUGEM SKLICANJU V NEDELJO, 28. APRILA 2002, S PRIČETKOM OB 9.30, V OBČINSKEM GLEDALIŠČU F. PREŠEREN V BOLJUNCU, S TEM DNEVNIM REDOM:

1. poročilo Upravnega odbora, prikaz in obrazložitev obračuna z dne 31.12.2001;
2. poročilo Nadzornega odbora;
3. razprava in odobritev Obračuna, poročil in predloga o razdelitvi dobička iz leta 2001;
4. določitev sejnine Odbornikom in honorarja Nadzornikom;
5. izvolitev člana Upravnega odbora, celotnega Nadzornega odbora in Razsodišča.

Če se kdo ne more udeležiti občnega zbora, prosimo, da pooblasti izključno drugega člana.

ZA VSTOP V DVORANO JE OBVEZNO VABILO.

BOTANIČNI VRT CARSIANA SPET ODPRT

Botanični vrt Carsiana v občini Zgonik je od 25. t.m. spet odprt in na voljo obiskovalcem. Ti si bodo lahko do 15. oktobra (ko vrt zapre) ogledali več kot šeststo rastlinskih vrst, ki domujejo na Krasu. Vrt bo odprt od torka do petka, od 10. do 12. ure, ob sobotah,

nedeljah in praznikih pa od 10. do 13. ter od 15. do 19. ure. V teh dneh bo možen tudi voden ogled. Ob ponedeljkih bo vrt zaprt.

Botanični vrt Carsiana leži na cesti za Gabrovec, za dodatne informacije pa lahko kdorkoli telefonira na številki 040 229573 oz. 040 775253.

VOLILNI ZNAK S TROJEZIČNIM NAPISOM

MARJETICA IN SSK SKUPAJ NA VOLITVE

Na sedežu Marjetice na grajski grivi je bila v četrtek, 18. aprila, tiskovna konferenca kandidatne liste Marjetica za Brancatija. Predstavili so dokončen volilni znak, ki vsebuje trojezični napis Margherita - Margherite - Marjetica, ob cvetu ivančnice (slovenski izraz za bolj znano marjetico), na desni pa večji znak lipove vejice Slovenske skupnosti. Na levi strani sta manjša znaka dveh sodelujočih list.

Slovenski značaj kandidatne liste za Brancatija je torej zagotovljen, to pa je tudi v svojem posegu, najprej slovenskem, nato italijanskem, izpostavil pokrajinski tajnik SSK dr. Mirko Špacapan. Edina slovenska stranka v Italiji je dolgo mislila na samostojen nastop pod lastnim simbolom, prevladala pa je pri SSK presoja, da bomo slovenske interese bolje ščitili, če bo več naših ljudi izvoljenih v občinski svet. Tako bo tudi najbolje zagotovljeno pričevanje slovenske prisotnosti v Gorici, in to ne samo z volilnim nastopom, ampak in predvsem s kasnejšim delovnim sodelovanjem naših predstavnikov v občinskem svetu, in upamo tudi v odboru (v primeru zmage).

Podpora SSK Brancatiju izhaja iz prepričanja, da bo županski kandidat znal biti pozoren tudi na slovenske probleme, kot je dokazal s podpisom referendumov za Jeremitišče, pa tudi v vseh svojih izjavah jasno kaže na človeka, ki kot mi vidi razvoj Gorice v tesnem sodelovanju z Novo Gorico in Slovenijo.

Volivci SSK bodo morali paziti, da bodo s preferenčnim glasom slovenskim kandidatom omogočili njihovo izvolitev. Bernard Špacapan, Božidar Tabaj, Silvan Primožič in Mara Černic so vredni vsega našega zaupanja.

Stranka bo v dneh pred volitvami dala navodila, kako naj se glasuje, da bodo naši izvoljeni. Že zdaj pa računa, da bodo Primožiča podprli v Pevmi, Oslavju, Št mavru, Podgori, Madonnini in Ločniku, Tabaja v Štandrežu in Rojcah, severni del mesta Maro Černic, južni del pa Bernarda Špacapana. Tako bodo vsi naši kandidati imeli dovolj preferenc, da bodo vstopili v občinski svet.

To bi bila zgodovinska zmaga za Slovensko skupnost, ki jo moramo s treznim delom doseči.

NADALJUJE SE ZBIRANJE PODPISOV ZA JEREMITIŠČE

KONČNA ODLOČITEV ZA REFERENDUM

Odbor garantov, ki se je sestal na sedežu goriške občinske uprave v četrtek, 18. aprila, da pregleda priziv na prvo vprašanje in točno razmejitve naselja Jeremitišče kot pogoj za obravnavo drugega, je odločil dokončno zavrnitev prvega in sprejetje drugega vprašanja. Pri tem omenimo, da bo prvič v goriški občini potekalo tako ljudsko posvetovanje, in dosegli so ga Slovenci.

Na srečanje je bil po pravilniku povabljen tudi prvi predlagatelj Božidar Tabaj, ki ga je spremljal deželni tajnik Slovenske skupnosti odv. Damijan Terpin.

Pokrajinsko vodstvo SSK čestita odboru za zaščito Štandreža, ki je uspel speljati referendumsko pobudo na tak način, da občinska uprava ni mogla ovreči pravice goriških občanov, da se izrečejo o zaščiti Jeremitišča in o bodočnosti in preosnovi tovrstnega postajališča naslova. Že sedaj je namreč jasno, da čeprav prvo vprašanje ni bilo sprejeto, češ da stavi v pretres občanom financiranje del tretjega sklopa postajališča, kar ni v izključni kompetenci občinske uprave, je vendar res, da če bi Jeremitišče ostalo v obsegu, kot so ga predlagali Štandrežci, bi se moral spremeniti tudi celotni načrt postajališča. Problem je zdaj ustaviti že začete meritve in procese razlaščenja, vsaj dokler se ljudsko posvetovanje o Jere-

mitišču ne bo moglo opraviti, to je do leta 2003, obenem pa zbrati še tistih 400 podpisov, ki še manjkajo do potrebnega števila 1500. Časa imamo šestdeset dni po dokončnem izreku garantov.

Slovenska skupnost zato vabi, naj podpišejo za referendum, občane-Slovence v obrambo naše zemlje in naših ljudi in tudi vse tiste, ki jim je pri srcu kmečka obdelana zelena površina mestnega okolja, ter sploh vse tiste, ki so proti divjim gradnjam in cementiranju, ki tudi v primeru avtoporta požirajo obdelano zemljo v prid sanjskih megastruktur, ki jih Goričani ne bomo nikoli videli.

PREJELI SMO

Na praznovanju, zlasti pa na zaključnem koncertu v goriški stolnici ob proslavitvi 250. letnice goriške nadškofije, smo pogrešali slovenski zbor, ki bi dodal drugačen značaj celotni prireditvi. Mislim, da je mnogo odličnih slovenskih pevskih sestavov, iz katerih bi lahko organizatorji črpali predstavnika za nastop na prestižnem in zgodovinsko pomembnem večeru. Med publiko je bilo mnogo slovenskih škofov in duhovnikov, na odru pa nobenega našega zbora. Čudi me, da je Cerkev, ki je od vedno pozorna na trojezičnost, tokrat na to pozabila.

SLEDI PODPIS

S 1. STRANI

250 LET

Sledili sta dve izčrpni zgodovinski predavanji. Najprej je prof. Vittorio Peri iz Vatikanske apostolske knjižnice govoril o evropski razsežnosti goriške Cerkev, ki je bila od vsega začetka večnarodnostna. Bila je občutljiva za sožitje in spravo, Cerkev, ki je zgodaj začela uvajati določila Drugega vatikanskega koncila, Cerkev dialoga z Vzhodom in Zahodom, Cerkev različnih ljudstev, ki še danes skupno romajo s svojimi pastirji na njim ljube romarske poti ob italijansko-slovenski meji.

Prof. Sergio Tavano pa je govoril o prehodu od Ogleja do Gorice, Papež Benedikt XIV. je namreč leta 1751 ukinil oglejski patriarhat in leto kasneje ustanovil dve škofiji (goriško in videmsko), ker sta bili s pastoralnega vidika nekako zane-marjeni. Že prvi goriški nadškof je pokazal veliko družbeno in kulturno vitalnost in skrb do svojih vernikov; kjerkoli jih je obiskoval, vedno je govoril v njihovem jeziku. Goriška Cerkev v srcu Evrope je zaradi številnih prisotnih jezikov lahko pravi vzor za vso celino. Lepo

Z leve: goriški nadškof Dino De Antoni, kard. Marco Ce' in videmski nadškof Pietro Brollo (Foto Bumbaca)

bi bilo, ko bi v Gorici drug v drugem videl del samega sebe, saj je vse Goričane oblikovala ista kultura in ista Cerkev, je še povedal prof. Tavano.

ZAHVALNA MAŠA V STOLNICI

Ugledni gostje iz srednje-evropskih Cerkev so si po tem uradnem prvem delu praznovanja ogledali cerkev Sv. Duha na Goriškem gradu, zgodaj popoldne pa so pod vodstvom prof. Giuseppeja Bergaminija obiskali še razstavo škofijskih zakladov v prostorih škofijskega ordinariata. Osrednji trenutek slavlja je gotovo bil svečana zahvalna maša ob 18. uri v mestni stolnici. Somaševanje, ki se ga

je udeležilo več kot dvajset nadškofov in škofov (Slovenijo sta zastopala koprski škof Metod Pirih in pomožni škof Jurij Bizjak) in nad sto duhovnikov, je vodil kard. Marco Ce'. Na koro je mogočno petje zbora S. Ignazio vodil g. Stanko Jericijo, igral je simfonični orkester iz Beljaka. Nekdanji beneški patriarh Ce' je v homiliji spregovoril o zgodovini odrešenja in evangelizaciji. Cerkev je klicana k soočanju s sedanjim trenutkom, je rekel; verniki kot "otroci Velike noči" naj z evangelijsko drznostjo prinašajo sadove miru in ljubezni, srečujejo naj se med sabo, z različnimi ljudstvi in kulturami.

KONCERT V AVDITORIJU
Praznični dan se je končal s koncertom ob 21. uri v avditoriju. V prvih vrstah so med drugimi sedeli - poleg nadškofa Dina De Antonija in msgr. Antona Vitala Bommarca - evropski poslanec Demetrio Volčič, predsednik deželnega sveta Antonio Martini, odbor-nik Ettore Romoli, predsednik pokrajinske uprave Giorgio Brandolin. Prisotne je najprej pozdravil goriški župan Gaetano Valentini; izrazil je svoje zadovoljstvo nad uspehim praznikom, ki naj zaznamuje našo stvarnost. Nadškof je nato podelil predstavnikom dežele, pokrajine, občine in sklada Cassa di risparmio priložnostne medalje v zahvalo za sodelovanje pri uresničitvi jubilejnega slavlja. V imenu vseh se je msgr. De Antoniju zahvalil Martini. Konec praznovanja je bil nato zaupan glasbi. Zbor Vox Julia (vod. Denise Marcuzzi), Coro Polifonico iz Rude (Elisa Ulian) in orkester Opera giocosa del Friuli-Venezia Giulia (dir. Severino Zanerini) so z izbranimi skladbami od oglejske in bizantinske liturgične glasbe prek renesanse in baroka do nemškega romantizma z razkošno zvočnostjo kronali veliki dan.

TISKOVNA KONFERENCA NA JEREMITIŠČU

NOV PRIZIV IN NAJ NAJ NAJ GORIŠKI MLAJ

Jeremitarji nimajo nobenega namena se vdati usodi, ki jim jo piše goriška občinska uprava. Na tiskovni konferenci, ki je bila na Jeremitišču v petek, 19. t.m., so časnikarjem prikazali zadnje novosti in pobude za rešitev zaselka.

NOV PRIZIV. V prvem delu srečanja je odv. Livio Bernot, ki brani šest oškodovanih Jeremitarjev, izčrpno prikazal vsebino zadnjega priziva, ki ga je predstavil Deželnemu upravnemu sodišču; to bo o prizivu razpravljalo 20. junija letos. Odv. Bernot je namreč zahteval takojšnjo zamrznitev postopka razlaščenja, saj mora deželno sodišče vzeti v pretres hude in nesprejemljive zakonske kršitve, do katerih je prišlo pri tem postopku. V četrtek, 18. t.m., je bila na sodišču predhodna razprava, na kateri je torej omenjeni odv. Bernot dosegel odločitev. Bernot je

takoj na začetku podčrtal, da temelji priziv izključno na pravnih aspektih, saj so Jeremitarji v prvi vrsti italijanski državljani; kot take jih je pač obravnaval in branil. Občinska uprava pa skuša javnosti predstaviti zadevo kot politično vprašanje. Omenimo, da je v dokumentu, ki ga je po nalogu goriške občinske uprave vložil odv. Stefano Piccoli, tudi odstavek, ki zbuja naravnost zaprepačenost. Odvetnik namreč spominja, da je pred časom že odpadla uresničitev financarske šole na območju goriškega letališča "tudi in predvsem zaradi nasprotovanja dela slovenske manjšine. Zato poziva sodišče, naj pri likvidaciji stroškov upošteva tudi vse to in "zgodno ukrepa", tako da se v prihodnje ne bi ponavljale podobne pobude. Jeremitarji so omenjeno srhljivo izjavo razumeli kot jasno grožnjo, značilno za čase, o

katerih smo upali, da jih je prah zgodovine že pokril...

Poleg drugih kršitev (slovenski prevodi?) in pomanjkljivosti postopka naravnost pada v oči še to: v dokumentaciji o avtopostajališču, ki jo je na zahtevo odv. Bernota predstavil odv. Piccoli, manjkajo med drugim nekateri pomembni akti. Med temi je tudi amandna, ki spreminja namenskost avtoporta in dopušča celo možnost, da bi se v omenjenih strukturah opravljale trgovske dejavnosti, med katerimi tudi tiste "na drobno". Kje je torej javni interes, ki opravičuje razlastitev zemlje zasebnikov?

NAJNAJNAJ GORIŠKI MLAJ. V teh zadnjih aprilskih dneh pozivajo Jeremitarji društva in vasi na Goriškem (tostran in onstran meje) k lepi in izvirni pobudi. V sodelovanju s Primorskimi novicami, televizijo Vitel, MIP-om in Goriškim muzejem prireajo natečaj, ki bo nagradil "naj mlaj" na osnovi ocen bralcev omenjenih dveh časnikov, najvišji in najlepši tradicionalni mlaj. Ocenjevalno komisijo sestavljajo etnolog Andrej Malnič s kromberškega mu-

zeja, slikar Pavel Medvešček, fotografa Zdenko Vogrič in Rafael Podobnik in arh. Artur Bresciani. Komisija bo prijavljene mlaje ocenjevala od 1. do 5. maja, nakar bo 11. maja ob 19. uri na Jeremitišču sklepna prireditve, na kateri bodo poleg nagrajevanja tudi z diapozitivi predstavljeni najlepši goriški mlaji. Kot je lepo povedal predsednik komisije Malnič, je postavljanje mlaja ena najlepših naših šeg, ki slavi obnavljanje življenja, narave, kult rastja. Obenem je razvijanje starih navad v novem času znak velike vitalnosti vsake krajevne skupnosti. Projekt želi gledati na Goriško brez meje, onkraj meje, na čas, ko meje več ne bo. Pa še to: mlaju ne dajejo lepote le okraske, ampak soudeležnost skupnosti pri njegovi postavitvi. Za informacije: Oskar Pavletič, telefon-ska številka 338 5076534.

Na koncu omenimo še to, da bo Dan družine, ki ga vsako leto prireja Skupnost družin Sončnica, potekal na Jeremitišču v nedeljo, 12. maja. O tem bomo še pisali.

DPD

IZ POLPRETEKLE ZGODOVINE

GORIŠKA POKRAJINSKA UPRAVA IN SLOVENC PO LETU 1951 (2)

REMO DEVETAK

Druge pokrajinske volitve so bile 16.1.1956. Na listi SDZ, ki je prejela 3.047 glasov, je bil izvoljen dr. Avgust Šfilič, ki je leto kasneje mesto odstopil dr. Andreju Makucu.

Vodstvo Demokratične fronte pa je pri izbiri lastnih političnih smernic imelo težave, ni ji uspelo ustanoviti samostojnega odseka Neodvisne socialistične zveze (kot v Trstu). Na občinskih oz. pokrajinskih volitvah so se v zadnjem trenutku predstavili z

imenom lista Naprednih Slovencev (LNS). Na pokrajinski listi pa so nastopili samo v štirih volilnih okrožjih: Gorica I., Gradišče, Koprivno in Sredipolje in zbrali 1.756 glasov; izvoljen je bil Miladin Černe, v ostalih (dvanajstih okrožjih) so njeni volilci podprli komunistično partijo in Socialistično stranko, pa tudi Slovensko demokratsko zvezo. Na teh volitvah kot tudi na občinskih, so napredni Slovenci nastopili s samostojnimi listami.

Tretje volitve so potekale 28. maja 1961. Takrat je Slovenska

lista (SDZ) prvič v zgodovini postavila slovenske propagandne lepake z lipovo vejico v vseh volilnih okrožjih goriške pokrajine od Gorice vse do Gradeža. Kljub temu je dobila 50 glasov manj kot leta 1956. Zbrala jih je 2.957, izvoljen je bil še Andrej Makuc. Vodstvo Slovenske levčarske samostojne politične organizacije DFSI (Demokratska fronta Slovencev) na Goriškem, ki je bila namreč razpuščena v letu 1955, je sledilo nasvetu, kot razberemo v raziskavi Zgodovinske okoliščine in povojne volitve na Tržaškem in Goriškem, Karla Devetaka (Slori 1990). "Organizacija se je umaknila iz politične tekme, njeni člani pa so se odločili, kot je svetoval Boris Kraigher, da vstopijo v levčarske stranke, predvsem v Komunistično partijo in Socialistično stranko". S svojimi kandidati so

nastopili na omenjenih listah, izvoljeni so bili: na listi KPI Marija Selč (Seli) in Ivo Marinčič na PSI.

Na četrth volitvah z dne 13.6.1965 na listi KPI partija ni izvolila nobenega Slovenca, na listi PSI je bil izvoljen Marko Waltrisch. Slovenska stranka SDZ prejela 3.112 glasov je bil izvoljen Martin Kranner. Primorski dnevnik je 15.6.1965 zapisal, glede kandidata Lipove vejice prof. Krannerja, da je bilo v občini So-vodnje oddanih okoli 70 belih glasovnic. Citiram dobesedno, za katero skupino naj bi šlo: "gre za pripadnike SKSZ (Slovenske krščanske socialne zveze (op. pisca: Verjetno somišljenikom okoli Novega lista), ki so bili nezadovoljni z odločitvijo vodstva SDZ v Gorici, ki jim je vsililo tega kandidata, ne da bi jih prej vprašalo za nasvet.

DALJE

DOBERDOBSKO IN GORIŠKO RAVNATELJSTVO / BRALNA OLIMPIADA

PRAZNIČEN DAN ZA MARLJIVE BRALKE IN BRALCE

IVA KORŠIČ

Bralni maraton šolarjev iz doberdobskega in goriškega ravnateljstva je imel svoj praznični epilog v petek, 19. t.m., ko se je v Kulturnem domu zbralo 357 otrok s svojimi učitelji-mentorji, da bi kronali celoletno prebiranje knjig slovenskih otroških piscev, ki je imelo namen približati učencem našo bogato literaturo in jih tudi temeljito pripraviti na peto Bralno olimpiado. Le-ta je potekala po že ustaljenih tirnicah v tednu pred velikonočnimi počitnicami in se končala v prvih dneh po njih. Nakar se je začelo nehalno delo ocenjevalne komisije - letos so jo sestavljali Nataša Paulin, Sonja Božič, Nadja Slokar in Igor Devetak -, ki so morali preveriti, v kolikem času so učenci pravilno odgovorili na vprašanja bralnega kviza, in oceniti, kateri spisi so napisani najbolj izvirno in obarvani z najbogatejšo domišljijo.

Na vztrajni klic najboljših prijateljev, knjig, so se letos oglašile vse šole, čeprav sodelovanje na olimpiadi ni bilo obvezno. Da so se otroci z veseljem pripravljali nanjo, je bilo razvidno iz navdušenosti, ki se je razlila po vsej dvorani, ko se je ob zvokih poskočne glasbe pojavila med učenci knjižna dama (čudovita učiteljica-igralka Majda Zavadlav, ki zna vselej ustvariti pravo vzdušje!) s svojim neločljivim kovčkom, polnim knjig, z rožnatim klobučkom in dežničkom v rokah. Po rokovanju z uglednimi gostji, ravnateljicami Mirko Brajnik in Vero Caharija ter pedagoško svetovalko Ministrstva za šolstvo Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu prof. Andrejo Duhovnik Antonij je letošnjemu častnemu gostu,

FOTO BUMBACA

pesniku, pisatelju in igralcu Andreju Rozmanu - Rozi, čigar pesmice so učencem ožarjale zimske dni, poklonila šop rožnatih balončkov. Ko so mlada grla v dvorani odpela Rozmanovo pesmico o tujlunu Nobbiju, je dama predala besedo gostu, ki se je po prvem, malce za držanem nastopu sprostil in privlačno podal mnogo pesmic in ugank iz svojega zajetnega gradiva. Učenci so glasno ugrabili odgovore in ugankarske zanke večkrat prav hitro razvozlati. Vsi skupaj so tudi s topotanjem in ploskanjem pokazali, kako vzleteli raketa.

Ko sta stopili na oder Nataša Paulin in Sonja Božič, se je začel slovesni del nagajevanja. Paulinova je pohvalila vse učence, ker so se izkazali kot pridni ljubitelji knjig in natančni izpolnjevalci vprašalnikov. Spodbudne besede je namenila tudi tistim, ki so ostali brez nagrad.

V bralnem kvizu so najvišje stopničke dosegli: 1. r.: 1. Alesia Fantini; 2. Gioia Innocenti; 3. Jasna Leban; vse iz OŠ O. Župančič (Gorica); 2. r.: 1. Ivan Rustja OŠ F. Erjavec (Štandrež); 2. Debora Marson; 3. Gaja

Tomsic; obe iz OŠ P. Butkovič (Sovodnje); 3. r.: 1. Damjan Klanjšček OŠ J. Abram (Pevma); 2. Giada Giuntoli OŠ P. Voranc (Doberdob); Martina Plazotta OŠ F. Erjavec; 4. r.: Alex Devetak OŠ F. Erjavec; Lara Cernic OŠ Romjan; 3. Michela Manfreda OŠ F. Erjavec; 5. r.: 1. Piero Donnini; 2. Silvia Fumis; Lucrezia Bogaro; vsi trije iz OŠ Romjan.

Komisija je prebrala tudi 108 imen učencev, ki so pravilno odgovorili na zastavljena vprašanja, a jim je presneti tiran čas odžrl nagrado.

Za najboljši spis so bili nagajeni: 2. r.: 1. ex aequo: Debora Marson OŠ P. Butkovič, Jana Croselli OŠ P. Voranc; 2. Aleksija Atonič; 3. Gaja Tomsic; obe iz OŠ P. Butkovič; 3. r.: 1. Julija Kodric OŠ J. Abram; 2. Luca Dellisanti OŠ F. Erjavec; 3. Nataša Pahor OŠ J. Abram; 4. r.: ex aequo: Carlotta Tomsic OŠ P. Butkovič, Nina Grudina OŠ O. Župančič; 2. Nika Bagon OŠ P. Butkovič; 3. Matija Fajt OŠ O. Župančič; 5. r.: 1. Simon Peter Leban OŠ O. Župančič; 2. Michele Schincariol OŠ F. Erjavec; 3. Maria Be-

atrice Orlando OŠ P. Voranc.

Nagrado za najbolj izvirno vsebino so prejeli: 2. r.: Sara Cossutta OŠ O. Župančič; 3. r.: Damjan Klanjšček OŠ J. Abram; 4. r.: Matia Ferletic OŠ P. Voranc; 5. r.: Matej Dornik OŠ O. Župančič.

Z najboljšim jezikom so se izkazali: 2. r.: Mateja Petejan OŠ P. Butkovič; 3. r. Sara Komjanc OŠ J. Abram; 4. r. Veronika Srebrnič OŠ L. Zorzut (Plesivo); 5. r.: Andrej Brešan OŠ A. Gradnik (Števerjan). Prvovrščene spise je živahno prebrala knjižna dama, ki se je vsem zahvalila za sodelovanje, učiteljicam za trud, ki so ga vložile pri urejanju bralnega načrta; tudi tokrat se je le-ta izkazal kot zelo spodbudna pobuda za domače branje.

Knjižne nagrade je pomagal razdeljevati gost Rozman, Potujoča dama pa je predstavnikom razredov izročila bralne značke; učenci jih bodo prejeli ob koncu šolskega leta na posameznih šolah.

Preden se je knjižna dama poslovila z odra, ki sta ga za to priložnost okusno opremila učiteljica-umetnika Danila Komjanc in Silvan Bevcar, je z žrebanjem osrečila s knjižnim darom še 25 učencev. Pesmica Dežela branija, ki je že postala himna Bralne olimpiade, je zazvenela kot lep sklep bralnega tekmovanja, pri katerem sta letos dobila primeren prednostni poudarek prijateljski stik in združevalni trenutek vrstnikov iz različnih šol.

V spodnji dvorani Kulturnega doma so bile na ogled risbiče prvošolčkov, ki svoje domišljije niso mogli še sprostiti pisno, a so jo zelo živahno izrazili likovno pod naslovi Ovčka spi in sanja, Nobbi in jaz ter Krava in Mihec.

DAROV

ZA CERKEV v Gabrjah: L.Š.F. za cvetje 15,00; Karla Malič Menis ob sinovi poroki 100,00 E.

ČESTITKE

Združenje rdečih pevskih zborov Gorica čestita svoji odbornici Nadji in možu Jožkotu ob rojstvu male Petre.

Luki in Lari Feri se je pridružila Petra. Z Nadjo in Jožkotom se veselimo tudi nono in nona, stric in dve teti iz Rupe.

SPOMINJAMO SE

Ob peti obletnici smrti Igorja Paulina se ga s hvaležnostjo spominjajo štandreški pevci cerkvenega zbora ter člani PD Štandrež.

OBVESTILA

V PRIMORSKEM dramskem gledališču v Novi Gorici bo v četrtek, 25., in v petek, 26. t.m., gostovalo gledališče ATELJE 212 iz Beograda s predstavama Leda in Čudež v Šarganu, obe v režiji Dejana Mijača.

SKRD JADRO in ženski pevski zbor iz Ronk vabita na tradicionalno spomladansko romanje/izlet po Notranjski in Dolenjski, ki bo v nedeljo, 12. maja 2002. Informacije pri gospe Slavi, tel. 0481 483136.

SOŽALJE

Prosvetno društvo Podgora izreka iskreno sožalje družini Kustrin in Flospergher ob izgubi dragega moža, očeta, brata in strica Stanka.

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti in sekcija SSK iz Podgore se klanjata spominu na Stanka Kuštrina, velikega narodnjaka in uglednega domačina, ki je v vsem svojem življenju pokazal izreden čut in napor za ohranitev slovenskega značaja Podgore. Stanko je bil do zadnjega priča tega, kako mora slovenski človek kljubovati asimilaciji in brezbriznosti. Družini in sorodnikom naše iskreno in občuteno sožalje.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ PRIREJA FOTOGRAFSKI NATEČAJ

Prosvetno društvo Štandrež prireja v Štandrežu v okviru Praznika Špargljev fotografski natečaj z naslednjimi pravili:

1. Tema: Otroci.
2. Tehnika: črnobela ali barvana.
3. Format fotografij: min 18 x 24 cm, max 30 x 40 cm.
4. Udeleženci naj predstavijo tri fotografije.
5. Natečaja se lahko udeleži vsakdo.
6. Udeleženci naj oddajo izdelke v četrtek, 16. maja 2002, med 19. in 21. uro na prireditvenem prostoru na trgu sv. Andreja 1 v Štandrežu pri Gorici.
7. Fotografije naj udeleženci predstavijo v zaprti kuverti. Poleg fotografij naj bodo v kuverti zapisani osebni podatki, naslov in telefonska številka avtorja.
8. Posebna komisija bo ocenila dela in sestavila lestvico.
9. Prvi trije uvrščeni bodo dobili priznanje.
10. Nagajevanje bo v nedeljo, 26. maja, ob 19. uri na prireditvenem prostoru. V primeru slabega vremena bo nagajevanje potekalo v župnijski dvorani.
11. Dela bodo razstavljena v prostorih župnijske dvorane.
12. Prireditelji bodo vrnilo fotografije po zaključku Praznika špargljev.
13. Odgovoren za natečaj je David Vižintin, telefon 0481 21332 (od 18.30 do 20.30).

Srečnim staršem Nadji in Jožkotu ter Luki in Lari se je pridružila

PETRA

Mnogo veselih in lepih dni jim želijo
MPZ, OPZ ŠTMAVER
in KD SABOTIN

PRAZNIK PETJA IN PRIJETNE DRUŽBE

PRIMORSKA POJE V ŠTANDREŽU

V soorganizaciji Prosvetnega društva Štandrež je v petek, 19. aprila, potekala Primorska poje v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Nastopilo je sedem zborov: MePZ Angelski spev z Otlice (vodi Katarina Čibej), mešani mladinski Quo vadis z Razdrtega (vodi Nastja Belcer Premrl), vokalna skupina Ročinj (vodi Mojca Jerončič), MoPZ Šempeter (vodi Albin

PREDSTAVITEV PUBLIKACIJE "GORIZA 1001-2001" V ŠTANDREŽU

Slovenska konzulta pri goriški občini bo v sodelovanju s štandreškim rajonskim svetom in obeh kulturnih društev Štandrež in Oton Župančič predstavila v Štandrežu publikacijo Goriza 1001-2001 s podnaslovom Slovenci v Gorici. Predstavitve bo v četrtek, 9. maja, ob 20.45 v župnijski dvorani Anton Gregorčič. Vabljeni!

Kogoj), MoPZ Justin Kogoj iz Dolenje Trebuše (vodi Branko Jan), MoPZ Fran Venturini od Domja (vodi Ivan Tavčar) in MoPZ Slavina (vodi Janez Gostiša). Številne poslušalce sta navdušila zbor z mladimi pevci Quo vadis in Slavina. Pozdravni nagovor je imel Silvan Zavadlav, ki je izpostavil pomembnost zborovskega petja in pozval mladino, naj se za nekaj ur tedensko odpove računalniku in televiziji in naj te ure bolje izkoristi za pevske vaje in nastope. Zaustavil se je tudi pri repertoarni politiki zborov in priporočil izbiranje med manj znanimi skladbami. Program so povezovala Chiara Mucci in Tanja Hoban. Po nastopu sta v spodnjih prostorih župnijskega doma sledili zakuska in družabnost. Mladi pevci so se dalj časa zadržali in njihovo petje se je po Štandrežu razlegalo pozno v noč.

V PETEK, 26. APRILA, OB 20.30 V STOLNICI

SCGV KOMEL: EXULTATE

V nizu letošnjih Srečanj z glasbo bomo lahko v petek, 26. t.m., poslušali doberdobski zbor Hrast, ki bo pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča predstavil zanimiv program duhovnih pesmi iz različnih obdobij, od renesanse do današnjih dni. Poleg našega Gallusa in sodobnikov Merkuja in Jericija so na sporedu poznani skladatelji kot Mendelssohn, Rahmaninov, Poulenc, Thompson, Busto idr. Vsebinsko se program navezuje na znani psalm Exultate, jubilate, ki je vesela izpoved Velike noči. Organizator center Komel v sodelovanju s KC Lojze Bratuž pa je obenem

koncert posvetil 250-letnici goriške nadškofije, ki poteka prav v tem času. Koncert bo v goriški stolnici ob 20.30.

V PODNANOSU VEČINA ZAMEJSKIH ZBOROV

Letos se je Primorska poje ustavila tudi v Podnanosu, kjer so lepo obnovili osnovno šolo, ki je v nedeljo, 21. t.m., sprejela pevsko karavano. Nastop pa je potekal v bližnjem kulturnem domu. V Podnanosu je nastopilo največ zamejskih zborov, ki so oblikovali lep popoldanski koncert. Tržaško je zastopal ŽePZ Ivan Grbec (vodi Mirjana Gvo-

zdenac), iz Goriške pa so nastopili kar trije zbori. Najprej se je predstavil MePZ Rupa-Peč pod vodstvom Zdravka Klanjščka, sledil je nastop MePZ Štandrež, ki je pod taktirko Davida Banelija odpel daljši program. Revijo v Podnanosu je sklenil MoPZ Mirko Filej, ki ga vodi Zdravko Klanjšček. Zamejski zbori so se lepo predstavili in številni zadovoljni poslušalci so jih nagradili z dolgim ploskanjem.

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA-PEČ

prireja v Rupi

PRAZNIK FRTALJE

PROGRAM:

28. APRILA OB 16.30

- Nastop združenega mešanega pevskega zbora Rdeča zvezda iz Saleša in dekljskega zbora Devin
- Tekmovanje v cvrtju najboljših frtaljev
- Ples z ansambлом Zamejski kvintet

1. MAJA OB 16.30

- Nastop pevske skupine Akord iz Podgore
- Priložnostni govornik: časnikar Jurij Paljk
- Nastop dramske skupine iz Štandreža z veseloigro Tata vse ve
- Ples z ansambлом Happy Day.

Deloval bo dobro založen bife z raznimi specialitetami na žaru, tipično frtaljo in domačim vinom.

ZADRŽNA BANKA DOBERDOB IN SOVODNJE

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

PD ŠTANDREŽ, ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA
in RAJONSKI SVET ŠTANDREŽ

vabijo na

KONCERT KOMORNEGA ZBORA GALLUS IZ KRANJA

ZBOROVODJA prof. Angela Tomanič

Župnijska cerkev v Štandrežu, nedelja, 5. maja 2002.

Ob 10.30 peta maša, ob 17. uri koncert

BENEŠKA SLOVENIJA

ROBERTO DAPIT / ZANIMIVA RAZISKAVA

KANADA

OBČNI ZBOR

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES

FRANCE HABJAN

Dne 13. aprila je imel v Torontu Kanadski slovenski kongres svoj 12. redni letni občni zbor, ki je bil tokrat v glavnem namenjen predvsem notranji prenovitvi ne samo KSK, ampak celotni svetovni kongresni organizaciji. Glavni odbor je odlično pripravil program zbora in ponudil prisotnim članom in gostom lepo urejen dnevni red občnega zbora.

Letošnjega občnega zbora se je udeležil odpravnik poslov slovenskega veleposlanstva g. Jože Poličar, generalni častni konzul g. Jože Slobodnik, predsednik Svetovnega slovenskega kongresa dr. Boris Pleskovič in predstavniki cerkvenih občeštev in slovenskih družbenih organizacij. Oba predstavnika slovenskih oblasti G. Jože Poličar ter g. Jože Slobodnik sta prijateljsko nagovorila prisotne in zaželela še nadaljnje uspešno delo KSK. Po otvoritvenem pozdravu načelnika sveta KSK Karla Vegelja, je sledilo poročilo predsednika Franceta Riharja, ki je član seznani o obširnem opravljenem delu in da KSK poleg svojih programov, kot so: cenzus, spomenice kanadskim oblastem glede vstopa Slovenije v Nato, prispevek predloga KSK parlamentarni komisiji za Slovence po svetu in v zamejstvu, vzdrževanje spletne strani na internetu, o organizaciji koncerta baritonista Marka Finka in potem, sodelovanje pri slovenskih skupnih nastopih (Slovenski kulturni praznik in Slovenski dan) ter dejavno sodelovanje pri Glasilu kanadskih Slovencev in slovenskem radiu. Stane Kranjc je nato podal blagajniško poročilo.

Po poročilu nadzornega odbora g. Valentina Batiča je predsednik komisije za odnose s kanadskimi oblastmi Stane Kranjc poročal o cenzusu 2001. Povedal je, da se je njegova komisija zelo prizadevala obvestiti vse slovenske organizacije in različne skupnosti po vsej Kanadi. Organizacija je zahtevala obilico dela in z njo vred so bili združeni tudi precejšnji finančni stroški. Državno tajništvo za Slovence po svetu in v zamejstvu je pokazalo precejšnje razumevanje za ta projekt in ga tudi finančno podprlo. Tukaj gre vsa zahvala ga. Magdalenii Tovornik, s katero je KSK že leta 1991 ob ustanovitvi SSK vzpostavil prijateljske odnose. Stane Kranjc je tudi poročal o prizadevanju KSK pri kanadski vladi glede vstopa Slovenije v Nato.

Dr. Janez Vintar je predstavil znanstvenim pristopom zgodovinsko delo *Naseljavanje Slovencev med dvema vojnama (1918-1940)*, ki bo v bližnji prihodnosti objavljeno. Vintarjevo delo je obširno dokumentirano in obogateno s slikami.

Slavostni govornik je bil letos predsednik SSK dr. Pleskovič, ki je zelo pregledno predstavil delo osrednje kongresne organizacije. Dotaknil se je vprašanja prostorov osrednje kongresne organizacije, o organizaciji svetovnih srečanj slovenskih znanstvenikov in

gospodarstvenikov, potem govoril o odnosih SSK s slovenskimi oblastmi in se tudi dotaknil perečega vprašanja vračanja Slovencev v domovino. V nadaljevanju je poudaril, da je SSK ena vodilnih slovenskih civilnih organizacij, ki ni bila potrebna samo ob času slovenskega osamosvajanja, ampak more tudi danes ponuditi Sloveniji sodelovanje pri reševanju vprašanj slovenskega skupnega kulturnega prostora, predvsem pa pri prizadevanju ohranjanja slovenstva po svetu.

Tajnik dr. France Habjan je po predsednikovem govoru posredoval članom dvoje predlogov, katere je odbor na zadnjih dveh sejah programsko oblikoval, in sicer o vračanju Slovencev v domovino in o vprašanju kongresnih prostorov v Ljubljani. Ko to poročilo pišemo, smo zvedeli, da je vprašanje prostorov rešeno po prizadevanju zunanjega ministrstva.

V zvezi z vračanjem se je tajnik dotaknil tudi Resolucije, katero je pripravila parlamentarna komisija za Slovence po svetu in v zamejstvu in katero je Državni zbor Republike Slovenije tudi z veliko večino izglasoval. Predvsem se je dotaknil člena 4/5 Resolucije, ki govori o vračanju, o državljanstvu in statusu Slovencev brez slovenskega državljanstva. Čeprav parlament še ni izdelal dokončnega normativnega okvirja o posebnem statusu, je KSK v jeseni 2001 poslal parlamentarni komisiji pismo, v katerem je nakazal nujno potrebo po uresničitvi tega statusa.

Glede vračanja je tajnik poudaril, da je vračanje zadeva vseh Slovencev, saj bi njihova vrnitev gospodarsko, kulturno in biološko obogatila slovenski narod. Dr. F. Habjan je naslovil na vse konference SSK, naj družno sodelujejo pri tem potrebnem projektu. Občni zbor je soglasno sprejel predloženi predlog odbora, zato bo Kanadski slovenski kongres oblikoval poseben odbor, ki bi izvedel finančno zbirko za vračajoče argentinske rojake po slovenskih skupinah od Vancouverja do Montreala.

Ga. Milena Soršak je poročala o dobrodelnem namenu in delu Sklada Viktorija.

V novem odboru bodo sledeči člani: prof. Jerry Ponikvar, dr. France Habjan, Tjaša Škof, Karl Vegelj, France Rihar, Stane Kranjc, Jože Kastelic, rev. Valentin Batič, Ciril Soršak, Ludvik Stajan, dr. Anton Kačnik, France Osredkar, dr. Srečko Pregelj, Jožica Vegelj, dr. Janez Vintar.

Občni zbor je zaključil Ribniški oktet, ki je zapel štiri pesmi.

Občni zbor je vodil dr. Anton Kačnik, in ob koncu zbora vse povabil na okusen prigrizek. Takoj po občnem zboru se je sestel s predsednikom dr. Pleskovičem odbor KSK in so družno sklenili, da je poživitev konferenc nujna in naj se konference pridružijo predlogu KSK o vračanju Slovencev.

V našem časopisu smo že poročali o zelo občutenem kulturnem večeru v Teru, ko so marca meseca predstavili domačinom in javnosti dragoceno strokovno raziskavo, za katero je poskrbel profesor Roberto Dapit, ki ga vsi poznamo kot izvrstnega poznavalca rezijanske doline in njenih ljudi.

Tokrat se je furlanski raziskovalec, ki se je odlično naučil slovenskega jezika in beneških narečij, poglobil v Tersko dolino ter preučil primke in hišna imena v občini Bardo.

Pobudo je omogočila domača občina, ki je potrebno finančno podporo črpala iz deželnega zakona, in je tako nastala zajetna in nadvse dragocena publikacija, ki zajema 250 strani ter je lahko berljiva za vsakogar, saj jo lahko listamo ali se vanjo poglobimo na več načinov. V predgovoru župan Claudio Noacco, ki je sam sodeloval na predstavitvi, priznava, da je načrt za publikacijo imela že prejšnja uprava, to pomeni, da jo je njegova le izpeljala, ob tem pa odločno poudarja, da je delo zanimivo in predvsem dragoceno, saj se v njem lahko domačini poiščejo in razčistijo, vsi ljubitelji Terske doline in slovenske Benečije pa lahko globlje spoznajo to nadvse bogato in krasno zemljo ter njene ljudi.

Publikacija, ki jo je avtor poklonil staršem, je kot rečeno

strokovno izvedena. O nameranih študijah nam spregovori sam avtor, ko pove, da si v teh straneh prizadeva predvsem dokumentirati in na tak način tudi ohraniti kulturno bogastvo kraja skozi zrcalo imen, ki jih je spoznal in zbral na podlagi pisnih in ustnih pričevanj. Dokumenti segajo daleč v zgodovino, in sicer vse do 14. stoletja, kar pomeni, da zajema študija kar nekaj stoletij zgodovine in ljudskega izročila. V nadaljevanju nam avtor spregovori o splošni sliki antroponimov danega teritorija, piše o virih, na katerih je gradil svoje delo, in zajema, kot rečeno, pisno in ustno izročilo ter v krajšem poglavju tudi piše o tem, kako je uredil svoje delo in predstavi načela, ki se jih je držal pri organizaciji vseh teh informacij v skupno celoto. Pri dvajseti strani se tako uvodni del knjige zaključuje in pred nami se vrstijo desetine strani s hišnimi imeni in priimki, ki so prisotni v gornji Terski dolini. Za vsakega od le-teh dobimo vrsto informacij, in sicer od splošne predstavitve do kraja, kjer je razširen, njegovega pomena, zanimivosti ipd.

Ob končni bibliografiji, kot se spodobi za strokovno študijo, so natisnjene tudi imena ustnih virov, ki se jih je avtor posluževal, in sicer navadnih ljudi, ki so raziskovalcu zaupali svoje znanje. Zadnji del publikacije bogatijo še nadvse zanimive stare črno-bele fotografije, ki nam ponujajo še jasnejši vpogled v občino in njene ljudi.

ER

PRAZNIK ZAVETNIKA V BARDU

V nedeljo, 21. t.m., so v Bardu v Terski dolini praznovali župnijskega zavetnika sv. Jurija. Ob tej priložnosti je med terske rojake prišel v goste zbor Jacobus Gallus iz Trsta, ki je pod vodstvom Janka Bana oblikoval sveto mašo. Gostovanje v Bardu je bilo za tržaške pevce tudi priložnost, da si ogledajo zanimivosti Terske doline, kar so storili v spremstvu prof. Viljema Černa in prof. Pavleta Merkuja. Več o tem prihodnjič.

GLOSA JURIJ PALJK

O ČASNIKARJIH

Se pravi, da bi tokrat morali napisati in reči nekaj o sebi in svojih vrstnikih, se pravi o nas, ki pišemo za časopise, ki delamo torej na področju sredstev obveščanja. Nekateri nas imajo za novinarje, drugi sebe imenujemo s starim, danes na žalost ne več dosti rabljenim izrazom časnikarji, spet tretji pa nam pravijo, da smo tisti, ki delamo za medije. Pod tujo besedo mediji, ki se je tudi v slovenskem jeziku udomačila in se zato vseprek ter včasih tudi brez pravega razloga uporablja, razumemo sredstva obveščanja in to na različnih ravneh in seveda z različnimi sredstvi. Vemo, da so danes tako imenovani elektronski mediji in med njimi seveda na prvem mestu televizija, izjemnega pomena, pa čeprav seveda ne moremo še zatrditi, da tudi časopisi danes nimajo več nobene veljave, ker to preprosto ne bi bilo res. Pa tudi brez oklevanja bomo zapisali, da danes časopisi in revije nimajo več tistega uglednega mesta, kot tudi ne prvenstvene vloge, kakršno so še do nedavnega imeli.

In tudi mi, časnikarji, smo se spremenili.

Morda lahko zato že takoj v začetku našega zapisa povemo, da se s kančkom nostalgije spominjamo časov, ko je še veljala trditve enega od očetov italijanskega časnikarskega poklica, ki je trdil, "da je opravljati delo časnikarja vseeno boljše, kot pa delati!" Pa se minuli časov ne spominjamo z nostalgijo zato, ker bi

takrat časnikarjem ne bilo treba delati, ampak zato, ker s(m)o časnikarji še pred nekaj leti imeli več časa in tudi možnosti za vsakodnevni stik z ljudmi. Preprosto povedano: naše delo se je korenito spremenilo in k temu je gotovo pripomogel računalnik, saj je časnikar postal tudi grafični oblikovalec ali skoraj. Tako danes časnikarji dobesedno sami naredimo časnik, ga tudi grafično oblikujemo v uredništvu, kar seveda pomeni ure in ure sedenja za računalniškim zaslonom in pomeni obenem tudi izgubo neposrednega stika z ljudmi, bralci torej.

Še to časnikarji pošteno povemo: danes se večina dela in komuniciranja z ljudmi pri časopisu žal opravlja preko telefona, telefaksa in vse več tudi preko interneta, se pravi preko elektronske pošte, ki bo v dohodnem in niti ne tako dolgem času dobesedno uničila običajno pošto, če pa ne že popolnoma uničila, jo bo v veliki meri zamenjala. Običajnim telefonskim pogovorom dodajte še tiste preko prenosnih telefonov, tem še kratka pisna sporočila po prenosnih telefonih (tako imenovana SMS sporočila) in še kaj in slika bo precej popolna. No, ja, ko smo že pri sliki in fotografiji, povemo še to, da danes tudi večino fotografskega gradiva dobivamo po elektronski pošti, kar je spet podatek

zase, ki govori o tem, da tudi fotografa ne vidimo skorajda več, ampak se z njim pogovarjamo samo še po telefonu....

Napisali smo, da imamo žal zelo malo časa za neposreden stik z ljudmi, našimi bralci torej, kar je res. K vse večji zadolžitvi in zaposlenosti v uredništvu, sedenju pred računalnikom in ob telefonu ter telefaksu, nas seveda sili tudi znamenita "sinergija tržišča", kot se slikovito imenuje zelo preprosto dejstvo, da je v vsakem uredništvu vse manj ljudi, ki morajo opravljati isto delo, ki so ga pred leti opravljali v večjem številu. Še to dodajmo, da se navadno k temu pridra še stavek, "da je danes pač tak trend!", kjer se s tujko "trend" skuša polepsati tisti odvisni stavek, ki manjka, a zanj vsi vemo, da neizbežno obstaja in ga bomo zato tokrat zapisali brez nepotrebnega ovinkarjenja: "Jutri pa vas bo še manj!" To imenujejo tudi "racionalizacija individualnih storitev", kar v preprosti besedah pomeni, da mora časnikar napraviti danes tisto, kar so včasih naredili dva ali trije. Seveda smo tako postali hitrejši, "bolj ažurni", kot bi lahko lepo po slovensko rekli.

Pa se mi vseeno ne zdi, da smo na hitri poti v našo sedanost veliko pridobili, pravzaprav sem mnenja, da smo ogromno izgubili, predvsem za-

OD 22. DO 27. T.M.

SLOVENSKA KNJIGA ZA KANALSKO DOLINO

V sklopu *Dneva knjige*, ki bo v Sloveniji stekel v torek, 23. aprila, in za katerega skrbi Društvo slovenskih pisateljev, prirejajo tudi dragoceno pobudo Podarimo knjigo, v organizaciji občine Škofja Loka in Knjižnice Ivana Tavčarja iz istoimenskega kraja. Zanimivost letošnje izvedbe je v tem, da bo namenila svojo pozornost slovenski skupnosti, ki živi v Kanalski dolini, to pomeni, da bodo od 22. do 27. aprila zbirali knjige, ki jih bodo nato poklonili slovenskim organizacijam oz. knjižnici, ki deluje na tem predelu našega zamejstva. Pobudo prirejajo že vrsto let, v zadnjih letih pa so zajetne knjižne darove namenili občini Sovodnje ob Soči ter dvojezičnemu šolskemu središču v Špetru.

Glede omenjene iniciative velja še poudariti, da so namenili pozornost slovenskim organizacijam iz tega območja predvsem na podlagi podatkov in informacij, ki jim prihajajo iz Kanalske doline oziroma o slovenski prisotnosti ter aktivnosti njenih članov pri vsakdanjem kulturnem in družbenem delovanju. V neki meri gre torej tudi za poklon delu tamkajšnjih prosvetnih delavcev, ki si prizadevajo, da bi slovenski jezik in kultura preživele in se ohranila v večjezičnem okolju Tromeje.

to, ker smo izgubili osebni stik z ljudmi ali skoraj. Sicer je res, da še nekaj poskušamo, da se včasih še srečujemo s kom, a pravega stika z našimi bralci in seveda z resničnim svetom zares nimamo več, in to zato, ker nimamo več resničnega časa za srečevanja z njimi in tudi zato ne, ker danes vsi vse preveč "komuniciramo", namesto da bi se pogovarjali. Namesto da bi hodili na prireditve, hodimo na tiskovne konference, namesto da bi se pogovarjali, "telefoniramo" naokrog in "mejlamo", da je vselej... Pa nikar se ne hudajte name, drage bralke in bralci, če sem uporabil izraz "mejlati" za elektronsko pošto, a tako je: tudi sam se počasi le moram prilagoditi današnjemu času. In se mi konec koncev danes zares zdi, da se samo nekaj prilagajam, da se vedno nečemu prilagajam v življenju, namesto da bi jaz živel svoje življenje. Razložim: naučil sem se pisati, kasneje sem se priučil tipkanju, ki sem ga zapustil, ko sem moral s pisalnega stroja presedlati na računalnik... in tako v nedogled.

In zato se včasih zares sprašujem, kam gremo z našimi časniki in našim delom. To, da nas vedno manj ljudi bere, je seveda žalostno, razumljivo zato, ker danes vsi manj berejo, a berete nas, drage naše bralke in bralci, manj tudi zato, ker nas ni več med vami in se zato na žalost ne pogovarjamo več z vami.

OVADBA ZOPER SKRUNILCA KRIŽA V KRAJINSKEM PARKU V STRUNJANU

VELIKA KRIZA V ARGENTINI

ZADNJA UGIBANJA O KANDIDATIH ZA NOVEGA PREDSEDNIKA

MARJAN DROBEŽ

Medtem ko vplivni politiki in drugi gostje iz zahodnih držav, zlasti tistih, ki so člani UE oz. zveze Nato, obiskujejo Slovenijo in jo vzpodbujajo za vstop v obe povezavi, se politika posveča tudi drugim vprašanjem. Kar zadeva obiske, sta bila v prejšnjih dneh najpomembnejša tuja gosta, predsednica Latvije Vaira Vike-Freiberga in predsednik evropskega parlamenta Pat Cox. V pogovorih s predsednikom Milanom Kučanom in z drugimi slovenskimi predstavniki sta izrekli veliko pohval Sloveniji, ki niso bile zgolj vladnostne fraze, kakršne so običajne v mednarodni diplomaciji. Njune izjave so namreč izhajale iz dejanskih razmer v Latviji, državah EU in v Sloveniji. Latvijka predsednica je, denimo, dejala, "da je zadovoljna, ker sta obe državi partnerki in zaveznici v zgodovinskem letu 2002, v katerem se bo, če bo vse potekalo dobro, radikalno spremenil zemljevid Evrope. Slovenija nam je lahko za zgled, kaj je mogoče doseči z dobrim upravljanjem in podporo prebivalstva izbrani usmeritvi. Obe državi sta se morali boriti proti težavni preteklosti in menim, da smo se izkazali, ko smo se lotili izzivov sodobnega sveta". Predsednik evropskega parlamenta, Pat Cox, pa je v pogovoru za časnik *Delo* povedal, "da bo parlament o sprejemu novih članic v EU razpravljal meseca novembra, novih članic pa bi

lahko bilo deset, kar predlaga tudi evropska komisija. V vsakem primeru mislim, da se Sloveniji ni treba bati, da ne bi bila med prvimi novimi članicami EU."

Za politično in psihološko uveljavljanje Slovenije v njeni strategiji za vstop v EU je bila pomembna izvolitev Lojzeta Peterleta v predsedstvo konvencije, to je organa, ki obravnava prihodnost Evrope. Zanj so lobbirali politični prijatelji iz Evropske ljudske stranke (EPP). V konvenciji bo zastopal vse države kandidatke za sprejem v EU, ki bodo prek njega v predsedstvu predstavljale ideje in zamisli o prihodnji podobi evropske povezave. Lojze Peterle (sicer predsednik komisije za evropske zadeve, v državnem zboru) je svojo izvolitev označil za "veliko čast, ki pomeni tudi priznanje Sloveniji".

Vtem ko so premier in posamezni ministri zaposleni s sprotnim oz. tekočim delovanjem v vladi in parlamentu ter tudi z obiski v tujini, pa vodstva političnih strank snujejo strategijo za volitve predsednika države, ki bodo na eno izmed nedelj med 13. oktobrom in 10. novembrom letos. Ker Milan Kučan glede na ustavno določilo ne bo mogel več kandidirati, se bo odvijal ogorčen boj za njegovo nasledstvo. Kandidati za mesto državnega glavarja so za zdaj trije. Barbara Brezigar, vrhovna državna tožilka, se bo v volilno kampanjo podala kot kandidatka volivcev, intelektualcev iz kroga Nova revija ter desnosredin-

skih strank, SDS in NSi. Predsednik Slovenske nacionalne stranke Zmago Jelinčič bo kandidiral na listi svoje stranke. Kandidaturo za novega predsednika države je napovedal tudi predsednik Lige za Slovenijo, Tomaž Rozman. Za to mesto se bo potegoval tudi v okviru pred kratkim ustanovljene Stranke slovenskega naroda. Rozman je nekaj desetletij prebival v ZDA in ima poleg slovenskega tudi ameriško državljanstvo. Ob predstavitvi kandidature v Mariboru v četrtek, 18. t.m., je dejal, "da je v slovensko politiko treba vpeljati učinkovitost, prozornost (transparentnost) in gospodarnost, saj je, denimo, dolg na prebivalca naše države v desetih letih narasel s 370 na 4.000 ameriških dolarjev, kar nas postavlja prav na vrh zadolženosti v Evropi. Treba bi bilo omejiti priseljevanje pripadnikov 'balkanskih narodov', saj je na tem področju stanje že alarmantno, kar pa oblast skriva z zavajajočimi podatki. V naši stranki se nadalje zavzemamo za revizijo posameznih postopkov privatizacije in vrnitev protipravno pridobljenega premoženja. Banke naj bi ostale v slovenski lasti; v šole je treba uvesti domovinsko vzgojo ter reformirati sodstvo, ki je doslej kaznovalo le 'kurje tatove', 'velikim ribam' pa pomagalo obogateti na račun slovenskega delavca".

VLADA PRODALA TRETJINO NAJVEČJE SLOVENSKE BANKE
Slovenska vlada je 19. aprila sklenila, da belgijski zavaro-

valno-bančni skupini KBC prodaja 34% Nove ljubljanske banke, največje v Sloveniji. Kupnina bo znašala 98 milijard tolarjev, denar pa bodo namenili pokrivanju javnega dolga, predvsem tistega dela, ki je nastal s sanacijo (finančno ozdravitvijo) Nove ljubljanske banke in Nove kreditne banke Maribor. Pogodba o nakupu omenjenega deleža določa razne ukrepe, s katerimi naj bi Slovenija ohranila svoj večinski delež lastnine in izvode odločanja v Novi ljubljanski banki.

Iz kronike dogajanj v Sloveniji povzemamo, da se je vlada na seji 18. t.m. opredelila do zahteve stranke Mladih o posvetovalnem referendumu glede vstopa Slovenije v zvezo Nato. Vlada soglašala s referendumom, toda tega bodo izvedli šele potem, ko bi bila Slovenija na vrhu držav članic, v novembru v Pragi, povabljen v omenjeno politično in vojaško povezavo. Povsem z drugega področja je vest, da so kriminalisti v Kopru ovadili domnevno umetnika Deana Verzele in Gorana Bertoka. Šestega aprila sta zažgala t.i. strunjanjski križ na območju krajinskega parka v Strunjanu. Skrunitelja bosta za svoje vandalsko dejanje, ki je v Sloveniji vzbudilo zgražanje in proteste, lahko obsojena na kazen do petih let zapor. Koprski škof Metod Piriš je v nedeljo, 21. t.m., kot odmev na omenjeni vandalski dogodek vodil spravno bogoslužje v cerkvi Marijinega prikazanja v Strunjanu.

RADI BI SE VRNILI V DOMOVINO

Potem ko je pred nekaj meseci v Argentini nastala globoka družbena, politična in socialna kriza ter je Državni zbor sprejel resolucijo z zagotovilo, da bo Slovenija sprejela rojake iz omenjene južnoameriške države, ki bi se želeli vrniti oz. preseliti v Slovenijo, je za to precej zanimanja. Iz slovenskega veleposlaništva v Buenos Airesu sporočajo, da se je bolj kot število prosilcev za slovensko državljanstvo povečalo število poizvedb. Resnejši kandidati za preselitev v domovino svojih dedov ali očetov so mladi slovenski izobraženci, rojeni v Argentini, ki so se za preselitev zanimali prek društev, slovenskih domov in klubov in jih vleče v Slovenijo nekakšno pradamoljubje. Svetovalec vlade v uradu Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, dr. Zvone Žigon, poudarja, "da gre za mlade in lojalne argentinske državljane, ki pa se svojega slovenstva zavedajo bolj kot pa Slovenci v Sloveniji".

Toda dr. Zvone Žigon dodaja, "da rojakom, ki bi se radi vrnili oz. se preselili v Slove-

nijo, ne ponujajo ničesar, kar ne bi mogli izpolniti. Nikomur nismo obljubili ne stanovanja ne službe, ampak pomoč, da bi se lahko za oboje potegoval. Pripravili smo izčrpne informacije, ki so jim na voljo tako na internetnih straneh ministrstev in drugih ustanov kot tudi v brošuri, ki bo na voljo v vseh diplomatsko-konzularnih predstavništvih, domovih in društvih, seveda tudi v Argentini. Zavod za zaposlovanje v Ljubljani je tudi objavil seznam razpoložljivih delovnih mest v Sloveniji, kjer so torej možne nove zaposlitve. Vse to je dobra osnova za tiste, ki razmišljajo, da bi prišli živeti v Slovenijo".

Po nekaterih podatkih oz. ocenah je doslej prišlo za stalno v Slovenijo okrog 200 Argentinec. Med njimi so tudi nekatere znane osebnosti: direktor Radia Slovenija Andrej Rot, pisatelj Zorko Simčič, poslanec Marjan Šifrer, basist v Ljubljanski operi Juan Vasle; veliko let pred njimi pa se je za stalno naselila v Sloveniji dr. Irene Mislej, vodja Galerije Vena Pilon v Ajdovščini.

M.

PREJELI SMO

NOVA GORICA

BOJKOT?

Poslanec Državnega zbora RS Ivan Mamič nam je poslal pismo, ki ga objavljamo.

"Spoštovani, včeraj (16. t.m., up.ur.) popoldne sem v Državnem zboru izpostavil aktualno vprašanje, o katerem ni poročal noben medij. Posebej je to zaskrbljujoče, ker gre za pravice italijanske manjšine, kakor tudi za pravice vseh državljanov RS. Sprašujem se, če morebiti ne gre tudi za medijski bojkot opozicije?"

Vprašanje: "Na območju, kjer živi avtohtona italijanska manjšina, velja zakon o dvojezičnosti. Zakon velja samo na nekaterih območjih obalnih mest in okolice. Veliko javnih uradov, ki se napajajo iz davkoplačevalskega denarja, pa zakon o dvojezičnosti konstantno krši. Tako srečujemo dvojezične jumbo plakate na Kozini, telefonski odzivniki se oglašajo v obeh jezikih na Krasu, reklamni napisi v italijanščini pa so po vsej Primorski. Dvojezično obvestilo o popisu prebivalstva je bilo poslano v številna gospodinjstva v Mestni občini Koper, kjer dvojezičnosti ni. Zakon na enak način večkrat letno krši tudi koprsko komunalno podjetje. Na smerokazih v Kopru je napis Pula-Pola, torej le v hrvaščini in italijanščini, o slovenskem imenu Pulj pa nobenega sledu. Kršitve zakona o dvojezičnosti so vidne na vsakem koraku. Posebej skrbi tudi stalno kršenje dvojezičnosti na območjih, kjer živi italijanska manjšina. Ogromno napisov in reklamnih oglasov je zapisanih samo v slovenskem jeziku. Te kršitve so stalnica že dolgo vrsto let, pristojni organi pa ne ukrepajo učinkovito.

Vprašanje je torej, zakaj se zakon o dvojezičnosti ne spoštuje in zakaj se proti kršiteljem ne ukrepa? Zakaj se dvojezičnost po eni strani širi na vso Primorsko, po drugi strani pa se na dvojezičnih območjih zakon ne upošteva?"

M.

POGOVOR Z ŽUPANOM

Ljubljanski časnik *Dnevnik* je 17. t.m. objavil obširen pogovor z županom Nove Gorice, Crotomirjem Špacapanom. V odgovorih na vprašanja časnika Janija Aliča je obravnaval najpomembnejše zadeve, ki se nanašajo na vlogo Nove Gorice, predvsem zaradi njene lege ob meji z Italijo, govoril pa je tudi o prihodnjih načrtih.

Na vprašanje, kako je s sodelovanjem s Slovenci onstran meje in kako so razumeti z goriškim županom Valentijem, je odgovoril: "Sodelovanje se krepi. Čezmejna zaveza je bila prvi dokument, ki je opredelil to sodelovanje. Z Gorico sodelujemo na podlagi sporazuma o sožitju, vendar nismo zadovoljni, saj smo za skupne projekte od evropskih ustanov pričakovali več sredstev. Z zamejskimi Slovenci pa se sodelovanje na zadovoljstvo vseh močno krepi. Prizadevamo si za ureditev razmer za Slovence na drugi strani meje. Mislim, da se bo po naši vključitvi v Evropsko unijo tudi položaj rojakov v Italiji izboljšal. Čisto osebni odnosi z goriškim županom Gaetanom Valentijem so dobri, politični odnosi pa zaradi koalicije, ki upravlja občino Gorica (desno zavezništvo), slabi".

Špacapan je dejal: "na jenskih volitvah bom verjetno ponovno kandidiral za župana mestne občine Nova Gorica, vendar me vleče naprej. Moja tiha želja je diplomacija. Do zdaj sem si za takšno delo nabral precej izkušenj. Še vedno pa me vleče tudi v komercialo, deset let sem namreč delal na Primexu v Rožni dolini, kjer sem se veliko naučil. Vsak politik bi moral nekaj časa delati v gospodarstvu".

M.

NAPISAL JO JE ZGODOVINAR DR. BOŽO REPE

KNJIGA O SLOVENCIH IN RAZPADU JUGOSLAVIJE

Založba Modrijan v Ljubljani je izdala knjigo z naslovom *Lutri je nov dan* in s podnaslovom *O Slovencih in razpadu Jugoslavije*. Njen avtor je dr. Božo Repe, zgodovinar, profesor na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Njegovo raziskovalno področje je sodobna slovenska, južnoslovenska in srednjeevropska zgodovina. Redno predava in objavlja članke tudi v državah Srednje in Jugovzhodne Evrope in ZDA.

Knjiga *Lutri je nov dan* je plod več kot osemletnega raziskovanja in je prvo delo o položaju in vlogi Slovenije ob razpadu Jugoslavije, podprto z izvirnim arhivskim gradivom ob upoštevanju večine doslej napisanih domačih in tujih študij ter spominske literature. Ob tem pisec poudarja, da je Slovenija kljub nenehnemu nezadovoljstvu verjela v jugoslovansko državo in zato ji do konca 80. let ni prišlo na misel, da bi iskala rešitev iz skupne države. Na razvezo z njo je odločilno vplivala različnost pogledov na njeno prihodnost; naj bo to zveza samostojnih držav ali unificirana enotna država, ki bi postopno z oblikovanjem jugoslovan-

skega naroda (s prevlado Srbije) postala enonacionalna, ali naj njena družbena ureditev temelji na demokratičnem večstrankarskem parlamentarnem sistemu, ali pa naj se ohrani dominacija ene partije z ustavno zagotovljenimi privilegiji; ali naj gospodarska ureditev izhaja iz tržnih zakonitosti in pluralizma lastnin, ali pa naj se ohrani neučinkovito, formalno samoupravo, v resnici pa državno diriganje gospodarstva z neopredeljeno družbeno lastnino.

Zdaj je jasno, da razglasitvi lastne države ni bilo alternativ. Slovenija se je za samostojnost odločila šele, ko je uvidela, da jo življenje v Jugoslaviji pelje v agonijo. Pred odločitvijo je neuspešno skušala doseči dogovor. Do zgodnje pomladi 1991 je bil slovenski politični vrh pripravljen na konfederacijo, tako rešitev pa bi zagotovo podprla tudi večina prebivalstva. V procesu osamosvajanja se v Sloveniji niso sklicevali zgolj na naravno pravo, ampak tudi na že dosežen državni status v Jugoslaviji in na jugoslovansko ustavno ureditev, določeno z ustavo iz l. 1975, kar ji je navsezadnje omogočilo doseči osamosvojitve po pravno korektni

poti in s tem tudi mednarodno priznanje.

OSAMOSVOJITEV NE BI BILA MOGOČA BREZ ZUNANJIH DEJAVNIKOV

Dogodke, ki so spodbudili osamosvojitve Slovenije, je dr. Repe uvrstil v nekaj sklopov najbolj pomembnih tem, in sicer: Slovenci in federacija; Oblast in opozicija; Gospodarski razpad države; Ustavna osamosvojitve Slovenije, Jugoslovanska ljudska armada in Slovenci ter Mednarodni vidiki slovenske osamosvojitve. Za Slovenijo sta mednarodno priznanje in sprejem v mednarodne organizacije pomenila konec osamosvojitvenih procesov. Ne glede na vse kritike in dvome, ki se še zmerom pojavljajo, sta slovenski narod in politika pokazala dovolj volje, odločnosti in sposobnosti za organizacijo, da sta lahko izkoristila zgodovinsko priložnost in izpeljala zapoznel projekt vzpostavitve lastne države. Agonija nerešene ali napol rešene jugoslovanskega vrašanja, v katerem bi bila Slovenija mednarodno še najprej del Jugoslavije, bi se namreč lahko vlekla leta in morda celo desetletja. Za gospodarski in splošni razvoj našega nara-

da bi bilo to civilizacijsko nazadovanje, saj bi se neskladje z razvitimi državami še povečalo.

Ne glede na voljo in delež Slovenije pri osamosvajanju pa nova država ne bi bila mogoča brez prispevka tujih dejavnikov in spleta ugodnih dogodkov. Gre za Evropsko skupnost, ki je imela toliko interesa in volje, da je v dogajanje posegla dovolj zgodaj. Srbija je bila zainteresirana, da Slovenija odide iz Jugoslavije, Nemčija pa se je jeseni 1991 zavzela za priznanje Slovenije in Hrvaške. ZDA pa so se tedaj ubadale z zalivsko vojno, tako da niso še pravi čas na silo zakrpale Jugoslavije.

V knjigi je objavljena kronologija domačih in mednarodnih dogodkov, povezanih z osamosvojitvijo od 1974. do 1992. leta; naštet so viri in pomembnejša literatura: objavljena obširno imensko kazalo ter seznam uporabljenih kratic in okrajšav.

M.

OBVESTILO

NA PREDVEČER praznovanja farnega patrona bo v župnijski cerkvi sv. Jurija v Mirnu v soboto, 27. t.m., ob 19.45 zborovsko-orgelski koncert, na katerem bo najprej nastopil župnijski mešani zbor pod vodstvom Andreja Budina in ob spremljavi prof. Gregorja Klančiča. Sledil bo orgelski recital, ki ga bo izvedla prof. Renata Bauer iz Ljubljane.

ITALIJANSKO PRAVO

MEDNARODNE POSVOJITVE IN LASTNOSTI POSVOJENCA

DAMJAN HLEDE

Pogoj za izvedbo mednarodne posvojitve je odlok sodišča za mladoletnike, ki ugotovi, da je "par primeren za posvojitve". Vprašanje je, znotraj katerih meja se lahko premika sodnik pri izdaji tega odloka? Želje in preference, ki jih v prošnji za posvojitve izrazijo bodoči starši, lahko postanejo del vsebine tega odloka? Kakšna je učinkovitost in kakšne so posledice vključitve teh želja v odlok?

To so vprašanja, ki so se pojavila v sklopu nekaterih postopkov za mednarodno posvojitve in ki so bila deležna tudi širšega odmeva v javnosti.

Sodišče za mladoletnike v Firencah je npr. v odloku št. 1215 z dne 20. aprila 2001 odredilo, da "par lahko sprejme otroka, ki je star največ eno leto, evropske rase in ne-handikapiran." Sodišče za mladoletnike v Ankonu je, dalje, v odloku št. 76 z dne 25. januarja 2001 odredilo, da "par lahko posvoji tujega otroka...", ki ne sme biti temne polti, ker je par izrecno izjavil, da se boji težav, ki bi jih lahko imel temnopolti otrok pri vključevanju v novo družbeno stvarnost. Javno mnenje je omenjena odloka označilo kot rasistična in nanj ostro reagiralo.

2. odstavek 30. člena zakona št. 184/1983, ki ureja posvojitve, pravi, da odlok, ki prizna primernost para za posvojitve, "vsebuje navodila, ki naj omogočijo čim boljše srečanje med posvojitelji in posvojencom." Gre za določilo, ki prepušča precej široko možnost interpretacije, zelo dvomljivo pa je, ali lahko ta interpretacija sega do priznanja možnosti vključitve tudi takšnih navodil, kot sta jih izdali zgoraj omenjeni sodišči. Ta navodila so bila obsojena kot rasistična, ker naj bi kršila te pravne akte: 3. člen italijanske ustave, ki zagotavlja enakopravnost pred zakonom ne glede,

med drugim, na rasno pripadnost; mednarodno konvencijo o prepovedi rasne diskriminacije; zakon št. 40/1998, ki ureja priseljevanje in stanje tujcev ter izrecno prepoveduje rasno diskriminacijo. Rasno diskriminacijo pa ti dokumenti definirajo kot "vsakršno razlikovanje, omejevanje in prednost, ki temeljijo na rasi, barvi polti (...) in ki imajo namen ali posledico onemogočenje ali kompromitiranje enakopravnega priznanja uživanja in izvajanja človekovih pravic..." Človekovo pravico pa bi v tem primeru predstavljala pravica otroka do svoje družine, ki torej ne bi smela biti omejena z ozirom na otrokove lastnosti.

Dejstvo, da so tovrstna navodila bila vključena v odlok, je vendarle nekoliko čudno, saj ima par pravico, da izbere državo, v kateri izvesti posvojitve. Z izbiro države lahko torej par čisto posredno in s precejšnjo statistično gotovostjo izbere tudi raso posvojenca. Mislim vsekakor, da je pretirano v teh slučajih govoriti o rasizmu. Vključitev tovrstnih navodil v odlok je zato bolj znamenje nekega širše razumljenega strahu, ki je prisoten v prošnicah, da bi vendarle ne prišlo do posvojitve otroka, ki ne bi imel pričakovanih značilnosti. Toda ali ni to lahko vzrok celo za nepriznanje primernosti para za posvojitve?

Odločitev za posvojitve ni lahka, predvsem zato, ker je namen posvojitve v tem, da se otroku poskrbi družina, ne pa v tem, da se paru nudi otrok (čeprav je slednja motivacija želja para po otroku - vedno prisotna in tako tudi mora biti). S pravnega vidika je to perspektiva, ki jo je npr. italijanski zakonodajalec z lanskoletno reformo tudi izrecno osvojil, saj je omenjeni zakon št. 184, ki se je dotlej imenoval "Zakon o posvojitvi in rejni otrok", preimenoval v "Pravico mladoletnika do družine."

ima stalno bivališče v Nemčiji. To pomeni, da ne smete izdati čekov, ki se glasijo na prinosnika (al portatore) - ček mora biti neprenosljiv (non trasferibile). To pomeni, da koristnik čeka ne more indosirati na nobeno drugo osebo. To dosežete tako, da na ček napišete besedi "non trasferibile".

Nikakor pa ni gotovo, da bodo vaš ček sprejeli v katerikoli trgovini v Nemčiji, pa niti ne v Italiji. Plačevanje s čeki sloni na zaupanju trgovca. Če trgovec kupcu ne zaupa, čeka ne bo sprejel, pa čeprav ga boste izpolnili, kot to določajo mednarodni dogovori.

Če pa boste na potovanje vzeli zelo velike količine denarja v gotovini, boste tvegali, da vas okradejo in odnesejo gotovino.

KMETIJSTVO, VELIKO VEČ KOT LE GOSPODARSKA DEJAVNOST

IVAN ŽERJAL

Kmetijstvo ni le gospodarska dejavnost, ampak veliko več. Geslo občnega zbora Kmečke zveze, ki je potekal v soboto, 20. t.m., v znanstvenem centru na Padričah, je jasno izražalo stališča, da kmetijstva oziroma primarnega sektorja ne moremo imeti le za enega od številnih različnih dejavnikov oziroma panog v gospodarstvu, in to predvsem na našem koncu. Pri nas ima kmetijstvo med drugim prepotrebno vlogo tudi vzdrževanja okolja, poleg tega pa še pristen narodnostni pomen: kmetijstvo namreč prispeva k ohranjanju slovenske zemlje. In tu ima vlogo vlogo ravno Kmečka zveza, stanovska organizacija slovenskih kmetovalcev v Furlaniji-Juljski krajini, kar je potrdila množična udeležba na sobotnem občnem zboru, ki so se ga udeležili tudi številni ugledni gostje: naj omenimo samo predsednika Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije Petra Vriska, podsekretarja pri Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorka Pelikana, predsednika SSO in SKGZ Sergija Pahorja in Rudija Pavšiča, deželnega predsednika Konfederacije kmetov Italije Danteja Savorgnana in mnogih drugih. Sicer je bil občni zbor KZ tudi volilnega zna-

čaja, saj so delegati izvolili 46-članski glavni svet in razsodišče.

Kakšna pa je ta zemlja, ki jo obdelujejo slovenski zamejski kmetovalci? Povečini spada v kategorijo t.i. hribovitih območij oziroma območij s težavnimi naravnimi razmerami, kamor je treba vsekakor uvrstiti v prvi vrsti Kras. Kot je v svojem poročilu ugotovil deželni predsednik KZ Alojz Debelis, je to skopa zemlja, ki pa daje kakovostne in tipične pridelke. Naši pridelki (ki jih zaradi nižjih proizvodnih stroškov ogrožajo pridelki iz drugih držav in celin), je dejal Debelis, so zdravstveno neoporečni, z obogatitvijo njihove pridelave pa se lahko okrepi ponudba kmečkih turizmov in turističnih kmetij, kar pomeni poživitev podeželja. Zato je treba ohraniti in gojiti bogastvo rastlinskega in živalskega genetskega materiala - zlasti pri živinoreji, ki jo je treba spodbujati - ki je tipično za te kraje, posebno za Kras. Zavedati se je treba, da brez kmetijstva ni uravnovešenega razvoja podeželja, ni uravnovešenega odnosa med človekom in teritorijem, ni učinkovitega varstva pokrajine in ni ohranitve kulturne dediščine. Zato se morajo oblasti in uprave, začeni na najvišjem, evropskem nivoju, pri tem prizadevati. Po-

moč v okviru Agende 2000 je treba uravnovesiti in močnejše podpreti naravovarstveno in družbeno vlogo kmetijstva za razvoj podeželja. Evropska zveza mora usposobiti kmetije, da bodo kos svoji novi vlogi proizvajalno-naravovarstvenih podjetij, kmetijskim podjetnikom pa dati možnost, da svojo podjetniško sposobnost prilagajajo spreminjajoči se vlogi svojih kmetij. Velika odgovornost pa sloni tudi na ramenih krajevnih uprav, ki so prve poklicane, da ovrednotijo in podprejo primarni sektor. Glede tega je bil že pred leti izdelan načrt za razvoj tržaškega primarnega sektorja, ki pa ga deželna uprava Furlanije-Juljske krajine ni še finansirala, čeprav se na deželni ravni vsekakor nekaj premika s podporo obnavljanju vinogradniških površin v kontovelskem bregu. Dežela tudi ni še izdelala ustreznega načrta za razvoj kmetijstva na težavnih in višinskih območjih, kar je kot posledico prineslo krčenje števila kmetij na teh področjih za 70-80 odstotkov in poraščanje travnopašniških površin. Podobni problem je na slovenski strani meje, zato bi bilo dobro, da bi Slovenija in FJK sodelovali in iskali skupne rešitve za razvoj tega območja.

Vendar, je ugotovil tajnik zveze Edi Bukavec, je odnos

dežele do teh območij večkrat zelo površen in ne upošteva dejanskih težav kmetov. To velja za vse sektorje kmetijstva, začeni z živinorejo, kjer se najbolj občuti pomanjkanje ustreznih uslug. Predstavniki KZ so že večkrat zaprosili za srečanje s predsednikom deželne vlade Renzom Tondom, a slednji se dosedaj ni odzval njihovi prošnji. Bukavec ni imel laskavih besed niti za nekatere druge krajevnne uprave, zlasti za tržaško in devinsko-nabrežinsko občino. Medtem ko občina Trst kot edina na Tržaškem v nasprotju s sprejetimi obvezami nima niti urada za kmetijstvo, še manj pa odborništva, je občina Devin-Nabrežina svojčas sprejela regulacijski načrt, ki je po mnenju KZ preveč omejevalen in torej nesprejemljiv za sodoben razvoj kmetijstva, kmečkega turizma in drugih tradicionalnih dejavnosti. Nekatere ustanove, kot npr. zavod ERSA, pa bi svoje urade morale imeti tudi na Tržaškem. Če se bolj zaustavimo pri splošnejših in širših vprašanjih kmetijstva, so po mnenju Edija Bukavca nujni ustrezni posegi in nove politike na področju kreditiranja, zavarovalništva, ureničevanja potrebnih infrastruktur, dela in zaposlovanja. Pri tem je tudi potrebna učinkovita promocijska politika kmetijstva, učinkovitost javne uprave ter ustrezna politika na področju raziskovanja in izobraževanja.

SREDI APRILA V BOLOGNI

VINITALY Z ZORNEGA KOTA GOSTINCA

BREDI SUSIČ

Bolonjski sejem Vinitaly, ki je od 11. do 15. aprila privabil okrog 4000 razstavljalcev iz 30 svetovnih držav (o sejmju samem bomo poglobljeno pisali prihodnjič), ne priteguje samo vinogradnike, pač pa tudi gostince. Niko Tence je mlad upravitelj uveljavljene gostilne v Križu, obenem je tudi predsednik gostinske sekcije Slovenskega deželnega gospodarskega združenja. Minuli teden se je tudi sam udeležil bolonjskega sejma. Prosili smo ga, naj nam pove, zakaj je sejem zanimiv tudi za gostince.

"Z gostinskega vidika je Vinitaly zelo zanimiv, ker lahko tam poiščete pretežno novosti in opazujete evolucijo proizvajanja vina, na primer v katero smer je zraslo določeno vinogradniško podjetje, ki ga že poznate, pa tudi katera vina so se pojavila na tržišču po nekaj letih. V tem primeru gre za evolucijo vina, kar je značilno predvsem za rdeče sorte. Zato sem se jaz osebno osredotočil predvsem na paviljone Toskane in Piemonta, kjer je ta značilnost pri rdečih vinih bolj poudarjena. Pri toskanskih in piemontskih vinih sem lahko lepo opazoval, kako vino raste, se stara in se strukturira. Lahko sem pokusil vina, ki niso prav sveža oz. mlada, pač pa jih v steklenicah starajo nekaj let. Proizvajalci, ki smo jih spoznali, vodijo manjša podjetja, kjer iščejo zelo visoko kvaliteto. Gre za vino, ki ni

namenjeno masi, pač pa ozkim krogom sladokuscev, lahko bi rekli eliti."

Sami upravljate restavracijo, ki nudi predvsem ribje specialitete. K ribam pa spadajo pretežno bela vina...

Pokušali smo tudi dobra bela vina, tudi vina iz naše dežele Furlanije-Juljske krajine, ki se uveljavljajo v svetu zlasti po kvaliteti.

Kaj bi lahko rekli o predstavitvi slovenskih vinogradnikov?

Briski vinogradniki so se po mojem zelo dobro predstavili. Mnoga podjetja so se predstavila samostojno. Če sem lahko tudi malo kritičen, bi rekli, da pa je bila predstavitev tržaških vinogradnikov bolj skromna - morda, ker je bila na vrsti zadnji dan... Konzorcij Kras se je predstavil skupaj z drugimi konzorciji in ga je bilo težko opaziti, kar je škoda, zlasti ker so naši proizvajalci še majhni, nepoznani in se šele morajo uveljaviti na tržišču.

Kaj bi lahko rekli o splošni kvaliteti predstavljenih vin?

Opazili smo neko standardizacijo vin. Vedno bolj se pojavljajo "mednarodni" okusi, zlasti pri rdečih vinih. Rečeno bolj tehnično, to so bordojske sorte - merlot, cabernet-sauvignon... Vsi proizvajalci skušajo najti vina in okuse, ki so si v svetovnem merilu podobni. Italija ostaja ena največjih in najkvalitetnejših

proizvajalk vina na svetu, vendar ima sedaj vedno hujšo konkurenco iz južnih predelov sveta, kot so Čile, Argentina, Avstralija, Južna Afrika, ki se pojavljajo na ameriškem trgu in imajo tam skoraj monopol, pa tudi že v vsej severni Evropi. Italija se sicer tudi dobro uveljavlja v Ameriki, ker nudi zelo dobro kvaliteto, vendar tudi proizvajalci iz omenjenih južnih držav stalno in zelo hitro rasejo v kvaliteto. Prav zaradi tega pride do standardizacije, tako da proizvajajo mednarodna vina. Na ta način tudi vplivajo na ceno vin.

Koliko pozornosti pa je bilo namenjeno avtohtonim sortam, to je posebnim okusom, ki označujejo točno določen teritorij? Kot gostinec ste verjetno tudi sami opazili, koliko gostje povprašujejo po tipičnih vinih...

Vzporedno s standardnimi vini, ki jih proizvajajo, zato da se čimprej pojavijo na mednarodnih trgih, rase zanimanje za avtohtone sorte, tako da se loči tipične proizvode nekega kraja. To zanimanje je vedno večje, kar so že pred leti ugotovili Francozi, ki so se odločno usmerili v to ponudbo. Tudi v Italiji gre

tendenca vsekakor v to smer. Če pomislimo, imamo v Piemontu po tri tipe vina, kot je Barolo, Barbaresco, oz. sorte kot so Dolcetto, Nebbiolo in Barbera; v Toscani pa Brunello di Montalcino, Rosso di Montepulciano in sorta Sangiovese, ki je glavni element Chiantija... Pri nas, v Brdih, pa imajo ponekod tudi deset sort in več! Povsod se zdaj orientirajo k temu, da proizvajajo eno vino, ki je tipično za teritorij. Tudi če je mešanica vin, samo da izraža tipičen okus teritorija! Vinitaly je zelo velik sejem, stalno rase, morda še prehitro: opazil sem, da so se mladi tam zanimali predvsem za visoko kvaliteta vina in pa tipična vina. Radi tako spoznajo tudi pokrajino, teritorij, kjer uspeva posamezna sorta. Tudi v sami Italiji imamo take pojave, kot so sicilska vina in vina južne Italije, ki so jih do petnajst let od tega uporabljali samo zato, da so jih dodajali drugim vinom, kjer je primanjkovalo alkohola, zdaj pa delajo dobra vina tudi na Siciliji. Ta razvoj načrtno spodbujajo: Nero d'Avola je na primer tipična sicilska sorta in sedaj jo kot ponujajo kot tipično in kvalitetno vino.

Eurokotiček

MARA PETAROS

Kdor želi, lahko še vedno pošlje svoja vprašanja glede nove evropske valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu. (URED.)

"Vpr.: Rada bi vedela, ali bodo sprejeli v trgovini v Nemčiji moj ček Tržaške hranilnice (assegno Cassa di Risparmio di Trieste). Morda je bolje, da vzamem s sabo evre v gotovini?"

Odg.: S čeki Tržaške hranilnice lahko plačujete kjerkoli v Evropski monetarni uniji. Pri tem pa morate spoštovati nekatera pravila:

- ček mora biti izpolnjen v jeziku, v katerem je bil tiskan. V vašem primeru mora biti ček izpolnjen v italijanščini.
- ček se mora glasiti na neko fizično ali pravno osebo, ki

ODBOJKA V GORICI

OLYMPIA, KAR TAKO NAPREJ!

OLYMPIA TISKARNA BUDIN - SAN VITO 3:1

Olympia je dosegla še en krasen uspeh! Proti prvouvrščenemu San Vitu, ki velja za daleč najboljšo ekipo v prvenstvu, so naši fantje odigrali res krasno tekmo in si zmago popolnoma zaslužili. Goriska šestorka je že od začetka prvega seta vodila in z odličnimi bloki in napadi obdržala visoko prednost čez cel prvi set. Po osvojenem prvem setu se je drugi niz za Olympio začel slabo, v drugi polovici niza je igra spet prešla v roke Olympii, ki je znala obdržati prednost in zmagala set z rezultatom 25:16. Po drugem setu so se med igralci Olympie pojavili prvi znaki utrujenosti, kar je San Vito spetno izkoristil tako, da je stanje v setih postalo 2:1. V zadnjem setu je napetost na igrišču dosegla višek. Rezultat je bil stalno izenačen, živčnost je iz minute v minuto naraščala. Igra se je tako nadaljevala tudi po rezultatu 25:25, izid pa je ostal izenačen do neverjetnega rezultata 37:35, ko je Boris Šfiligoj z res krasnim napadom določil tekmi končni

izid. Veselje med igralci in navijači Olympie je bilo res veliko, saj si je ekipa s to zmago priborila tri izredno pomembne točke, ki ji še vedno omogočajo, da sama zaseda četrto mesto!

NAŠ PRAPOR - OLYMPIA 2:3

Zadnja tekma letošnjega prvenstva med Olympio in Našim Praporjem je bila nadvse zanimiva. Domača šestorka je že od začetka igrala bolj prepričljivo od Olympie in si brez večjih težav prisvojila prva dva seta. Tekma je doživela preobrat v tretjem nizu. Gostje so začeli igrati bolj motivirano in so z dobrimi napadi presenetili domačine. Evgen Komjanc je bil s krila za nasprotno obrambo pravi trn v peti in z dobrimi napadi iz vseh pozicij je Olympii le uspelo spremeniti stanje setov na 2:1. V četrtem nizu so gostje zaigrali še boljše. Tie break je bil pravi boj. Obe ekipi sta se bojevali za vsako točko, dokler ni Olympia določila končnega rezultata seta 15:13.

Po tej lepi tekmi se stanje na vrhu lestvice ni posebno spremenilo. Prednost Našega Praporja pred zasledujočo Olympio se je sicer zmanjšala na tri točke, vendar malo je verjetnosti, da bo v naslednjih tekmah Naš Prapor izgubil cele tri točke. Vse kaže, da se bo Olympia morala zadovoljiti z drugim mestom, v D ligo pa bo napredoval Naš Prapor!

PŠ

V PONEDELJEK, 29. APRILA 2002

SVETOVNI DAN PLESA

RAFFAELLA PETRONIO

"Yo puedo bailar en un templo sin profanarlo" - "Lahko plešem v svetišču, ne da bi ga oskrnil." To so besede španskega plesalca flamenco Vicenteja Escudera (1892-1980), s katerimi je izrazil bistvo kvalitetnega plesa.

Malokdo ve, da je vsako leto 29. aprila svetovni dan plesa, namenjen temu, da se vzbudi zanimanje za umetnost plesa, ki je od vedno neke vrste "Pepelka" med drugimi umetnostmi. Svetovni dan je ustanovil CID, to je "Conseil International de la Danse" leta 1982. To je glavna svetovna plesna organizacija, ki je nastala leta 1973 v Parizu pod pokroviteljstvom UNESCO. Na ta dan bodo vseh plesovodstvom svetovne plesne prireditve, predstave, srečanja, okrogle mize in še in še. Vse plesne organizacije, skupine in šole so naprošene, da pripravijo za ta dan kako aktivnost za javnost, da predstavijo publiki svoje delovanje; ta dan naj bo skratka dan odprtih vrat v plesni svet.

Vsako leto ob plesnem dnevu CID izda posebno poslanico; letos je to sporočilo prispeval predsednik CID-a prof. Alkis

Raftzis. V poslanici je govoril prav o tem, kaj pomeni kvaliteta v plesu. Zato je predsednik izbral besede španskega plesalca za izhodišče svojih razmišljanj. Danes je mnogo novih plesnih del dobrih komaj le za predstavo izven svetišča... Nove težnje, ki jih lahko zasledimo po plesnih odrih, na vse načine iščejo efekte, uvajajo tehnološke poizkuse, ki jih večkrat koreografi postavijo na oder bolj iz želje po senzacionalizmu, kot za posredovanje nekega globljega sporočila. Včasih se za takimi deli ne skriva lepota in iskanje popolnosti, ki predstavlja bistvo plesa. S plesno umetnostjo bi morali širiti pozitivne vrednote, na odrih pa vidimo vedno več komercialnega plesa brez prave vsebine. V plesnih šolah je veliko učenja korakov brez posredovanja umetnosti giba, v javnosti pa veliko neznanja in "legend" o plesu in plesalcih... To je kar žalostno. Ples sam na sebi ni svet, da bi imel svoj prostor v svetiščih, a stoji ob svetem - kot vse umetnosti. Vsi, ki soustvarjajo svet plesa bi morali vzgajati publiko k temu, kako prepoznati in izbrati "nedeljska plesna dela", ti-

FOTO KROMA

sta, ki so primerna za svetišče.

Sicer je vsebina poslanice kar specialistična in ni namenjena širši javnosti, pač pa predvsem "delavcem" iz plesnega okolja, je pa koristna tudi za gledališke igralce, za glasbenike in za druge umetnike.

Pravzaprav pa se lahko vsakdo zamisli ob prej navedenih mislih. Morda se ne zavemo, kako je ples tesno povezan z življenjem vsakega, tudi tistega, ki pravi, da ni sposoben narediti niti koraka v ritmu. Vsakdo se giba - in tudi gibanje je dokaz, da živimo. Gib pa je bistvo plesa. Ples ni samo tisto, kar smo običajno navajeni pojmovati kot tak: valček, ali ples v disku, ali priuete vitkih klasičnih plesalk v Labodjem jezeru... Ples kot gibalni izraz vsakega človeka se začne s srčnim utripom, z dihaj-

nem, se spaja z glasbo, z zvoki, ki jih slišimo vsak dan. Predno se otrok nauči govoriti, se zna inteligentno premikati po prostoru. Raziskave zadnjih let trdijo, da je plesna skupaj z glasbeno terapijo priporočena za zdravljenje duševnih in umskih patologij. Spet druge raziskave pravijo, da se otroci lažje učijo z gibanjem in igro ter priporočajo take vrste didaktičnih prijemov v šolah in vrtcih. Človek se je oddaljil od naravnega, t.j. od tistega, kar skriva v sebi kot genetski zaklad in kar bi tudi lahko izkoristil kot možnost za lastno rast; morda bi se nam splačalo, da se temu zakladu zopet približamo.

Želim veliko kvalitetnega dela plesalcev in dobrega počutja vsem drugim!

S 3. STRANI

MLADI V...

Mladi v odkrivanju skupnih poti si želijo, da bi bili mladi zamejci kreativni, pa tudi bolj angažirani in osveščeni. Zato so v zadnjih mesecih organizirali dva debatna večera o aktualnih problemih naše manjšinske skupnosti. Kakšen je bil odziv? Boste vztrajali s takimi pobudami?

Mateja: Priprava teh dveh večerov ni bila enostavna. Več sej smo se spraševali o tem, kaj in kako bi lahko nudili mladinski zamejski sceni, da bi privabili čim več ljudi, da bi mladim nudili res nekaj, kar jih zanima. Sicer je dandanes skoraj nemogoče biti privlačni, če se govori zgolj o kulturi. Velike mase zbirata samo še šport in glasba, kulturni dogodki pa vedno manj. To pa ne pomeni, da so mladi nekulturni. Vsak ima pač svoje okuse in želje, zato lahko vsakdo najde kaj zase v ogromnem številu kulturnih ponudb, ki so vsak dan na "tržišču". Karkoli ponudimo mi, je le kapljica v tem morju. Če se omejim na naša dva večera (na prvem smo debatirali o multikulturalnosti, na drugem pa o uporabi slovenščine v javnosti), sta po mnenju odbora

MOSP-a dobro uspela. Vsekakor bomo ob prirejanju rock festivala in že tradicionalne Drage mladih nadaljevali tudi s takimi debatnimi večeri. V MOSP-u skušamo zadovoljiti in pritegniti različne ljudi, saj imamo v samem odboru zelo različne okuse, včasih se zaradi tega celo spričkamo, čeprav se nazadnje vedno srečamo v iskanju skupnih poti.

Mladi v odkrivanju skupnih poti ste pred leti v nekem intervjuju zapisali, da bi radi nudili kraj in priložnosti vsem mladim, da bi prosto ustvarjali in organizirali dejavnosti, ki jih veselijo. Ali je današnja mladina rada kreativna in aktivna?

Mateja: Današnja mladina je kot vsaka mladina prejšnjih generacij: kreativna, aktivna, potrebna novih izzivov in prepričana, da bo spremenila svet. Sicer imamo danes res veliko stvari na izbiro, tako da so mladi razkropljeni, in je občutek, da bi radi kaj spremenili, manj močen kot v minulih desetletjih. Mladi so v stalnem iskanju nečesa, kar bi najbolje izrazilo njihove potrebe, njihov svet. Seveda nismo vsi enaki, nekateri morda te potrebe ne čutijo, ampak prepričana sem, da je tako vedno bilo in tako vedno bo. Skupne poti prav za vse mlade ne bomo nikoli našli: čeprav izraža naša skupina že v svojem imenu namen, da skupno iščemo primerne poti za mlade, bi bilo zgrešeno, če bi mislili, da nam bo to kdaj resnično uspelo. Naš cilj vsekakor ni zbiranje mase, to ne bi bila več kultura. Za nas je kvaliteta pomembnejša od kvantitete.

Novi predsednik YEN-a je pripadnik nemške manjšine na Danskem Jan Diedrichsen, ki je lani opravljal funkcijo enega od dveh podpredsednikov. Na mestu podpredsednika ga je nasledil gradiščanski Hrvat Kristjan Karall. Druga podpredsednica je Danko iz Nemčije, Angelina Nadolski. Na mesto blagajnika je bil izvoljen zahodni Frizijec Frank de Boer, tajnica pa še naprej ostaja Madžarka iz Romunije, Alice Ratys.

Easterseminar je glavna pobuda članic organizacije Youth of European Nationalities, ki povezuje mladinske manjšinske organizacije iz vse Evrope. Na seminarju poteka tudi vsakoletni redni občni zbor YENa, na katerem delegati članic izvolijo nove odbornike in volijo resolucije, ki jih potem pošljejo državnim vladam in evropskim institucijam. Na letošnjem občnem zboru so člani Mladinske sekcije Slovenske skupnosti in Mladih v odkrivanju skupnih poti predložili resolucijo, ki poziva italijansko vlado k imenovanju članov t.i. paritetnega odbora in izvajanje zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji. Občni zbor YENa je resolucijo soglasno podprl in jo poslal italijanski vladi in predsedniku republike in ter Evropski uniji.

S 7. STRANI

TAJNO

Vsekakor je z vztrajanjem v borbi za naravne pravice naroda primorske duhovščine poskrbela za eno najbolj zanimivih epizod v zgodovini Katoliške cerkve na Slovenskem. S svojim uporom politiki "obeh Rimov" do manjšine (kakor se je v tistem času o tem izrazil dr. Jože Bitežnik) in tudi z jasno obsodbo tako političnega popuščanja kakor ideološkega povezovanja vatičanske politike s politiko fašističnega režima so ti duhovniki pripravili zanimivo zgodovinsko lekcijo, ne samo političnemu katolicizmu v Ljubljani ali Cerkvu v tedanji Italiji. Delovanje slovenske duhovščine v Julijski krajini ima tudi mnogo širši pomen in sega daleč v evropski kontekst, v razmerja med radikalno desnico (fašizmom) in političnim katolicizmom.

Organizirana in sistematična narodnoobrambna in antifašistična aktivnost slovenske primorske duhovščine je zagotovo daleč presegala tudi npr. poznano in v Vatikanu in v tistem času precej razširjeno krilatico o nacionalističnih duhovnikih (t.i. "preti nacionalisti"), saj je s svojimi idejami in pobudami segala v duhovni milje Drugega vatikanskega koncila. Očitno skoraj pol stoletja "prezgodaj".

Za razumevanje delovanja slovenske in hrvaške duhovščine v Julijski krajini je bil namreč odločilnega pomena prav odnos Vatikana do manjšine v dvajsetih in tridesetih letih. Prvič so nam dostopni dokumenti, ki prikazujejo, kako so na tedanjo politiko Vatikana gledali primorski krščanski socialci in primorska duhovščina. Pri tem velja posebna pozornost posledicam italijanskega konkordata za slovensko manjšino v Italiji in predstavitvi stališč primorskih krščanskih socialcev do "nevarnih razmerij" med Cerkvijo in fašističnim režimom v Italiji. Slovenska primorska duhovščina je s svojo tajno, politično in irendentično dejavnostjo zagotovo segla krepko čez okvir, v katerem jo je vse do danes prikazovalo slovensko (in italijansko) zgodovinsko - takov bivši Jugoslaviji (Sloveniji) kakor tudi "apologetsko" zgodovinsko - doma in v tujini.

Zaradi aktualnega političnega konteksta je bilo po drugi svetovni vojni "potrebno" iz ideoloških razlogov re-

lativizirati temeljno vlogo duhovščine pri narodnoobrambnem delu v Julijski krajini v tridesetih letih, na drugi strani pa je bilo potrebno tudi v katoliškem idejnopolitičnem taboru do določene mere prikriti upor slovenske duhovščine posvetni in cerkveni oblasti, četrta takrat (ena bolj, druga manj - a vendar obe) kršili temeljne pravice Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini. Tako stanje zgodovinskega spomina je torej "ustrezalo vsem". Na tak način je nastala podoba oz. povsem literarni lik dobrohotnega Čedermaca na eni strani, na drugi strani pa predstave o brezkompromisni zvestobi slovenske duhovščine (spet kar vse) Vatikanu, nadrejenim v cerkveni hierarhiji, itd. V literarnih in drugih mitizacijah slovenskih "Čedermacev" se je njihovo delovanje prikazovalo kot stihijske nastope, dejanja, ki naj bi izvirala iz samoiniciative, spontanosti, osebni nagibov itd. Zdaj imamo pred sabo arhiv, ki vsebuje več tisoč dokumentov, ki prikazujejo položaj v bistveno drugačni luči.

Ob tem naj omenim tudi slovensko zgodovinsko stroko - in jo v tem smislu razbremenim - Milica Wohinc, Jože Pirjavec in vrsta drugih, je o vlogi primorske duhovščine že pisala - a ni imela na razpolago arhiva, kakor sem ga imel sam - tako, da moja zasluga tukaj ni posebno velika - kdorkoli bi prišel v tak arhiv, bi napisal zanimivo knjigo.

V drugem delu knjige primerjam idejnopolitično usmeritev političnega katolicizma na Primorskem z omejenjo idejnopolitično usmeritvijo političnega katolicizma na Kranjskem. V marsičem gre v tem razvoju iskati vsaj zelo pomemben del nastale politične situacije, ki je vodila v katastrofo političnega katolicizma na Slovenskem.

Do nedavnega se je v slovenskem zgodovinsko pisni govorilo o t.i. "napredni in nazadnjaški usmeritvi" ali o desnici in o levi v katoliškem taboru, pozneje v devetdesetih letih pa spet npr. o katoliški marksistični levi in t.i. (v narekovajih) zdravem antikomunističnem jedru znotraj političnega katolicizma. Pozabljalo pa se je na sredino t.j. na omenjene demokrate. In ne slučajno.

Tudi to stanje zgodovinskega spomina je spet ustrezalo "vsem". Na eni strani komunistični oblasti, ki je lahko medvojno in povojno politiko in tudi zločine (med vojno in po njenem kon-

cu) opravičevala na eni strani (tudi) s kolaboracijo in na drugi z "antifašizmom" itn.; katoliški desnici pa zato, ker je lahko dokazovala, kako naj bi imela "vedno prav" (sicer bi najbrž morala priznati tudi nekatere lastne temeljne zgodovinske napake).

Zanimivo je, da demokrate iz katoliškega tabora na Slovenskem, ki so praviloma obravnavani kot omejeni "posamezni primeri" ali "posamezne osamljene skupine" in na tak način v bistvu marginalizirani, tako ali drugače srečamo skupaj na enem mestu - v zapuščini krščanskega socialca Engelberta Besednjaka. Na drugi strani najdemo v Besednjakovi zapuščini tudi zelo posrečene orise osebnosti, kot so bili Lambert Ehrlich, Ivan Ahčin, brata Ušeničnika, Ernest Tomec in mnogi drugi, ki jih primorski krščanski socialci in Besednjak večkrat označujejo kot primerke "katoliške ozkosti in klerikalizma".

Tudi to potrjuje tezo, da se je demokratsko krilo katoliške stranke v Ljubljani (od časa Janeza Evangelista Kreka) držalo iste idejne razvojne smeri kakor primorski krščanski socialci v Julijski krajini. Krščanski socialci in krščanski socialisti se idejno razidejo šele, krščanski socialisti v Ljubljani odkrito prestopijo na marksistične pozicije, kar se na Primorskem ni zgodilo.

Ne glede na rapalsko mejo je bil idejni razvoj "sredine" torej v marsičem skupen, skupna pa je bila (po tragičnih napakah lastnega tabora) tudi njihova usoda (vsaj večina), ki je svojo politično pot zaključila (hote ali neho) v sporu z vodstvom lastnega političnega tabora, v poskusu distanciranja od idejnopolitičnih usmeritev v Ljubljani ali pozneje v vrstah OF.

Moja ambicija seveda nikakor ni odgovarjati na zapleteno vprašanje državljanske vojne na Slovenskem. Z analizo idejnopolitičnih usmeritev političnega katolicizma na eni in drugi strani rapalske meje pa predstavljam nekatera dejstva, ki jih bo, ob iskanju nadaljnjih odgovorov na to vprašanje, nujno potrebno upoštevati.

Na koncu naj se zahvalim vsem, ki so mi v teh petih letih, kolikor časa je knjiga nastajala - pomagali - vseh ne morem naštetih, zahvaljujem pa se tudi založbi, ki je delo uvrstila v svoj program...

15

ČETRTEK,
25. APRILA
2002

OBČINA ŠEMPETER-VRTOJBA

Občina
Šempeter-Vrtojba

Občina Šempeter-Vrtojba je ena izmed najmanjših občin v Sloveniji, saj meri samo 15 km², s približno 6300 prebivalci pa se uvršča med srednje velike občine. Prvi pisni viri, ki omenjajo tako Šempeter kot Vrtojbo, segajo v začetek 13. stoletja, medtem ko naseljenost občine datirajo arheologi že v 8. stoletje pred našim štetjem.

*Coroninijeva
graščina*

Obe naselji v občini sta bili v zgodovini le manjši vasici, ki sta s pridelki oskrbovali pomemben gospodarski, trgovski in upravni center - Gorico. Danes kaže območje Občine Šempeter-Vrtojba z gospodarskega vidika drugačno sliko.

Občina Šempeter-Vrtojba

Obmejna lega in bližina avtocestne povezave med vzhodno in zahodno Evropo dajeta priložnost za razvoj logistike, transportnih, trgovskih, predelovalnih in drugih gospodarskih dejavnosti.

V občini je po podatkih iz leta 2000 registriranih 216 gospodarskih družb, ki zaposlujejo skupaj skoraj 3000 delavcev ter skoraj 300 samostojnih podjetnikov, ki se večinoma ukvarjajo s prometom, kovinsko ali gradbeno dejavnostjo. Glede na kriterije za razvrščanje gospodarskih družb po velikosti, tri velika podjetja v občini ustvarijo skoraj polovico prihodkov vseh gospodarskih družb.

V letu 2000 so se v Občini Šempeter-Vrtojba le-ti povečali za 17 odstotkov v primerjavi z letom prej, prihodki od izvoza pa so se v istem obdobju povečali za četrtno. V letu 2000 so gospodarske družbe v občini izkazale za 1.591 mio SIT čistega dobička, kar je za 3,5 odstotka več kot leto prej.

Kazalci gibanj na trgu dela za območje občine kažejo, da ima Občina Šempeter-Vrtojba eno najnižjih stopenj brezposelnosti tako v regiji kot v primerjavi s podatki na državni ravni. Stopnja brezposelnosti je v letu 2000 znašala 5,4 odstotka.

Območje MMP Vrtojba/St. Andrea, na meji med Slovenijo in Italijo, s predvsem logističnimi dejavnostmi, predstavlja v občini in gospodarstvu celotne regije velik pomen.

*Predvidene
površine
za pozidavo*

*Mednarodni
mejni prehod
Vrtojba/
St. Andrea*

Površina celotnega območja na slovenski strani obsega 296.670.000 m². Od tega je za pozidavo predvidena površina v izmeri 75.645 m².

Tržne priložnosti lokacije MMP Vrtojba so obmejna lega, odlična logistična pozicija, tradicionalno čezmejno sodelovanje, dobra komunikacijska in transportna infrastruktura, ki zagotavlja nenehno povečevanje prometnih tokov, priložnost trgovanja vzdolž 5. EU koridorja, območje je vključeno v projekt prestrukturiranja v okviru PHARE CBC programa itd. Poslovne priložnosti na območju MMP Vrtojba se kažejo predvsem za sektor logistike in podjetništva s področja tehnološko visoko razvitih dejavnosti.

Občina Šempeter-Vrtojba je tudi ena izmed prvih občin v Sloveniji, ki je pripravila spremembe in dopolnitve prostorskih sestavin dolgoročnega plana občine z

usmeritvami prostorskega razvoja do leta 2020 in družbenega plana občine. Osnutek plana je bil javno razgrnjen v obeh naseljih v občini, organizirane so bile javne razprave, izvedena analiza pripomb ter usklajevalni sestanki s pristojnimi ministrstvi in javnimi podjetji, ki so podali svoja mnenja. V začetku letošnjega leta pa je Vlada Republike Slovenije plan potrdila in s tem je v občini postavljena platforma za nadaljnji razvoj.

*Obnovljen vodnjak
v Zapučkah v Vrtojbi*

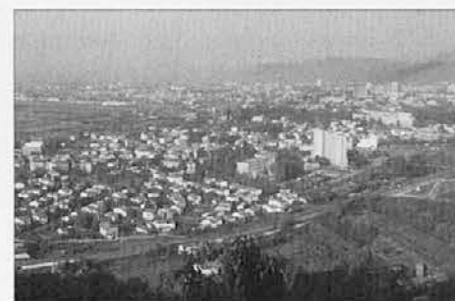
Vodnjak v Vrtojbi

Ne samo z gospodarskega, tudi s krajinskega in klimatskega vidika je območje Občine Šempeter-Vrtojba zelo zanimivo, saj Biljensko-Vrtojbenki griči z večjim delom Goriške ravnine nudijo najboljše pogoje za vrtnarstvo, zelenjadarstvo in cvetličarstvo, kar je znano tudi pod imenom vrt Goriške.

Turistične in kulturne znamenitosti, ki si jih je v občini vredno ogledati, so Coroninijev dvorec, med obema vojnoma zgrajeni cerkvi v Šempetru pri Gorici in v Vrtojbi, številni vodnjaki, ki jih je v okolici več kot 50, spomeniki padlim partizanom. Z Markovega hriba, kjer je tudi restavracija (227 m nadmorske višine), in Griča Sv. Ota (Sv. Vid) je prekrasen razgled na občino in širše.

Biljensko-Vrtojbenki griči

Razgled z Markovega hriba

Osnovni podatki o občini

OBČINA ŠEMPETER-VRTOJBA

Cesta Goriške fronte 11

5290 ŠEMPETER PRI GORICI

župan Dragan Valenčič

telefonska številka: +386 5 335 10 00

številka faksa: +386 5 335 10 07

e-mail: obcina.sempeter-vrtojba@siol.net

površina: 15 km²

število prebivalcev: 6.300

VOŠČILO OB 1. MAJU, PRAZNIKU DELA

Na evropskem delavskem kongresu leta 1889 v Parizu so sklenili, da bodo vsako leto 1. maja demonstrirali za pravice delavstva. Prav prvomajske delavske demonstracije so pripeljale do tega, da se je neprestano humaniziralo geslo: Človek živi zato, da dela.

Ob letošnjem bližajočem se prazniku dela želim poudariti, da k delu sodita smisel in cilj, zaradi katerega delamo. Ob tej priložnosti čestitam vsem delavkam in delavcem za uspehe in prizadevanja pri delu, saj z marljivim delom postavljate temelje gospodarstva in razvoja družbe.

župan Občine Šempeter-Vrtojba

Dragan Valenčič